

احكام عمره مفرده

وبعضى آداب مكه معظمه و مدينه منوره

مرجع عظيم الشأن

حضرت آية الله العظمى منتظري

دامت بركاته

Handwritten text in a rectangular frame, likely a title or header, possibly in Arabic or Persian script.

Handwritten text, possibly a subtitle or a line of a poem, located below the first line.

Handwritten text, possibly a signature or a name, located in the lower middle section.

Handwritten text, possibly a date or a reference, located below the signature.

Handwritten text, possibly a small note or a closing mark, located at the bottom of the frame.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احکام عمره مفردہ
مطابق با فتاوی
حضرت آیة اللہ العظمی منتظری

ناشر: دفتر معظم له

تیراژ: ۵۰۰۰ نسخه

نویت چاپ: اول - تابستان ۱۳۷۶

چاپ: نگین

قیمت: ۱۲۵۰ ریال

قم - خیابان شهید منتظری، جنب حسینیه شهدا،

کتابفروشی شهید محمد منتظری، تلفن ۷۴۰۰۱۸

فهرست

- پیشگفتار..... ۹
- بخش اول: احکام عمره مفرده..... ۱۱
- فضیلت عمره مفرده..... ۱۳
- واجبات عمره مفرده..... ۱۵
- نیّت..... ۱۶
- احرام..... ۱۷
- میقات عمره مفرده..... ۱۹
- احکام میقاتها..... ۲۰
- محرمات احرام..... ۲۳

۶ احکام عمره مفرده

۴۱ مستحبات احرام

۴۴ مکروهات احرام

۴۵ طواف

۴۹ واجبات طواف

۵۵ آداب و مستحبات طواف

۶۰ نماز طواف

۶۱ مستحبات نماز طواف

۶۴ سعی بین صفا و مروه

۶۷ مستحبات سعی

۷۵ تقصیر

۷۷ طواف نساء و نماز آن

۷۸ شرکت در نمازهای جماعت مکه یا مدینه

بخش دوم: آداب و مستحبات مکه معظمه ۸۱

آداب مکه معظمه ۸۳

مستحبات ورود به حرم ۸۴

فهرست ۷

مستحبات ورود به مکه معظمه ۸۶

آداب ورود به مسجدالحرام ۸۷

بخش سوم: آداب مدینه منوره ۹۵

فصل اول: اهمیت زیارت مدینه منوره ۹۷

فصل دوم: زیارت رسول خدا ﷺ و کیفیت آن ۱۰۱

فصل سوم: برخی اعمال و دعاهاى مسجد

رسول الله ﷺ ۱۱۵

فصل چهارم: زیارت رسول خدا ﷺ هنگام

وداع ۱۲۹

فصل پنجم: زیارت حضرت زهراء مرضیه علیها السلام

و محل دفن آن حضرت ۱۳۳

فصل ششم: زیارت ائمه بقیع علیهم السلام ۱۴۵

فصل هفتم: زیارت ائمه بقیع هنگام وداع ... ۱۵۱

فصل هشتم: ۱۵۵

زیارت ابراهیم فرزند رسول خدا ﷺ ۱۵۵

۸ احکام عمره مفرده

زیارت فاطمه بنت اسد علیها السلام ۱۵۹

زیارت حضرت حمزه ۱۶۲

زیارت سایر شهدای احد ۱۶۵

فصل نهم: زیارت سایر مساجد و مشاهد

مدینه منوره ۱۶۷

فصل دهم: ۱۷۳

زیارت امین الله ۱۷۳

زیارت وارث ۱۷۷

زیارت حضرت علی بن الحسین علیهما السلام ۱۷۹

زیارت سایر شهدای کربلا ۱۸۰

زیارت جامعه مختصر ۱۸۱

زیارت جامعه کبیره ۱۸۳

دعای کمیل ۱۹۶

پیشگفتار

از آن جا که «عمره مفرده» از مستحبات مؤکده ای است که در این سالها مورد توجه و استقبال مشتاقان زیارت خانه خدا قرار گرفته و از طرفی دارای مسائل و احکام مهمی می باشد، بنا بر پیشنهاد برخی از فضلاء محترم تصمیم گرفته شد فشرده ای از اهم احکام آن که مورد ابتلای زوآر محترم است مطابق با فتاوی مرجع عظیم الشان و فقیه عالیقدر حضرت آیه الله العظمی منتظری مدظله در رساله ای مختصر و به صورت جداگانه تنظیم و منتشر شود.

۱۰ احکام عمره مفرده

علاوه بر این با توجه به اهمیت و فضیلتی که در روایات اسلامی برای مکه معظمه و مدینه منوره و مشاهد مشرفه آن بیان شده است در پایان به طور اجمال به برخی از آداب مکه معظمه و مدینه منوره و زیارات و ادعیه مأثوره پرداخته شده است.

امید است زائرین محترم فرصتی را که خداوند نصیب آنان فرموده مغتنم شمرده ، در آن مکانهای مقدس برای اعتلای هر چه بیشتر اسلام و رفع گرفتاری مسلمانان جهان و ظهور حضرت بقیة الله الأعظم علیه السلام دعا نمایند.

بخش اول:

احکام عمره مفرده

Handwritten text in a rectangular frame, possibly a signature or name.

Handwritten text in a rectangular frame, possibly a signature or name.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ خَيْرِ
خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ وَكَعْنَةُ اللَّهِ عَلَيَّ أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ

فضیلت عمره مفرده

«عمره مفرده» از جمله مستحبات مؤکده ای است که در همه ایام سال می توان آن را به جا آورد؛ و در روایات از آن به «حج اصغر» تعبیر شده است. و مستحب است در هر ماه یک عمره مفرده به جا آورده شود، و بخصوص نسبت به عمره در ماه رجب بسیار

تأکید شده است.

مسأله ۱ - کسی که می خواهد برای خودش عمره مفرده به جا آورد، چنانچه بین دو عمره سی روز یا بیشتر فاصله باشد قطعاً مانعی ندارد به قصد استحباب انجام دهد؛ و اگر کمتر از سی روز فاصله باشد ولی هر کدام در یک ماه قمری واقع شود، هر چند در این صورت نیز بر حسب بعضی اخبار مانعی ندارد به قصد استحباب انجام دهد، ولی اولی و احوط آن است که عمره دوم را به قصد رجاء انجام دهد. و اگر در یک ماه قمری بخواهد دو عمره مفرده برای خودش انجام دهد خالی از اشکال نیست؛ هر چند به قصد رجاء مانعی ندارد، بخصوص اگر ده روز فاصله باشد؛ ولی اگر برای خودش و دیگری، یا هر دو عمره برای دیگری باشد اشکال ندارد.

واجبات عمره مفرده

در عمره مفرده هشت چیز معتبر است:

اول: نیت

دوم: احرام

سوم: طواف

چهارم: نماز طواف

پنجم: سعی بین صفا و مروه

ششم: تراشیدن سر یا گرفتن مقداری از مو یا ناخن

هفتم و هشتم: طواف نساء و نماز آن

نیت

(اولین واجب عمره مفرده)

مسأله ۲- در نیت به طور کلی سه چیز معتبر است:

۱- قصد قربت، یعنی به جا آوردن عمل فقط برای

خدا

۲- اینکه نیت از اول عمل تا آخر اجمالاً موجود

و مستمر باشد.

۳- اینکه خصوصیت عمل را تعیین نماید.

و بنا بر احتیاط آن را در دل خطور دهد و یا بر زبان

جاری کند؛ ولی در اصل نیت، گفتن به زبان یا خطور

دادن در دل لازم نیست، بلکه همان بودن انگیزه در

اعماق دل کافی است.

احرام

(دومین واجب عمره مفرده)

مسأله ۳- احرام باید در میقات باشد و در آن

سه چیز معتبر است:

۱- نیت، به نحوی که گفته شد.

۲- پوشیدن لباس احرام

۳- تلبیه، یعنی گفتن لبیک

مسأله ۴- لباس احرام دو جامه می باشد که یکی را

«ازار» و دیگری را «رداء» می نامند؛ بدین صورت که

مردان پس از کندن لباسهای دوخته شده خود، ازار را

به صورت لنگ به کمر خود می بندند - و بنابراین احتیاط

واجب باید حداقل از ناف تا زانو را بپوشاند - و رداء را

مانند عبا و به شکل متعارف بر دوش خود می اندازند

به گونه ای که دوشانه را بپوشاند.

مسأله ۵- برای زنها نیز پوشیدن دو لباس احرام به عنوان لنگ و ازار لازم است، ولی لازم نیست لباسهای دوخته را بکنند؛ و جایز است دو جامه احرام آنان همان لباسهای دوخته باشد، به این صورت که شلوار را به قصد ازار بپوشند و چادر را به قصد رداء به سر بیندازند.

مسأله ۶- از «تلبیه» آنچه وجوب آن قطعی است،

گفتن چهار لبیک به ترتیب زیر است:

«لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ»؛

و بنا بر احتیاط واجب این جملات نیز در آخر آن اضافه

شود: «إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ»؛

و خوب است پس از این جملات یک لبیک دیگر بگوید

و نیز کلمه «لک» را بعد از «الملک» اضافه کند. و یک

بار گفتن تلبیه واجب - به نحوی که ذکر شد - کافی

است؛ هر چند تکرار آن مستحب است.

میقات عمره مفرده..... ۱۹

مسأله ۷- تلبیه باید در میقات و هنگام بستن احرام

گفته شود؛ و کسانی که از مسجد شجره محرم می شوند، بنا بر احتیاط واجب تلبیه را در خود مسجد بگویند.

مسأله ۸- در صحت احرام و تلبیه، طهارت از حدث

اصغر و اکبر شرط نیست؛ پس می تواند بدون وضو

و در حال جنابت یا حیض و یا نفاس محرم شود، لیکن

هنگام طواف باید پاک و با وضو باشد. ولی بنا بر

احتیاط مستحب مؤکد برای احرام غسل کند و پس از

نماز محرم شود.

میقات عمره مفرده:

مسأله ۹- میقات عمره مفرده برای کسانی که در

مکه تصمیم می گیرند عمره بجا آورند «ادنی الحل»

است، یعنی نزدیکترین منطقه خارج از حرم به حرم؛

و «تنعیم» از همه نزدیکتر است. و برای کسانی که از

۲۰ احکام عمره مفرده

شهرهای دور به قصد عمره مفرده حرکت کرده اند، یکی از میقاتهای پنجگانه زیر است:

۱- «مسجد شجره» برای کسانی که از راه مدینه مشرف می شوند.

۲- «جحفه» برای کسانی که از راه شام و مصر و مغرب عازم عمره می باشند.

۳- «وادی عقیق» برای کسانی که از راه نجد و عراق و مشرق عازم هستند.

۴- «یللم» برای کسانی که از راه یمن قصد عمره دارند.

۵- «قرن المنازل» برای اهل طائف و هرکسی که از آنجا عبور می کند.

احکام میقاتها:

مسأله ۱۰- احرام پیش از میقات جایز نیست. و اگر

پیش از میقات احرام ببندد اعتبار ندارد، هرچند از میقات عبور کند؛ بلکه باید در میقات احرام را تجدید نماید. البته از این حکم دو صورت استثنا شده است:

اول- اینکه کسی نذر کند از مکان معینی پیش از میقات - مثلاً از قم یا مشهد یا جدّه یا شهر مدینه - احرام ببندد، که در این صورت عمل به نذر واجب است و احرام او صحیح می باشد؛ و لازم نیست به میقات برود یا در میقات آن را تجدید نماید.

دوم - اینکه کسی بخواهد عمره ماه رجب را که مستحب مؤکد است درک نماید و اگر بخواهد تا میقات صبر کند ماه رجب تمام می شود؛ پس در این صورت می تواند پیش از میقات احرام ببندد تا احرام او در رجب واقع شود. البته سرایت دادن این حکم به عمره ماههای دیگر خالی از اشکال نیست.

مسأله ۱۱ - همان گونه که تقدیم احرام بر میقات

۲۲ احکام عمره مفرده

جایز نیست، تأخیر آن از میقات هم جایز نیست؛ هر چند میقات دیگری نیز در پیش باشد. و اگر از میقات بدون احرام عبور کند باید برگردد و در میقات احرام ببندد.

مسأله ۱۲ - جنب و حائض می توانند در حال عبور از مسجد شجره احرام ببندند و نباید در مسجد توقف کنند؛ پس می توانند در خارج از مسجد لباس احرام را بپوشند و در حال عبور از مسجد نیت کرده و لبیک بگویند.

و می توانند با نذر از خود مدینه محرم شوند؛ ولی نذر زن شوهر دار بدون اذن شوهر محل اشکال است.

محرمات احرام

بیست و نه چیز است که شخص محرم - خواه محرم به احرام حج باشد یا عمره تمتع و یا عمره مفرده - به طور قطع یا به احتیاط واجب باید از آنها اجتناب کند:

اول - شکار حیوان وحشی صحرائی، مگر در مواردی که استثنا شده است؛ ولی شکار حیوان دریایی مانعی ندارد.

دوم - جماع؛ در جلو باشد یا عقب، همسر دائمی باشد یا موقت، منی خارج شود یا نشود. و تا طواف نساء را انجام ندهد حرام بودن جماع باقی خواهد بود؛ و در این جهت فرقی بین زن و مرد نیست.

سوم - بوسیدن زن؛ بنابراین جایز نیست محرم همسر خود را از روی شهوت ببوسد؛ بلکه

بنابراحتیاط مطلقاً او را نبوسد.

چهارم - لمس بدن زن و بازی با او؛ پس لمس بدن زن یا بازی با او از روی شهوت جایز نیست؛ ولی چنانچه بدون شهوت بدن او را لمس کند یا او را مثلاً برای سوار و پیاده شدن در بغل بگیرد اشکال ندارد.

پنجم - نگاه کردن به زن از روی شهوت؛ پس جایز نیست محرم از روی شهوت حتی به زن خود نگاه کند؛ ولی نگاه به او بدون شهوت اشکال ندارد.

مسأله ۱۳ - اگر محرم از روی غفلت و فراموشی یا ندانستن مسأله، زن خود را ببوسد یا لمس یا نگاه کند و یا با او بازی کند کفاره ندارد؛ هرچند از روی شهوت باشد و منی هم خارج گردد.

مسأله ۱۴ - اگر مرد محرم در احرام عمره مفرده از روی علم و عمد با زن خود جماع کند یا از روی شهوت به او نگاه نماید یا او را ببوسد یا لمس نماید

و یا با او ملاحظه کند و منی بیرون بیاید، کفاره آن یک شتر است؛ و اگر نمی‌تواند یک گاو، و اگر آن را هم نمی‌تواند یک گوسفند ذبح نماید. همچنین است بنابراین احتیاط واجب اگر تا مرز دخول با زن خود ملاحظه نماید یا زن خود را از روی شهوت ببوسد و منی خارج نشود؛ و کفاره بوسیدن زن خود یا زن دیگری بدون شهوت، یک گوسفند است. و بنابراین احتیاط واجب زن محرم نیز همین احکام را دارد.

ششم - استمناء؛ پس اگر محرم با آلت خود بازی کند تا منی از او خارج شود، حکم کسی را دارد که در حال احرام عمره یا حج با زن خود نزدیکی کرده است. همچنین است بنابراین احتیاط واجب اگر به نحوی دیگر کاری کند که منی از او خارج شود، مخصوصاً اگر با قصد خروج منی باشد. و کفاره استمناء مانند کفاره جماع است.

هفتم - عقد ازدواج برای خود یا دیگری، و نیز گواه شدن بر آن؛ خواه عقد دائم باشد یا موقت، و دیگری محرم باشد یا نباشد. و اگر در حال احرام با علم و عمد زنی را برای خود عقد کند باطل است و زن بر او حرام ابدی می شود.

هشتم - استعمال بوی خوش؛ پس استعمال چیزهای خوشبو مانند: مشک، زعفران، عنبر، عود، ورس و کافور به شکل خوردن یا مالیدن به بدن یا لباس، بر مرد و زن در حال احرام حرام است؛ همچنین است پوشیدن لباسی که از سابق اثری از بوی خوش در آن مانده باشد. و بنا بر احتیاط واجب تمام چیزهای خوشبو که به منظور بوی خوش از آنها استفاده می شود - مانند: گلاب و انواع عطرها و ادکلنها و صابونهای عطری و شامپوهای خوشبو - همین حکم را دارد.

مسأله ۱۵ - خوردن میوه‌های خوشبو در حال احرام مانعی ندارد؛ ولی بنا بر احتیاط واجب باید از بوییدن آنها حتی در حال خوردن اجتناب نماید.

مسأله ۱۶ - بر محرم واجب است بینی خود را از بوی خوش بگیرد، و حرام است بینی خود را از بوی بد بگیرد؛ ولی تند رفتن برای نجات از بوی بد مانعی ندارد.

نهم - مالیدن روغن به بدن؛ پس محرم نباید بدن خود را روغن مالی کند، هر چند روغن خوشبو نباشد؛ اما اگر مانند بعضی پمادهایی که روی زخم مالیده می‌شود برای معالجه ضرورت داشته باشد مانعی ندارد. ولی بنا بر احتیاط کفاره آن را بدهد؛ و کفاره آن ذبح یک گوسفند است.

دهم - سرمه کشیدن به سرمه سیاه که معمولاً برای زینت استعمال می‌شود، هر چند قصد زینت نکند؛

و بنا بر احتیاط از هر سرمه‌ای که برای زینت باشد اجتناب نماید.

یازدهم - به دست کردن انگشتر به قصد زینت؛ ولی اگر برای استحباب آن یا مقاصد عقلایی دیگر باشد مانعی ندارد.

دوازدهم - زینت کردن و پوشیدن زیور برای زن؛ پس جایز نیست زن محرم خود را زینت کند یا زیورهایی را به قصد زینت بپوشد؛ بلکه بنا بر احتیاط واجب از هر چیزی که زینت محسوب می‌شود اجتناب نماید، هر چند به قصد زینت نباشد. ولی لازم نیست زیورهایی را که پیش از احرام عادت به پوشیدن آنها داشته برای احرام بیرون آورد؛ هر چند باید آنها را بپوشاند و به هیچ مردی حتی به شوهر خود نشان ندهد.

سیزدهم - نگاه کردن مرد یا زن در آینه برای زینت؛

بلکه بنا بر احتیاط واجب برای غیر زینت هم در آینه نگاه نکند، مگر اینکه به هیچ وجه صدق زینت نکند. و عینک زدن محرم اگر برای زینت نباشد مانعی ندارد. مسأله ۱۷ - اگر در اطافی که شخص محرم سکونت دارد آینه باشد و می داند که گاهی بی اختیار چشم او به آینه می افتد، ظاهراً اشکال ندارد؛ ولی بنا بر احتیاط آینه را بردارد یا چیزی روی آن بیندازد.

چهاردهم - پوشیدن لباس دوخته برای مردها؛ پس بر مرد محرم پوشیدن پیراهن، قبا، شلوار، زیرشلواری، جامه های آستین دار که معمولاً دستها را در آستین می کنند و جامه های دکمه دار که معمولاً دکمه های آنها را می اندازند حرام است. بلکه بنا بر احتیاط واجب از پوشیدن هر جامه دوخته شده و لباسهایی که شبیه به دوخته است مانند: لباسهایی که با چرخ یا با دست می بافند، و نیز لباسهای کوچک

دوخته شده مانند: کمر بند و شب کلاه اجتناب نماید.

مسأله ۱۸- اگر محرم از روی اضطرار و ضرورت

چیز خوشبو را بخورد یا به بدن خود بمالد، و یا لباس

دوخته را بپوشد، کفاره آن بنا بر احتیاط ذبح یک

گوسفند است؛ اما اگر از روی غفلت و فراموشی یا

ندانستن مسأله، یکی از اینها یا سایر کارهایی را که بر

محرم حرام است- غیر از شکار- انجام دهد کفاره ندارد.

پانزدهم- دکمه گذاشتن و گره زدن جامه های

احرام؛ پس مرد محرم نباید به جامه های خود دکمه

بگذارد و دو طرف جامه را با دکمه به یکدیگر متصل

کند. همچنین بنا بر احتیاط واجب نباید لنگ خود را

به گردن گره بزند؛ بلکه بنا بر احتیاط واجب هیچ یک از

جامه های احرام را به گردن خود و به یکدیگر گره نزند.

و نیز دو طرف جامه را با سوزن و سنجاق و گره

به یکدیگر متصل نکند؛ بلکه یک طرف لنگ را در طرف

دیگر آن فرو کند. و بعید نیست بتواند برای حفظ رداء از افتادن، دو طرف آن را با گذاشتن سنگ در آن و پیچیدن نخ به دور آن بدون گره به یکدیگر متصل کند؛ ولی یک طرف آن را روی طرف دیگر نیندازد.

شانزدهم - پوشیدن جوراب و مانند آن برای مردها؛ پس بر مرد محرم پوشیدن جوراب و کفشهایی مانند چکمه و گیوه و نظایر آن که تمام روی پا را بپوشاند حرام است؛ ولی برای زنها مانعی ندارد.

مسأله ۱۹ - اگر مرد محرم ناچار شود جوراب یا کفشهایی که روی پا را می پوشاند بپوشد، بنابراین احتیاط واجب روی آنها را شکاف دهد؛ بلکه خوب است ساق آنها را نیز قطع کند.

مسأله ۲۰ - در حال احرام پوشیدن نعلینی که بندهای عریض دارد ولی همه روی پا را نمی گیرد مانعی ندارد؛ هر چند بهتر است نعلین با بندهای

باریک انتخاب شود.

هفدهم - پوشاندن سر برای مردها؛ پس مرد محرم نباید تمام سر خود یا قسمتی از آن را با لباس یا پارچه بپوشاند.

مسأله ۲۱ - اگر مرد محرم سرش را بشوید، نباید تمام یا بعضی از آن را با حوله و دستمال خشک کند.

مسأله ۲۲ - محرم جایز است سر خود را با دست یا سایر اعضای بدن بپوشاند؛ هر چند احوط ترك است، مگر در مواقع ضرورت مانند مسح یا خاراندن سر. و نیز جایز است برای خواب سر خود را روی بالش و مانند آن بگذارد. و اگر از روی غفلت یا ندانستن مسأله سر خود را بپوشاند، بنا بر احتیاط لبیک بگوید و فوراً سر خود را باز کند.

مسأله ۲۳ - گوشها در اینجا حکم سر را دارند؛ پس مرد محرم نباید آنها را بپوشاند.

هجدهم - پوشاندن صورت برای زنها؛ پس جایز نیست زن محرم صورت خود یا قسمتی از آن را با نقاب یا روبند یا پوشیه و یا مانند آن بپوشاند؛ ولی پوشاندن صورت به وسیله دست یا سایر اعضای بدن مانعی ندارد.

مسأله ۲۴ - بنا بر احتیاط واجب زن محرم صورت خود را با حوله و مانند آن خشک نکند؛ اما برای خوابیدن می تواند صورت خود را روی زمین یا بالش بگذارد.

مسأله ۲۵ - زن محرم ناچار است سر خود را برای نماز بپوشاند و طبعاً به عنوان مقدمه لازم است قسمت کمی از صورت خود را نیز بپوشاند؛ ولی بنا بر احتیاط واجب بعد از نماز فوراً آن قسمت را باز نماید.

نوزدهم - سایه قرار دادن مرد بالای سر خود هنگام سیر و حرکت؛ پس مرد محرم جایز نیست هنگام سیر

و طیّ مسافت، خود را زیر سقف اشیای سایه دار و متحرک مانند محمل روپوش دار یا ماشین سرپوشیده یا کشتی و یا هواپیما قرار دهد. همچنین جایز نیست خود را زیر چتر و مانند آن قرار دهد؛ خواه سواره باشد یا پیاده.

مسأله ۲۶- بنابر اقوی جایز است مرد محرم در حال سیر از زیر پلها و تونلهای طولانی که اخیراً احداث شده، و نیز در سایه دیوارها و درختها و کوهها و ماشینها و مانند اینها حرکت نماید.

مسأله ۲۷- جایز است مرد محرم در منازل بین راه و همچنین در مکه و منی و عرفات و مشعر در خیمه یا سایبان یا اطاق و یا هر ساختمان دیگر منزل کند و زیر سایه برود؛ همچنین رفتن در زیر سقف مسجد شجره و مساجد بین راه و مسجد الحرام و مساجد مکه و منی و محل سعی که سقف دارد و مغازه‌ها و بازارهای

محرمات احرام ۳۵

سقفدار مکه معظمه و امثال اینها مانعی ندارد. ولی برای رفت و آمدهای خود در منازل بین راه و دز خیابانهای مکه و منی و مشعر و عرفات بنا بر احتیاط واجب از چتر و ماشین سقفدار و امثال اینها استفاده نکند؛ مگر در حال ضرورت و ناچارى.

مسأله ۲۸- در حرمت استفادهٔ مرد محرم از ماشین

سقفدار و مانند آن، بین روز و شب فرقی نیست.

مسأله ۲۹- استفاده از اشیای سقفدار و سایه دار

برای زنها و بچه‌های نابالغ در حال احرام مانع ندارد.

مسأله ۳۰- اگر مرد محرم هر چند از روی ضرورت

و ناچارى زیر سایه برود یا از اشیای سقفدار مانند

ماشین سقفدار استفاده نماید باید کفاره بدهد؛

و کفارهٔ آن ذبح یک گوسفند است.

بیستم- فسوق؛ و مقصود از آن در اینجا

فخر فروشى ناحق است؛ به این معنا که انسان

فضیلت‌هایی را به دروغ به خود نسبت دهد و از طرف مقابل خود سلب نماید، و عیب‌هایی را از خود سلب و به طرف مقابل نسبت دهد. و هر چند به نظر مشهور کفاره ندارد، ولی بنا بر احتیاط کفاره بدهد؛ و کفاره آن ذبح یک گوسفند است.

بیست و یکم - جدال و ستیزه جویی همراه با قسم خوردن به کلمه «لا والله» یا «بلی‌والله»؛ خواه قسم راست باشد یا دروغ، و محرم مرد باشد یا زن. و بنا بر احتیاط واجب از هر نوع قسم اجتناب کند.

بیست و دوم - کشتن یا دور انداختن جانوران بدن مانند شپش؛ و در صورت انجام آن - هر چند از روی خطا و فراموشی باشد - بنا بر احتیاط یک مشت از طعام (یا قیمت آن) را صدقه بدهد. و بنا بر احتیاط واجب پشه و مانند آن را نیز نباید بکشد، مگر اینکه او را اذیت کند؛ ولی جایز است آنها را از بدن خود براند یا دور

اندازد، هر چند احوط ترك است.

بیست و سوم - جدا کردن مو از بدن خود یا دیگری؛ بنابراین بر محرم جایز نیست سر خود یا دیگری را بتراشد، یا به هر شکل مویی از بدن خود یا دیگری برطرف کند؛ خواه شخص دیگر محرم باشد یا نباشد، و خواه ازاله مو به تراشیدن باشد یا به کندن یا چیدن یا ماشین کردن یا نوره کشیدن، و خواه مو کم باشد یا زیاد، حتی یک مو هم جایز نیست از بدن خود یا دیگری بکند.

مسأله ۳۱ - از حکم فوق دو مورد استثنا شده است:

الف - اینکه هنگام وضو یا غسل در اثر دست کشیدن به صورت یا بدن، مو خود به خود بدون قصد از بدن جدا شود.

ب - اینکه ضرورت تراشیدن یا کندن مو را ایجاب کند؛ البته در این صورت باید کفاره بدهد، و کفاره آن

۳۸ احکام عمره مفرده

ذبح یک گوسفند است.

مسأله ۳۲- در حرمت زائل کردن مو در حال احرام،
و در کفاره آن بین مرد و زن فرقی نیست.

بیست و چهارم - بیرون آوردن خون از بدن خود؛
خواه مرد باشد یا زن، به خاراندن بدن باشد یا به حجامت
کردن یا رگ زدن یا خون گرفتن و یا به شکل دیگر.

مسأله ۳۳- مسواک زدن در حال احرام مانعی ندارد؛
ولی اگر می داند که موجب بیرون آمدن خون می شود،
بنابراحتیاط از آن اجتناب کند.

مسأله ۳۴- تزریق آمپول در حال احرام مانعی ندارد؛
ولی اگر موجب بیرون آمدن خون می شود باید از آن
اجتناب کند، مگر اینکه ضرورت داشته باشد.

بیست و پنجم - کندن دندان؛ پس بنابراحتیاط محرم
دندان خود را نکشد، هر چند خون نیاید؛ و اگر کشید چه
از روی ضرورت باشد یا نه، بنابراحتیاط کفاره آن یک

گوسفند است. ولی کشیدن دندان فرد دیگر مانعی ندارد.
بیست و ششم - ناخن گرفتن؛ پس گرفتن ناخن یا قسمتی از آن در حال احرام جایز نیست؛ خواه از دست باشد یا از پا، با قیچی بگیرد یا ناخن گیر یا چاقو، محرم مرد باشد یا زن. ولی محرم می تواند ناخن دیگری را که محرم نیست بگیرد.

مسأله ۳۵ - اگر محرم از روی فراموشی یا ندانستن مسأله ناخنهای خود را بگیرد، کفاره واجب نیست؛ اما اگر عمداً یا از روی ناچاری و ضرورت بگیرد باید به قصد کفاره یک گوسفند ذبح کند.

بیست و هفتم - برداشتن و حمل سلاح؛ پس برای محرم جایز نیست سلاحهای جنگی را بدون ضرورت و ترس از دشمن یا دزد به دوش گیرد یا با خود حمل کند؛ مگر اینکه آن را در جایی پیچیده و مخفی نماید.
بیست و هشتم - جنگ کردن؛ پس بنا بر احتیاط

۴۰ احکام عمره مفرده

جنگ کردن در حال احرام هر چند در غیر حرم باشد جایز نیست. همچنین بنا بر احتیاط محرم با کسی کشتی نگیرد، زیرا در معرض جراحت یا کنده شدن مو قرار می گیرد. بیست و نهم - کندن و بریدن درخت و گیاه حرم؛ و در حقیقت این امر از محرمات حرم است، چه شخص محرم باشد یا نباشد.

مسأله ۳۶ - بنا بر اقوی در غیر کفاره شکار جایز است آن را تأخیر اندازد و در وطن خود یا جای مناسب دیگری انجام دهد. و بنا بر احتیاط خودش از گوشت حیوان کفاره نخورد؛ مگر مقدار کمی به شرط اینکه قیمت آن را صدقه دهد.

مستحبات احرام

برای احرام چند چیز مستحب است:

- اول: اینکه پیش از احرام خود را پاکیزه کند، ناخنهای خود را بگیرد، شارب خود را بزند و موی عانه و زیر بغل خود را بتراشد یا برطرف نماید.
- دوم: کسی که قصد حج دارد از اول ماه ذیقعده، و کسی که قصد عمره مفرده دارد از یک ماه پیش از آن موی سر و ریش خو را رها کند و آنها را اصلاح نکند.
- سوم: اینکه پیش از احرام، در میقات غسل کند؛ و اگر می ترسد در میقات آب پیدا نشود جایز است پیش از رسیدن به میقات غسل کند؛ و اگر در میقات آب پیدا شد مستحب است آن را اعاده کند، و غسل احرام از زن حائض و نفساء نیز صحیح است. و در اخبار معتبره نسبت به غسل احرام زیاد تاکید شده و حتی وارد شده

است که اگر کسی بدون غسل یا نماز محرم شد پس از غسل و نماز آن را اعاده نماید. و اگر در اول روز غسل کند تا آخر روز بلکه تا آخر شب کفایت می کند؛ همچنین اگر اول شب غسل کند تا آخر شب بلکه تا آخر روز کافی است. و اگر نمی تواند غسل کند خوب است به قصد رجاء و امیدواری تیمم نماید.

چهارم: اینکه جامه های احرام از پنبه باشد.

پنجم: اینکه احرام بعد از نماز انجام شود؛ بدین

ترتیب: در صورت امکان بعد از نماز ظهر و گرنه بعد

از نماز واجب دیگر؛ و اگر وقت نماز واجب نیست بعد

از خواندن شش رکعت نافله و یا اقلاً دو رکعت نافله که

در آنها سوره های «قل هو الله احد» و «قل یا ایها

الکافرون» را بخواند؛ و روایت شده که «قل هو الله» را

در رکعت اول و «قل یا ایها الکافرون» را در رکعت دوم

بخواند. و پس از نماز حمد و ثنای الهی بجا آورد و بر

پیامبر و آل او صلوات بفرستد.

ششم: اینکه هنگام پوشیدن دو جامه احرام بنا بر فرمایش شیخ صدوق (ره) بگوید:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي رَزَقَنِي مَا أُوَارِي بِهِ عَوْرَتِي وَأُوَدِّي فِيهِ فَرَضِي وَأَعْبُدُ فِيهِ رَبِّي وَأَنْتَهِيَ فِيهِ إِلَى مَا أَمَرَنِي،
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي قَصَدْتُهُ فَبَلَّغَنِي وَأَرَدْتُهُ فَأَعَانَنِي وَقَبَّلَنِي
وَلَمْ يَقَطِعْ بِي وَوَجْهَهُ أَرَدْتُ فَسَلَّمَنِي فَهُوَ حِصْنِي
وَكَهْفِي وَحِرْزِي وَظَهْرِي وَمَلَاذِي وَرَجَائِي وَمَنْجَايَ
وَدُّخْرِي وَعُدَّتِي فِي شِدَّتِي وَرَخَائِي».

هفتم: اینکه تلبیه را تکرار کند، بخصوص پس از هر نماز واجب و مستحب و بالا رفتن بر هر تپه و پایین آمدن از آن، و در هر سوار شدن و پیاده شدن، و بیدار شدن از خواب و هنگام سحرها و در بر خوردن با هر سواره.

مکروهات احرام

مکروهات احرام نیز چند چیز است:

اول: احرام در جامه سیاه، بلکه احوط ترك آن است. و بهتر است جامه ها سفید باشند.

دوم: خوابیدن مُحرم در رختخواب و بالش زرد.

سوم: احرام در جامه راه راه

چهارم: احرام در جامه چرکین، ولی اگر جامه در حال احرام چرک شود بهتر آن است آن را تا زمانی که در حال احرام است نشوید.

پنجم: استعمال حنا پیش از احرام در صورتی که اثر آن تا زمان احرام باقی بماند.

ششم: حمام رفتن؛ و بهتر بلکه احوط این است که محرم بدن خود را با کیسه و مانند آن نساید.

هفتم: لبیک گفتن محرم در جواب کسی که او را

صدا زند.

طواف

(سومین واجب عمره مفرده)

مسأله ۳۷- سومین چیزی که در عمره مفرده معتبر است طواف می باشد؛ بدین معنا که هفت مرتبه دور خانه کعبه به گونه ای که ذکر می شود بگردد؛ و هر دور را یک «شوط» می گویند. طواف از ارکان عمره مفرده می باشد و در صحیح بودن آن پنج چیز شرط است:

۱- نیت

۲- طهارت از حدث اکبر و اصغر

۳- پاک بودن بدن و لباس

۴- ختنه برای مردها

۵- پوشاندن عورت

اول- نیت، که در آن سه چیز معتبر است؛ و تفصیل آن در مسأله «۲» گذشت.

دوم- طهارت از حدث اکبر که موجب غسل است مانند: جنابت، حیض، نفاس و مسّ میت؛ و نیز از حدث اصغر که موجب وضو است، یعنی طواف کننده باید با وضو باشد.

مسأله ۳۸- اگر در بین طواف حدث اکبر- مانند جنابت یا حیض و یا نفاس- عارض شود، باید فوراً از مسجد الحرام خارج شود.

مسأله ۳۹- اگر در بین طواف حدث اصغر یا اکبر عارض شود، چهار صورت دارد:

۱- اینکه پیش از رسیدن به نصف حقیقی طواف باشد که در این صورت طواف باطل می شود و باید پس از غسل یا وضو آن را از سر بگیرد.

۲- اینکه پس از رسیدن به نصف و پیش از تمام

شدن شوط چهارم باشد که در این صورت بنا بر احتیاط واجب پس از غسل یا وضو طواف سابق را تمام کند و نماز آن را نیز بخواند و دوباره طواف و نماز آن را از سر گیرد.

۳- اینکه بعد از تمام شدن شوط چهارم به اختیار، خود را محدث کند که در این صورت نیز مانند صورت دوم احتیاط کند.

۴- اینکه بعد از شوط چهارم بدون اختیار حدث اصغر یا اکبر عارض شود که در این صورت پس از غسل یا وضو، کافی است طواف سابق را از جایی که حدث عارض شده تمام کند.

مسأله ۴۰- زن مستحاضه هر چند بنا بر اقوی جایز

است بدون غسل و وضو وارد مسجد الحرام شود، ولی او نیز باید برای هر یک از طواف و نماز آن جداگانه مطابق آنچه برای نمازهای یومیه عمل می‌کرد عمل

نماید.

سوم- پاك بودن بدن و لباس از خون و ساير نجاسات
مسأله ۴۱- بنا بر احتیاط واجب از نجاساتی که در
نماز بخشیده شده مانند: خون کمتر از درهم^(۱)
و نجاست لباسهای کوچکی که پوشاننده عورت
نیستند، همچون: جوراب، عرقچین و حتی از به دست
کردن انگشتر نجس نیز اجتناب شود. ولی حمل
چیزهای متنجس در جیب و مانند آن مانعی ندارد؛
هر چند احتیاط خوب است.

چهارم- ختنه برای مردها

پنجم- پوشاندن عورت بنا بر مشهور
و احتیاط واجب.

(۱) «درهم» تقریباً به اندازه بند انگشت شست افراد متعارف یا
دوریالی‌های سابق است.

واجبات طواف :

در طواف هشت چیز واجب است :

- اول و دوم- شروع طواف از حجرالأسود و ختم کردن به آن سوم- قرار دادن خانه کعبه در طرف چپ
- چهارم- دور زدن حجر اسماعیل عليه السلام پنجم- دور زدن خارج از شاذروان ششم- بنا بر مشهور طواف بین
- مقام ابراهیم عليه السلام و کعبه باشد هفتم و هشتم- طواف هفت شوط نه کمتر باشد نه زیادتراً، و اینکه هفت شوط عرفاً متوالی و پی در پی واقع شود.
- اول و دوم- اینکه طواف از حجرالأسود شروع و به حجرالأسود ختم گردد؛ و باید به گونه ای باشد که در عرف بگویند از حجرالأسود شروع و به آن ختم شده است. و سعی شود از دقتهای ناشی از وسوسه پرهیز شود.

۵۰ احکام عمره مفرده

سوم- اینکه خانه کعبه را در همه شوطها در طرف
چپ خود قرار دهد.

مسأله ۴۲- اگر در قسمتی از طواف برای بوسیدن
ارکان عمداً روی خود را به طرف کعبه کند، یا برای
انجام کاری پشت به کعبه نماید، یا در اثر فشار جمعیت
به طور کلی از مسیر عادی منحرف شود، آن مقدار از
طواف را حساب نکند و آن را جبران نماید.

مسأله ۴۳- اگر در اثر کثرت جمعیت انسان را بدون
اختیار با خود ببرند به گونه ای که حرکت انسان
به اختیار و اراده خودش نباشد، این مقدار از طواف
صحیح نیست و باید این مقدار را از سر بگیرد؛ هرچند
شانه چپ او از کعبه منحرف نشده باشد.

چهارم- اینکه حجر اسماعیل عليه السلام را نیز دور بزند،
بدین معنا که دور خانه و حجر بگردد. و بنا بر احتیاط
در حال طواف دست خود را روی دیوار حجر نگذارد؛

واجبات طواف..... ۵۱

ولی دست گذاشتن و تماس با سطح خارج حجر مانعی ندارد.

پنجم- اینکه طواف دور همه کعبه و خارج از خود کعبه واقع شود.

مسأله ۴۴- در پایین بعضی از اطراف کعبه یک نما و پیش آمدگی است که آن را «شاذروان» می گویند؛ و بنا بر مشهور آن پیش آمدگی جزو خانه کعبه است؛ پس طواف کننده باید خارج از شاذروان طواف کند. و اگر در اثر کثرت جمعیت یا به هر علت دیگر روی شاذروان حرکت کند، آن مقدار از طواف او باطل است و باید آن مقدار را از سر گیرد و احتیاطاً پس از اتمام طواف همه طواف را نیز اعاده نماید. و بنا بر احتیاط در حال طواف دست خود را روی شاذروان و یا به دیوار بالای آن نیز نگذارد؛ زیرا در نتیجه دست او داخل فضای کعبه شده است.

ششم - بنا بر مشهور اینکه طواف بین کعبه و مقام ابراهیم علیه السلام واقع شود.

مسأله ۴۵ - بنا بر اقوی طواف پشت مقام ابراهیم علیه السلام اگر متصل به جمعیت طواف کننده باشد مانعی ندارد؛ هر چند احتیاط آن است که حتی المقدور طواف در پشت مقام انجام نشود. و فاصله بین کعبه و مقام در همه شوط رعایت شود.

هفتم و هشتم - اینکه طواف باید هفت شوط کامل باشد، نه کمتر و نه زیاده تر. همچنین بنا بر اقوی باید این هفت شوط عرفاً متوالی و پی در پی واقع شود به نحوی که عمل واحد شمرده شود؛ پس نباید بین شوطها و اجزای آنها فاصله زیاد پیدا شود، مگر در موارد خاصی که استثنا شده است.

مسأله ۴۶ - اگر از روی سهو و غفلت بر هفت شوط اضافه نماید، پس اگر زیاده کمتر از یک شوط است آن

را رها کند و طواف او صحیح است؛ هر چند خوب است آن را اعاده نماید. و اگر یک شوط یا بیشتر است، بنا بر احتیاط طواف را ادامه دهد تا چهارده شوط شود بدون اینکه قصد وجوب یا استحباب کند، بعد دو رکعت نماز طواف به قصد طواف واجب به جا آورد بدون اینکه معین کند که «واجب» طواف اول است یا دوم، و دو رکعت دیگر بعد از سعی صفا و مروه به جا آورد.

مسألة ۴۷- اگر در بین طواف خسته شود، می تواند در محل طواف به مقداری که موالات عرفی طواف به هم نخورد استراحت کند و بعد طواف را ادامه دهد.

مسألة ۴۸- در حال طواف تکلم کردن و مانند آن اشکال ندارد؛ هر چند در طواف واجب کراهت دارد.

مسألة ۴۹- لازم نیست در طواف روی انسان به طرف جلو باشد، بلکه جایز است به طرف چپ

۵۴ احکام عمره مفرده

یاراست و یا حتی به عقب نگاه کند؛ ولی باید مواظب باشد در حال طواف شانه چپ او عرفاً به طرف کعبه باشد. و می تواند طواف را رها کند و خانه کعبه را ببوسد و برگردد و از همان جا طواف را ادامه دهد.

مسأله ۵۰- هرگاه در حال طواف در قسمتی از آن اشکالی پیش آید مثل اینکه او را بی اختیار ببرند یا در اثر کثرت و فشار جمعیت پشت یا رو به کعبه شود و قسمتی از طواف به این صورت انجام پذیرد، باید همان قسمت را از سر گیرد. و اگر برگشتن مشکل است می تواند بدون قصد طواف دور بزند تا به محل اشکال برسد و قصد طواف کند.

آداب و مستحبات طواف

۱- مستحب است در حال طواف بگوید:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي يَمْشِي بِهِ عَلَى طَلَلِ الْمَاءِ، كَمَا يَمْشِي بِهِ عَلَى جُدَدِ الْأَرْضِ وَأَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي يَهْتَزُّ لَهُ عَرْشُكَ وَأَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي تَهْتَزُّ لَهُ أَقْدَامُ مَلَائِكَتِكَ وَأَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي دَعَاكَ بِهِ مُوسَى مِنْ جَانِبِ الطُّورِ، فَاسْتَجَبْتَ لَهُ وَالْقَيْتَ عَلَيْهِ مَحَبَّةً مِنْكَ وَأَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي غَفَرْتَ بِهِ لِمُحَمَّدٍ ﷺ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ وَأَتَمَمْتَ عَلَيْهِ نِعْمَتَكَ أَنْ تَفْعَلَ بِي كَذَا وَكَذَا».

و به جای «کذا و کذا» حاجات خود را بطلبید.

۲- و نیز در حال طواف بگوید:

«اللَّهُمَّ إِنِّي إِلَيْكَ فَقِيرٌ وَإِنِّي خَائِفٌ مُسْتَجِيرٌ فَلَا تُغَيِّرْ»

جِسْمِي وَلَا تُبَدِّلْ إِسْمِي».

۳- و هر وقت به در خانه کعبه می رسد صلوات بر

پیغمبر و آل او بفرستد و این دعا را بخواند:

«سَائِلُكَ فَقِيرُكَ مَسْكِينُكَ بِيَابِكَ، فَتَصَدَّقَ عَلَيْهِ
بِالْجَنَّةِ. اَللّٰهُمَّ الْبَيْتُ بَيْتُكَ وَالْحَرَمُ حَرَمُكَ وَالْعَبْدُ عَبْدُكَ
وَهَذَا مَقَامُ الْعَائِدِ بِكَ الْمُسْتَجِيرِ بِكَ مِنَ النَّارِ فَاَعْتَقْنِي
وَوَالِدِيَّ وَاَهْلِيَّ وَوَلَدِيَّ وَاِخْوَانِي الْمُؤْمِنِينَ مِنَ النَّارِ
يَا جَوَادُ يَا كَرِيمُ».

۴- و وقتی که به حجر اسماعیل رسید پیش از

رسیدن به ناودان، سر را بلند کند و در حال نگاه
به ناودان بگوید:

«اَللّٰهُمَّ اَدْخِلْنِي الْجَنَّةَ وَاَجِرْنِي مِنَ النَّارِ بِرَحْمَتِكَ
وَعَافِنِي مِنَ السُّقْمِ وَاَوْسِعْ عَلَيَّ مِنَ الرِّزْقِ الْحَلَالِ وَاذْرَا عَنِّي
شَرَّ فَسَقَةِ الْجِنَّ وَاِلْاِنْسِ وَشَرَّ فَسَقَةِ الْعَرَبِ وَاَلْعَجَمِ».

۵- و وقتی که از حجر اسماعیل گذشت و به پشت

کعبه رسید بگوید:

«يَا ذَا الْمَنِّ وَالطَّوْلِ يَا ذَا الْجُودِ وَالْكَرَمِ إِنَّ عَمَلِي
ضَعِيفٌ فَضَاعِفُهُ لِي وَتَقَبَّلْهُ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ» .

۶- و وقتی که به رکن یمانی رسید دست بلند کند و

بگوید:

«يَا اللَّهُ يَا وَلِيَّ الْعَافِيَةِ وَخَالِقَ الْعَافِيَةِ وَرَازِقَ الْعَافِيَةِ
وَالْمُنْعِمَ بِالْعَافِيَةِ وَالْمَنَّانَ بِالْعَافِيَةِ وَالْمُتَفَضِّلَ بِالْعَافِيَةِ
عَلَيَّ وَعَلَى جَمِيعِ خَلْقِكَ يَا رَحْمَنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
وَرَحِيمَهُمَا صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْزُقْنَا الْعَافِيَةَ وَ
دَوَامَ الْعَافِيَةِ وَتَمَامَ الْعَافِيَةِ وَشُكْرَ الْعَافِيَةِ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ» .

۷- و در بین رکن یمانی و حجر الاسود بگوید:

«رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا

عَذَابَ النَّارِ» .

۸- و در شوط هفتم وقتی که به مستجار - که نزدیک رکن یمانی و مقابل در کعبه است - رسید دو دست خود را بر دیوار کعبه بگشاید و شکم و صورت خود را به کعبه بچسباند و بگوید:

«اللَّهُمَّ الْبَيْتُ بُيُوتِكَ وَالْعَبْدُ عَبْدُكَ وَهَذَا مَكَانُ الْعَائِدِ بِكَ مِنَ النَّارِ» .

پس از آن به گناهان خود اعتراف کند؛ زیرا هر بنده مؤمنی در این مکان به گناهان خود اعتراف کند و طلب آمرزش نماید، خدای منان گناهان او را می‌آمرزد
 إن شاء الله تعالى، پس بگوید:

«اللَّهُمَّ مِنْ قَبْلِكَ الرُّوحُ وَالْفَرْجُ وَالْعَافِيَةُ اللَّهُمَّ إِنَّ عَمَلِي ضَعِيفٌ فَضَاعِفُهُ لِي وَأَغْفِرْ لِي مَا أَطَّلَعْتَ عَلَيْهِ مِنِّي وَخَفِيَّ عَلَيَّ خَلْقِكَ» .

پس از آن پناه ببرد به خدا از آتش جهنم، و آنچه

می خواهد دعا کند.

۹- رکن یمانی را استلام کند، یعنی ببوسد یا لمس کند و خود را به حَجْرَ الاسود برساند و طواف را تمام کند و بگوید :

«اللَّهُمَّ قَنِّعْنِي بِمَا رَزَقْتَنِي وَبَارِكْ لِي فِيمَا آتَيْتَنِي».

۱۰- و مستحب است در هر شوط، ستونهای چهارگانه کعبه و نیز حَجْرَ الاسود را استلام کند و یا به آن اشاره نماید.

۱۱- و در وقت استلام حَجْرَ الاسود بگوید :

«اللَّهُمَّ أَمَانَتِي أَدِيْتُهَا وَمِيثَاقِي تَعَاهَدْتُهُ لِتَشْهَدَ لِي

بِالْمُؤَافَاةِ».

ضمناً یادآور می شود چون سند بعضی از دعاها، مورد اعتماد نیست خوب است دعاها به قصد رجاء^(۱) خوانده شوند.

(۱) یعنی به امید مطلوبیت انجام دهد، نه به قصد ورود در شرع تا اینکه مستلزم نسبت دادن حکم غیر معلوم به خداوند متعال گردد.

نماز طواف

(چهارمین واجب عمره مفرده)

مسأله ۵۱- واجب است بعد از تمام شدن طواف بدون فاصله عرفی، دو رکعت نماز - مانند نماز صبح- به قصد نماز طواف بخواند؛ خواه طواف عمره باشد یا طواف حج و یا طواف نساء.

مسأله ۵۲- نماز طواف واجب را - که جزو حج یا عمره است- بنا بر احتیاط واجب باید پشت مقام ابراهیم علیه السلام و نزدیک به آن بخواند به گونه ای که مقام در جلوی او قرار گیرد و عرفاً گفته شود نزد مقام خوانده است؛ مگر اینکه در اثر کثرت جمعیت نتواند و مزاحم او شوند، پس در این صورت آن را پشت مقام ولی عقب تر بخواند؛ ولی بنا بر احتیاط واجب

مستحبات نماز طواف..... ۶۱

نزدیکترین مقام را نسبت به مقام ابراهیم علیه السلام رعایت نماید. ولی نماز طواف مستحب را در هر جای مسجد الحرام بخواند کافی است.

مسأله ۵۳- جایز است در نماز طواف پس از حمد، هر سوره‌ای را که می‌خواهد بخواند؛ بجز سوره‌هایی که در آنها سجده واجب است. همچنین می‌تواند نماز طواف را بلند یا آهسته بخواند.

مسأله ۵۴- خواندن نماز طواف به جماعت در حال اختیار محل اشکال است؛ و در حال ضرورت نیز نباید به آن اکتفا شود.

مستحبات نماز طواف

۱- بر حسب فرموده شیخ صدوق (ره) مستحب است بعد از نماز طواف، حمد و ثنای خدا را بجا آورد و صلوات بر پیامبر و آل او بفرستد و از خدا بخواهد

نماز او را قبول نماید و آن را آخرین عهد با خود قرار
دهد و سپس بگوید:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ بِمَحَامِدِهِ كُلِّهَا عَلَى نِعَمَائِهِ كُلِّهَا حَتَّى
يُنْتَهِيَ الْحَمْدُ إِلَى مَا يُحِبُّ وَيَرْضَى . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى
مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتَقَبَّلْ مِنِّي وَطَهِّرْ قَلْبِي وَزَكِّ عَمَلِي» .
۲- پس بکوشد در دعا و خواهش قبولی اعمال .

۳- و به روایتی دیگر پس از نماز بگوید:

«اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي بِطَوَاعِيَّتِي إِيَّاكَ وَطَوَاعِيَّتِي رَسُولِكَ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ اللَّهُمَّ جَنِّبْنِي أَنْ أَتَعَدَّى
حُدُودَكَ وَاجْعَلْنِي مِمَّنْ يُحِبُّكَ وَيُحِبُّ رَسُولَكَ وَمَلَائِكَتَكَ
وَعِبَادَكَ الصَّالِحِينَ» .

۴- و به روایتی دیگر حضرت امام صادق علیه السلام پس از

نماز طواف به سجده رفتند و فرمودند:

«سَجَدَ لَكَ وَجْهِي تَعْبُدًا وَرِقًا لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ حَقًّا حَقًّا

مستحبات نماز طواف..... ۶۳

الْأَوَّلُ قَبْلَ كُلِّ شَيْءٍ وَالْآخِرُ بَعْدَ كُلِّ شَيْءٍ ، وَهَا أَنَا ذَا بَيْنَ
يَدَيْكَ نَاصِيَتِي بِيَدِكَ فَاعْفِرْ لِي إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذَّنْبَ الْعَظِيمَ
غَيْرُكَ فَاعْفِرْ لِي فَإِنِّي مُقِرٌّ بِذُنُوبِي عَلَى نَفْسِي وَلَا يَدْفَعُ
الذَّنْبَ الْعَظِيمَ غَيْرُكَ» .

پس از سجده روی آن حضرت از گریه چنان بود که
گویا در آب فرورفته باشد. (۱)

سعی بین صفا و مروه

(پنجمین واجب عمره مفرده)

مسأله ۵۵- واجب است پس از نماز طواف با خلوص نیت و قصد قربت بین «صفا» و «مروه» سعی نماید؛ بدین نحو که از صفا شروع کرده و به مروه برود و از مروه به صفا برگردد. و سعی باید هفت مرتبه باشد و هر مرتبه را یک «شوط» می‌نامند؛ بدین نحو که از صفا به مروه یک شوط است و از مروه به صفا نیز یک شوط دیگر به حساب می‌آید؛ پس سعی از صفا شروع می‌شود و به مروه ختم می‌گردد.

مسأله ۵۶- اگر سعی را از مروه شروع کند باطل است و باید آن را از سر گیرد.

مسأله ۵۷- بنابراین احتیاط واجب در سعی باید

سعی بین صفا و مروه ۶۵

حدّ اقل از ابتدا و پایین کوه صفا شروع کند و تا اولین جزو کوه مروه ادامه دهد؛ همچنین است در سعی از مروه به صفا. و چنانچه در شروع و ختم هر شوط مقداری روی دو کوه به شکل متعارف برود مانعی ندارد.

مسأله ۵۸- پس از نماز طواف لازم نیست بلافاصله سعی را انجام دهد، بلکه می تواند به خاطر رفع خستگی یا گرمی هوا یا جهات دیگر تا شب همان روز تأخیر اندازد؛ هر چند احوط عدم تأخیر است مگر به جهت عذر. ولی تأخیر سعی بدون عذر تا روز بعد جایز نیست؛ و اگر تأخیر انداخت گناه کرده، هر چند عمره و حج او صحیح است.

مسأله ۵۹- در سعی پاك بودن بدن و لباس و طهارت از حدث معتبر نیست؛ پس می تواند بی وضو یا به حالت جنابت یا حیض و یا نفاس سعی را به جا

آورد؛ هرچند خوب است پاك و با وضو باشد.

مسأله ۶۰- بنا بر احتیاط واجب بین شوطهای سعی و همچنین بین اجزای هر شوط موالات عرفی مراعات شود و زیاد فاصله نیندازد.

مسأله ۶۱- اگر عمداً زیادتر از هفت شوط سعی کند سعی او باطل است؛ ولی اگر از روی اشتباه و فراموشی زیادتر نماید سعی او صحیح است. همچنین است بنا بر اقوی اگر از روی ندانستن مسأله زیادتر سعی نماید؛ مثل اینکه خیال کند رفت و برگشت یک شوط است و قهراً چهارده شوط سعی نماید، که در این صورت هفت شوط اول سعی به حساب می آید و بقیه زیاده ای است که موجب بطلان سعی نمی باشد؛ هرچند احوط اعاده سعی است.

مستحبات سعی

۱- مستحب است پس از نماز طواف و پیش از سعی از آب زمزم بنوشد و از آن بر سر و پشت و شکم خود بریزد و بگوید:

«اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا وَاسِعًا وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ

دَاءٍ وَسُقْمٍ»

۲- و به طرف حَجْرَ الاسود برود و آن را لمس نماید و ببوسد و به آن اشاره نماید.

۳- و از دری که مقابل حَجْرَ الاسود است، با آرامش و وقار به طرف کوه صفا برود و از بالای آن به خانه کعبه و ستونی که حَجْرَ الاسود در آن قرار دارد متوجه شود و به آن نگاه کند، و حمد و ثنای خدا بجا آورد و نعمتها و خوبیهای او را در حق خود به یاد آورد.

۴- و پس از آن هفت مرتبه: «اللَّهُ أَكْبَرُ» و هفت

۶۸ احکام عمره مفرده

مرتبه: «الْحَمْدُ لِلَّهِ» و هفت مرتبه: «لا اله الا الله»
بگويد.

۵- پس سه مرتبه بگويد:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَكَهُ الْحَمْدُ
يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ.»

۶- پس صلوات بر پيغمبر و آل او بفرستد و سه
مرتبه بگويد:

«اللَّهُ أَكْبَرُ عَلَى مَا هَدَانَا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَا أَوْلَانَا
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الْحَيِّ الْقَيُّومِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الْحَيِّ الدَّائِمِ.»
۷- پس سه مرتبه بگويد:

«أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ
لَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ.»
۸- پس سه مرتبه بگويد:

« اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ وَالْيَقِينَ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ ».

۹- پس سه مرتبه بگوید:

« اللَّهُمَّ آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا
عَذَابَ النَّارِ ».

۱۰- پس صد مرتبه بگوید: «الله اكبر» و صد

مرتبه: « لا اله الا الله» و صد مرتبه: «الحمد لله» و صد

مرتبه: «سبحان الله».

۱۱- پس بگوید:

« لا إله إلا الله وحدهُ وحدهُ أنجزَ وعدهُ ونصرَ عبدهُ
وغلبَ الأحزابَ وحدهُ، فلهُ الملكُ ولهُ الحمدُ وحدهُ وحدهُ.
اللَّهُمَّ بَارِكْ لِي فِي الْمَوْتِ وَفِيمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، اللَّهُمَّ إِنِّي
أَعُوذُ بِكَ مِنْ ظُلْمَةِ الْقَبْرِ وَوَحْشَتِهِ اللَّهُمَّ أَظِلَّنِي فِي ظِلِّ
عَرْشِكَ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّكَ ».

۷۰ احکام عمره مفرده

۱۲- و بسیار تکرار کند سپردن دین و نفس و اهل خود را به پروردگار خود.

۱۳- پس بگوید:

« أَسْتَوِدِعُ اللَّهَ الرَّحْمَنَ الرَّحِيمَ الَّذِي لَا تَضِيعُ وَدَائِعُهُ دِينِي وَنَفْسِي وَأَهْلِي، اللَّهُمَّ اسْتَعْمِلْنِي عَلَى كِتَابِكَ وَسُنَّةِ نَبِيِّكَ وَتَوْفَّقْنِي عَلَى مِلَّةِهِ وَأَعِزَّنِي مِنَ الْفِتْنَةِ ».

۱۴- پس سه مرتبه بگوید: « اللَّهُ اكْبَرُ » و دوباره این دعا را تکرار کند، پس یک تکبیر بگوید و باز دعا را بخواند. و اگر همه این دعاها را نمی‌تواند بخواند هر قدر می‌تواند بخواند.

۱۵- و در روایتی وارد شده: که امیر المؤمنین علیه السلام وقتی بالای کوه صفا می‌رفتند رو به کعبه می‌کردند و دستها را بلند می‌کردند و این دعا را می‌خواندند:

« اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي كُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ قَطُّ فَإِنَّ عُدَّتُ فَعُدَّ عَلَيَّ بِالْمَغْفِرَةِ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ، اللَّهُمَّ افْعَلْ بِي

ما انتَ اهلُهُ فَاِنَّكَ اِنْ تَفَعَلْ بِي مَا اَنْتَ اهلُهُ تَرَحْمِنِي وَاِنْ
تُعَذِّبَنِي فَاَنْتَ غَنِيٌّ عَن عَذَابِي وَاَنَا مُحْتَاجٌ اِلَى رَحْمَتِكَ
فِيَا مَنْ اَنَا مُحْتَاجٌ اِلَى رَحْمَتِهِ اِرْحَمْنِي اَللّٰهُمَّ لَا تَفَعَلْ بِي
مَا اَنَا اهلُهُ فَاِنَّكَ اِنْ تَفَعَلْ بِي مَا اَنَا اهلُهُ تُعَذِّبَنِي وَكَمْ
تَظْلِمْنِي . اَصْبَحْتُ اَنْتَقِي عَدْلَكَ وَلَا اَخَافُ جَوْرَكَ فَيَا مَنْ
هُوَ عَدْلٌ لَا يَجُورُ اِرْحَمْنِي» .

۱۶ - پس بگويد:

«يَا مَنْ لَا يَخِيْبُ سَاْئِلُهُ وَلَا يَنْفِدُ نَاْئِلُهُ صَلَّى عَلَيَّ مُحَمَّدٌ
وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَاَعِزَّنِي مِنَ النَّارِ بِرَحْمَتِكَ» .

و در حديث وارد شده: هر كه مي خواهد مال او
زياد شود، توقف بر صفا و مروه را طول دهد.

۱۷ - و هنگامي كه از كوه صفا به طرف پائين
حرکت كرد به پله چهارم كه رسيد در مقابل كعبه
بايستد و بگويد:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَفِتْنَتِهِ وَغُرْبَتِهِ
وَوَحْشَتِهِ وَظُلْمَتِهِ وَضَيْقِهِ وَضَنْكِهِ، اللَّهُمَّ أَظِلَّنِي فِي ظِلِّ
عَرْشِكَ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّكَ».

۱۸ - پس از پله چهارم به طرف پائین برود و احرام

خود را از پشت خود کنار زند و بگوید:

« يَا رَبَّ الْعَفْوِ يَا مَنْ أَمَرَ بِالْعَفْوِ يَا مَنْ هُوَ أَوْلَى بِالْعَفْوِ،
يَا مَنْ يُثِيبُ عَلَيَّ الْعَفْوِ، الْعَفْوِ، الْعَفْوِ، الْعَفْوِ يَا جَوَادُ يَا
كَرِيمُ يَا قَرِيبُ يَا بَعِيدُ أَرْدُدْ عَلَيَّ نِعْمَتَكَ وَاسْتَعْمِلْنِي
بِطَاعَتِكَ وَمَرْضَاتِكَ».

۱۹ - و مستحب است پیاده سعی کند، و با آرامش

و وقار حرکت کند تا به مناره نزدیک صفا برسد و از
آنجا تا جائی که سابقاً بازار عطر فروشان^(۱) بوده با
شتاب و هر که مانند دویدن شتر حرکت کند و بگوید:

«بِسْمِ اللَّهِ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ

(۱) و اکنون با علامت خاصی مشخص شده است.

وَأَهْلِ بَيْتِهِ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَتَجَاوَزْ عَمَّا تَعَلَّمَ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعَزُّ الْأَكْرَمُ، وَاهْدِنِي لِلَّتِي هِيَ أَقْسَمُ. اللَّهُمَّ إِنَّ عَمَلِي ضَعِيفٌ، فَضَاعَفْهُ لِي وَتَقَبَّلْهُ مِنِّي. اللَّهُمَّ لَكَ سَعْيِي، وَبِكَ حَوْلِي وَفُوتِي تَقَبَّلْ عَمَلِي يَا مَنْ يَقْبَلُ عَمَلَ الْمُتَّقِينَ».

۲۰- و وقتی که از آن محل گذشت، شتاب و هروکه را ترك کند و با آرامش و وقار حرکت کند تا مروه و بگوید:

«يَا ذَا الْمَنِّ وَالطَّوْلِ وَالْكَرَمِ وَالنَّعْمَاءِ وَالْجُودِ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي، إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ».

۲۱- و هنگامی که به مروه رسید، بالای آن برود و به طرف خانه کعبه متوجه شود و آنچه را در صفا بجا آورده بجا آورد و دعاهای آنجا را بخواند و از خدا بخواهد حاجات او را برآورده فرماید، پس بگوید:

« اللَّهُمَّ يَا مَنْ أَمَرَ بِالْعَفْوِ يَا مَنْ يَجْزِي عَلَى الْعَفْوِ يَا مَنْ
دَكَ عَلَى الْعَفْوِ، يَا مَنْ زَيَّنَ الْعَفْوَ يَا مَنْ يُثِيبُ عَلَى الْعَفْوِ
يَا مَنْ يُحِبُّ الْعَفْوَ يَا مَنْ يُعْطِي عَلَى الْعَفْوِ يَا مَنْ يَعْفُو
عَلَى الْعَفْوِ يَا رَبَّ الْعَفْوِ؛ أَلْعَفْوَ أَلْعَفْوَ أَلْعَفْوَ. »

۲۲ - و مستحب است نزد خدا تضرع نماید و گریه
کند و اگر نمی تواند، حالت گریه به خود بگیرد و
کوشش نماید از چشمانش اشک خارج شود؛ هر چند
به مقدار پرمگسی باشد و زیاد دعا کند.

۲۳ - و خوب است بخواند:

« اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ حُسْنَ الظَّنِّ بِكَ عَلَى كُلِّ حَالٍ
وَصِدْقَ النِّيَّةِ فِي التَّوَكُّلِ عَلَيْكَ. »

۲۴ - و هنگام برگشتن به طرف صفا نیز مانند
آمدن به طرف مروه عمل نماید؛ و همچنین پس از
برگشتن، بر صفا و مروه اعمال گذشته را تکرار
نماید. و بر زنها به طور کلی شتاب و هروله نیست.

تقصیر

(ششمین واجب عمره مفرده)

مسأله ۶۲- در عمره - خواه تمتع باشد یا مفرده- واجب است پس از سعی به قصد قربت و با خلوص نیت تقصیر کند؛ یعنی مقداری از ناخنهای دست یا پا یا موی سر یا شارب یا ریش خود را بزند؛ واحوط آن است که به زدن ناخن اکتفا نکند. و تراشیدن سر هم در عمره مفرده کافی است؛ ولی در عمره تمتع حرام است و کفاره دارد. و کافی بودن زدن موی عانه (زیر شکم) یا زیر بغل و مانند آن محل اشکال است.

مسأله ۶۳- پس از فراغت از سعی لازم نیست فوراً تقصیر کند؛ بلکه می تواند آن را تأخیر اندازد و در منزل یا جای دیگر انجام دهد.

مسأله ۶۴- در عمره مفرده بعد از تقصیر آنچه به سبب احرام حرام شده بود حلال می شود؛ غیر از نزدیکی زن و شوهر و نیز بنا بر احتیاط واجب آنچه مربوط به زن است، از قبیل خواستگاری و عقد و گواهی دادن بر عقد، که آنها بعد از انجام طواف نساء و نماز آن حلال می شوند.

طواف نساء و نماز آن

(هفتمین و هشتمین واجب عمره مفرده)

مسأله ۶۵- طواف نساء و نماز آن باید بعد از تقصیر یا تراشیدن سر انجام شود؛ و کسی که محرم به احرام عمره مفرده است تا هنگامی که طواف نساء و نماز آن را به جا نیاورد، زن یا شوهر بر او حلال نمی شود.

مسأله ۶۶- طواف نساء و نماز آن در کیفیت و واجبات و شرایط و احکام مانند طواف عمره مفرده است که پیش از این گفته شد، جز اینکه در اینجا باید نیت طواف نساء کند.

مسأله ۶۷- اگر طواف نساء را فراموش کند یا در اثر ندانستن مسأله آن را ترك نماید و به وطن خود

۷۸ احکام عمره مفرده

بازگردد، پس اگر می‌تواند باید خودش برگردد و آن را به‌جا آورد؛ و اگر نمی‌تواند یا مشقت دارد باید نایب بگیرد. و تا به‌جا آورده نشود، زن یا شوهر بر او حلال نمی‌شود.

مسأله ۶۸- اگر زن حائض شود و کاروان به‌او مهلت نمی‌دهد تا پاك گردد و طواف نساء را به‌جا آورد، بنابراین احتیاط واجب باید نایب بگیرد.

شرکت در نمازهای جماعت مکه یا مدینه

مسأله ۶۹- شرکت در نمازهای جماعت که در مسجد الحرام یا مسجد النبی ﷺ و یا مساجد دیگر منعقد می‌شود با رعایت احکام و آداب آن مستحب مؤکد است؛ پس بجاست حجاج و زوار محترم از شرکت در جماعتها تخلف نکنند. و لازم است مأموم حمد و سوره را آهسته بخواند؛ هرچند به‌نحو گذراندن در

شرکت در نمازهای جماعت مکه یا مدینه..... ۷۹

دل باشد. ولی اگر نماز را پیش از وقت شرعی آن شروع کنند، کافی بودن آن محل اشکال است؛ چنانکه افطار روزه رمضان نیز قبل از مغرب شرعی جایز نیست.

مسألة ۷۰- سجده نمودن بر سنگهایی که در مسجدالحرام یا مسجدالنبی ﷺ و یا مساجد دیگر به کار رفته جایز است؛ هرچند سنگ سیاه یا مرمر و یا سایر سنگهای معدنی باشد.

بخش دوم:

آداب و مستحبات

مکہ معظمہ

آداب مکة معظمه

برای مکة معظمه آداب زیادی در روایات وارد شده است، از جمله:

* بجا آوردن نماز، خواندن قرآن، سجده، ذکر خدا، ختم قرآن و گرفتن روزه؛ در احادیث آمده است: یک نماز در مسجد الحرام از صد هزار نماز در سایر مساجد افضل است.

* بسیار نگاه کردن به کعبه، که در روایات عبادت شمرده شده است.

* آشامیدن از آب زمزم

- * بجا آوردن ده طواف کامل در هر شبانه روز
- * بجا آوردن سیصد و شصت طواف کامل به عدد ایام سال؛ و اگر نمی‌تواند سیصد و شصت شوط بجا آورد و در آخر آنها چهار شوط اضافه نماید.
- * بجا آوردن طواف به نیابت از پیامبر اکرم ﷺ و امیر المؤمنین علیه السلام و حضرت زهرا علیها السلام و ائمه اطهار علیهم السلام و صلحا و غایبین و گذشتگان از مؤمنین و مؤمنات.

مستحبات ورود به حرم

برای داخل شدن در حرم خدا چند چیز مستحب است:

اول: اینکه وقتی به حرم خدا رسید پیاده شود و غسل کند و برای تواضع و فروتنی نسبت به خدای متعال، کفش خود را به دست گیرد و پا برهنه داخل حرم شود؛ چنانکه - بر حسب روایت أبان بن تغلب -

مستحبات ورود به حرم ۸۵

حضرت امام صادق علیه السلام چنین کرد و فرمود: «هرکس به منظور تواضع برای خدا چنین کند، خداوند صد هزار سیئه از او محو می کند و صد هزار حسنه برای او می نویسد و صد هزار درجه به او می دهد و صد هزار حاجت از او روا می کند».

دوم: بر حسب فرمایش شیخ صدوق (ره) هنگام دخول در حرم بگوید:

«اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ فِي كِتَابِكَ الْمُنْزَلِ وَقَوْلِكَ الْحَقُّ: ﴿وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ﴾. اللَّهُمَّ إِنِّي أَرْجُو أَنْ أَكُونَ مِمَّنْ أَجَابَ دَعْوَتَكَ وَقَدْ جِئْتُ مِنْ شِقَّةٍ بَعِيدَةٍ وَفَجٍّ عَمِيقٍ سَامِعًا لِنِدَائِكَ وَمُسْتَجِيبًا لَكَ مُطِيعًا لِأَمْرِكَ. وَكُلُّ ذَلِكَ بِفَضْلِكَ عَلَيَّ وَإِحْسَانِكَ إِلَيَّ فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَى مَا وَفَّقْتَنِي لَهُ أَبْتَغِي بِذَلِكَ الزُّلْفَةَ عِنْدَكَ وَالْقُرْبَةَ

إِلَيْكَ وَالْمَنْزِلَةَ لَدَيْكَ وَالْمَغْفِرَةَ لِدُنُوبِي وَالتَّوْبَةَ عَلَيَّ
 مِنْهَا بِمَنْكَ . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَحَرِّمْ
 بَدَنِي عَلَى النَّارِ وَأَمْنِي مِنْ عَذَابِكَ وَعِقَابِكَ بِرَحْمَتِكَ
 يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ .

مستحبات ورود به مکه معظمه

مستحب است حاجی برای ورود به مکه معظمه نیز
 غسل کند و با آرامش و وقار وارد شود؛ و کسانی که از
 راه مدینه منوره به مکه می آیند مانند رسول خدا ﷺ از
 گردنه مدینین که در بالای مکه است وارد شوند
 و هنگام خروج از مکه از گردنه ذی طوی خارج شوند.
 و در حدیث صحیح وارد شده است: «هرکس باحالت
 آرامش بدون تکبر وارد مکه معظمه شود، خداوند
 گناهان او را می آمرزد».

آداب ورود به مسجد الحرام

مستحب است حاجی در حال ورود به مسجد الحرام با غسل باشد و با پای برهنه و آرامش و وقار و خشوع وارد مسجد شود؛ و ورود او از در «بنی شیبه» باشد که بر حسب آنچه گفته شده در امتداد باب السلام فعلی واقع شده، پس خوب است انسان از «باب السلام» وارد شود؛ و مستحب است بر درب داخلی مسجد الحرام بایستد و بگوید:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.
بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَمِنَ اللَّهِ وَمَا شَاءَ اللَّهُ، وَالسَّلَامُ عَلَى
أَنْبِيَاءِ اللَّهِ وَرُسُلِهِ، وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَالسَّلَامُ
عَلَى إِبْرَاهِيمَ (خَلِيلِ اللَّهِ)، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ».

و هنگامی که داخل مسجد شد رو به خانه خدا بایستد و دستها را بلند کند و بگوید:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِي مَقَامِي هَذَا فِي أَوَّلِ
 مَنَاسِكِي أَنْ تَقْبَلَ تَوْبَتِي وَأَنْ تَجَاوِزَ عَن خَطِيئَتِي وَأَنْ
 تَضَعَ عَنِّي وَزْرِي، أَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بَلَّغَنِي بَيْتَهُ
 الْحَرَامَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُ أَنَّ هَذَا بَيْتُكَ الْحَرَامُ الَّذِي جَعَلْتَهُ
 مَثَابَةً لِلنَّاسِ وَأَمْنًا مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ إِنِّي
 عَبْدُكَ وَالْبَلَدُ بِلَدِّكَ وَالْبَيْتُ بِبَيْتِكَ جِئْتُ أَطْلُبُ رَحْمَتَكَ
 وَأَوْمٌ طَاعَتِكَ مُطِيعًا لِأَمْرِكَ رَاضِيًا بِقُدْرِكَ أَسْأَلُكَ
 مَسْأَلَةَ الْمُضْطَرِّ إِلَيْكَ الْخَائِفِ لِعُقُوبَتِكَ. اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي
 أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ وَاسْتَعْمِلْنِي بِطَاعَتِكَ وَمَرْضَاتِكَ».

بعد کعبه را مخاطب قرار داده و بگوید:

«أَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَظَّمَكَ وَشَرَّفَكَ وَكَرَّمَكَ
 وَجَعَلَكَ مَثَابَةً لِلنَّاسِ وَأَمْنًا مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ».

و در روایتی دیگر وارد شده که درب مسجد

می گوئی:

«بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَمِنَ اللَّهِ وَمَا شَاءَ اللَّهُ وَعَلَى مِلَّةِ
 رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَخَيْرِ الْأَسْمَاءِ لِلَّهِ،
 وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ، أَلَسَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ
 بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ﷺ، أَلَسَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ
 وَبَرَكَاتُهُ، أَلَسَّلَامُ عَلَى أَنْبِيَاءِ اللَّهِ وَرُسُلِهِ، أَلَسَّلَامُ عَلَى
 إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ، أَلَسَّلَامُ عَلَى الْمُرْسَلِينَ
 وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، أَلَسَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ
 الصَّالِحِينَ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَبَارِكْ
 عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَارْحَمْ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ كَمَا
 صَلَّيْتَ وَبَارَكْتَ وَتَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ
 إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ
 عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَعَلَى إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِكَ وَعَلَى أَنْبِيَائِكَ
 وَرُسُلِكَ وَسَلِّمْ عَلَيْهِمْ، وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ
 رَبِّ الْعَالَمِينَ اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ وَاسْتَعْمِلْنِي

فِي طَاعَتِكَ وَمَرْضَاتِكَ وَأَحْفَظْنِي بِحِفْظِ الْإِيمَانِ أَبَدًا
 مَا أَبْقَيْتَنِي جَلَّ ثَنَاءُ وَجْهِكَ ، أَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنِي
 مِنْ وَفْدِهِ وَزُورِهِ وَجَعَلَنِي مِمَّنْ يَعْمُرُ مَسَاجِدَهُ ، وَجَعَلَنِي
 مِمَّنْ يُنَاجِيهِ . اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ وَزَائِرُكَ فِي بَيْتِكَ وَعَلَى
 كُلِّ مَاتِي حَقٌّ لِمَنْ أَنَاهُ وَزَارَهُ ، وَأَنْتَ خَيْرُ مَاتِي وَأَكْرَمُ
 مَزُورٍ فَاسْأَلُكَ يَا اللَّهُ يَا رَحْمَنُ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا
 أَنْتَ وَحَدَّكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَبِأَنَّكَ وَاحِدٌ أَحَدٌ صَمَدٌ لَمْ
 تَلِدْ وَلَمْ تُوَلَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ (لَكَ خ. ل) كُفْوًا أَحَدٌ ، وَأَنَّ
 مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ
 يَا جَوَادُ يَا كَرِيمُ يَا مَاجِدُ يَا جَبَّارُ يَا كَرِيمُ أَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ
 تَحْفَتَكَ إِيَّايَ بَزِيَارَتِي إِيَّاكَ أَوَّلَ شَيْءٍ تُعْطِينِي فَكَأَنَّكَ
 رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ .

پس سه مرتبہ می گوئی :

«اللَّهُمَّ فُكَّ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ» .

پس می گوئی:

«وَأَوْسِعْ عَلَيَّ مِنْ رِزْقِكَ الْحَلَالَ الطَّيِّبِ وَأَذْرَأْ عَنِّي
شَرَّ شَيَاطِينِ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَشَرَّ فَسَقَةِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ» .
وهنگامی که محاذی حجرالأسود شدی بگو:

«أشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ
مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ آمَنْتُ بِاللَّهِ وَكَفَرْتُ بِالْجِبْتِ
وَالطَّاغُوتِ وَاللَّاتِ وَالْعُزَّىٰ وَبِعِبَادَةِ الشَّيْطَانِ وَبِعِبَادَةِ
كُلِّ نَدٍّ يُدْعَىٰ مِنْ دُونِ اللَّهِ» .

پس به فرمایش شیخ صدوق (ره) نگاه کن
به حجرالأسود و متوجه آن شو و بگو:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ
هَدَانَا اللَّهُ، سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ
أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ (من خلقه والله أكبر مما أخشى وأحذر)
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَكَهُ الْحَمْدُ

يُحْيِي وَيُمِيتُ وَيُحْيِي وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ
 الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ
 مُحَمَّدٍ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ كَأَفْضَلِ مَا صَلَّيْتَ
 وَبَارَكْتَ وَتَرَحَّمْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ
 مَجِيدٌ، وَسَلَامٌ عَلَى جَمِيعِ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ
 لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أُوْمِنُ بِوَعْدِكَ وَأُصَدِّقُ
 رُسُلَكَ وَأَتَّبِعُ كِتَابَكَ».

و در روایت صحیحہ از حضرت امام صادق علیه السلام
 نقل شده است: «هنگامی که نزدیک حجرالاسود
 رسیدی دستهای خود را بلند کن و حمد و ثنای خدا را
 بجا آور و صلوات بر پیامبر صلی الله علیه و آله بفرست و از خدا بخواه
 از تو قبول کند؛ پس از آن دست خود را بر حجر الاسود
 بکش و آن را ببوس، و اگر نتوانستی ببوسی دست
 بکش، و اگر نشد اشاره کن به آن و بگو:

«اللَّهُمَّ أمانِي أَدِيَّتْها وَمِيثاقِي تَعاهَدْتُهُ لِتَشْهَدَ لِي بِالمُوافاةِ. اللَّهُمَّ تَصْديقاً بِكِتابِكَ وَعَلى سُنَّةِ نَبِيِّكَ صَلَواتِكَ عَلَيهِ وآلِهِ أَشْهَدُ أَنْ لا إِلهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ آمَنْتُ بِاللَّهِ وَكَفَرْتُ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَاللَّاتِ وَالْعُزَّى وَعِبادةِ الشَّيْطانِ وَعِبادةِ كُلِّ نَدٍّ يُدعى مِنَ دُونِ اللهِ».

و اگر نتوانستی همه را بخوانی بعضی را بخوان و

بگو:

«اللَّهُمَّ إِلَيْكَ بَسَطْتُ يَدِي وَفِيما عِنْدَكَ عَظُمَتْ رَغْبَتِي فَأَقْبَلْ سُبُحْتِي وَاغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الكُفْرِ وَالْفَقْرِ وَمواقِفِ الخِزْيِ فِي الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ».

بخش سوم:

آداب مدینه منوره

در

ده فصل

فصل اول

در اهمیت زیارت مدینه منوره:

مستحب است پس از انجام حج خانه خدا، برای زیارت حضرت رسول ﷺ و حضرت زهراء ﷺ و ائمه بقیع ﷺ و سایر مشاهد مشرفه به مدینه منوره مشرف شوند.

از امیرالمؤمنین ﷺ نقل شده است که فرمودند: «زیارت بیت الله الحرام را به زیارت رسول خدا و زیارت قبوری که خداوند حق آنها و زیارت آنها را بر

شما لازم نموده تمام کنید، شما به زیارت آن حضرت امر شده اید و ترك آن جفا است. »

پس مبادا نسبت به تشرّف مدینه منوره مسامحه شود و حق آن اداء نشود؛ و بجاست زوآر محترم اوقات تشرّف خود را مغتتم شمرده به بطالت و سیاحت و کارهای بیهوده نگذرانند، بلکه در عبادت و زیارت و دعا و نماز مخصوصاً در مسجد رسول الله ﷺ صرف نمایند.

برحسب احادیث مستفیضه یک نماز در مسجد رسول خدا ﷺ برابر است با هزار نماز، و برحسب بعضی اخبار برابر است با ده هزار نماز. خوب است برادران و خواهران با اخلاص از فرصت زمان و شرافت مکان استفاده نمایند، و علاوه بر نمازهای یومیه و نمازها و زیارتهای وارده چنانچه نمازهای قضای قطعی یا احتمالی برعهده دارند در گوشه های آن مکان

شریف آنها را بجا آورند و خود را برئ الذمة نمایند.
و احياناً هنگام شکستن دل در حق خود و خویشان
و یاران و همه مؤمنین و مسلمین گرفتار ایادی شیاطین
و طواغیت زمان دعا کنند.

ضمناً یادآور می شود که برحسب احادیث معتبره:
«مکه حرم خدا و مدینه حرم پیامبر خداست و صید در
مدینه و قطع درختان و گیاهان (خودروی) آن همچون
صید و قطع درختان و گیاهان حرم خدا نارواست».
و هرچند بنابر اقوی این احادیث حمل بر کراهت
شدیده می شود، ولی احوط اجتناب است و این احتیاط
نسبت به صید بین دو «حرّه» یعنی دو رشته سنگلاخ
ممتدّ که شهر مدینه بین آنها واقع شده ترك نشود
و بخصوص نسبت به زوّار محترم که بر رسول الله ﷺ
وارد شده و مهمان آن حضرت می باشند.

فصل دوم

در زیارت رسول خدا ﷺ و کیفیت آن :

۱- نقل است از آن حضرت که فرمودند: «هرکس به زیارت من آید، در روز قیامت شفیع او خواهم بود.»

و فرمودند: «هرکس مرا در حیات من یا پس از مرگ زیارت کند خدا را زیارت کرده است.»

و فرمودند: «هرکس مرا در حیات من یا پس از مرگ زیارت کند در روز قیامت در جوار من خواهد بود.»

۱۰۲..... آداب مدینه منوره

و به حضرت امام حسین علیه السلام فرمودند: «کسی که مرا در حیات من یا پس از مرگ یا پدر تو را یا برادر تو را یا تو را زیارت کند، بر من است که در روز قیامت او را زیارت کنم و از گناهان خلاصش نمایم.»

۲- و اما آداب زیارت به طور کلی:

کسی که می خواهد به زیارت رسول خدا صلی الله علیه و آله یا ائمه هدی علیهم السلام مشرف شود مستحب است غسل کند و لباسهای پاک و پاکیزه بپوشد و قدمها را کوتاه بردارد و با آرامش و وقار حرکت کند. و در وقت رفتن به حرم مطهر زبان خود را به ذکر و صلوات مشغول کند.

و خوب است برای داخل شدن در حرم، اذن دخول بخواند؛ چنانکه کفعمی (ره) در مصباح فرموده است: هنگامی که خواستی داخل شوی بر پیامبر خدا صلی الله علیه و آله یا یکی از مشاهد مشرفه بگو:

«اللَّهُمَّ إِنِّي وَقَفْتُ عَلَى بَابٍ مِنْ أَبْوَابِ بُيُوتِ نَبِيِّكَ
صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ، وَقَدْ مَنَعْتَ النَّاسَ أَنْ يَدْخُلُوا إِلَّا
بِإِذْنِهِ فَقُلْتُ: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا
أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ.» اللَّهُمَّ إِنِّي أَعْتَقِدُ (أَعْتَقَدْتُ) حُرْمَةَ
صَاحِبِ هَذَا الْمَشْهَدِ الشَّرِيفِ فِي غَيْبَتِهِ كَمَا أَعْتَقِدُهَا فِي
حَضْرَتِهِ، وَأَعْلَمُ أَنَّ رَسُولَكَ وَخُلَفَاءَكَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ
أَحْيَاءٌ عِنْدَكَ يُرْزَقُونَ، يَرَوْنَ مَقَامِي وَيَسْمَعُونَ كَلَامِي
وَيَرُدُّونَ سَلَامِي، وَأَنَّكَ حَجَبْتَ عَنِّي كَلَامَهُمْ
وَفَتَحْتَ بَابَ فَهْمِي بِلَذِيذِ مُنَاجَاتِهِمْ، وَإِنِّي أَسْتَأْذِنُكَ
يَا رَبِّ أَوَّلًا وَأَسْتَأْذِنُ رَسُولَكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ثَانِيًا،
وَأَسْتَأْذِنُ خَلِيفَتَكَ الْإِمَامَ الْمُفْتَرَضَ عَلَيَّ طَاعَتُهُ (و در
اینجا نام امامی را که زیارت می کنی و نام پدرشان را بر
زبان جاری می کنی) وَالْمَلَائِكَةَ الْمُوَكَّلِينَ بِهَذِهِ الْبُقْعَةِ
الْمُبَارَكَةِ ثَالِثًا. ءَأَدْخُلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ ءَأَدْخُلُ يَا حُجَّةَ

اللَّهِ؟ ءَأَدْخُلُ يَا مَلَائِكَةَ اللَّهِ الْمُقْرَبِينَ الْمُقِيمِينَ فِي هَذَا
الْمَشْهَدِ؟ فَأَذِّنْ لِي يَا مَوْلَايَ فِي الدُّخُولِ أَفْضَلَ مَا أَذِنْتَ
لِأَحَدٍ مِنْ أَوْلِيَائِكَ . فَإِنْ لَمْ أَكُنْ أَهْلًا لِذَلِكَ فَأَنْتَ أَهْلٌ
لِذَلِكَ .»

پس از آن آستانه را بیوس و داخل شو و بگو:

«بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلَى مِلَّةِ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَتُبْ عَلَيَّ إِنَّكَ
أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ .»

۳- واما آداب زیارت رسول خدا ﷺ :

محدث قمی (ره) فرموده: «چون خواستی داخل
مسجد آن حضرت شوی بایست نزد در و بخوان آن اذن
دخول را و داخل شو از در جبرئیل و مقدم بدار پای
راست را در وقت دخول؛ پس صد مرتبه: «اللَّهُ اكْبَرُ»

در زیارت رسول خدا ﷺ و کیفیت آن ۱۰۵

بگو پس دو رکعت نماز تحیت مسجد بگذار و برو
به سمت حجره شریفه و دست بمال بر آن و ببوس آن را
و بگو:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ
اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا
خَاتَمَ النَّبِيِّينَ. أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَّغْتَ الرِّسَالَةَ وَأَقَمْتَ
الصَّلَاةَ وَآتَيْتَ الزَّكَاةَ وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَيْتَ عَنِ
الْمُنْكَرِ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ مُخْلِصًا حَتَّى آتَيْكَ الْيَقِينَ فَصَلَّوْا
اللَّهُ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِكَ الطَّاهِرِينَ.»

۴ - اما کیفیت زیارت آن حضرت :

زیارت آن حضرت به چند کیفیت وارد شده است که
و بر هریک از آنها عنوان زیارت آن حضرت صدق
می کند :

زیارت اول: آنچه کافی و تہذیب بہ سند صحیح

حضرت از امام صادق علیہ السلام نقل کرده اند. و شیخ صدوق (رہ) نیز آن را ذکر کرده و ما آن را از کافی نقل می کنیم.

حضرت فرمودند بہ طرف قبر پیغمبر می روی و می ایستی و بر آن حضرت سلام می کنی، پس در زاویہ قبر نزد سر آن حضرت در کنار ستون رو بہ قبلہ می ایستی در حالی کہ شانہ چپت بہ طرف قبر باشد و شانہ راست بہ طرف منبر و می گویی:

«أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ
أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ،
وَأَشْهَدُ أَنَّكَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَّغْتَ
رِسَالَاتِ رَبِّكَ وَنَصَحْتَ لَأُمَّتِكَ، وَجَاهَدْتَ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ، وَعَبَدْتَ اللَّهَ (مُخْلِصًا) حَتَّى آتَيْكَ الْيَقِينَ بِالْحِكْمَةِ

وَالْمَوْعِظَةَ الْحَسَنَةَ، وَأَدَيْتَ الَّذِي عَلَيْكَ مِنَ الْحَقِّ.
وَأَنْتَ قَدْ رُوِّفْتَ بِالْمُؤْمِنِينَ وَغَلُظْتَ عَلَى الْكَافِرِينَ، فَبَلَّغْ
اللَّهُ بِكَ أَفْضَلَ شَرَفٍ مَحَلِّ الْمُكْرَمِينَ. أَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
اسْتَنْقَذَنَا بِكَ مِنَ الشَّرْكِ وَالضَّلَالَةِ. اللَّهُمَّ فَاجْعَلْ
صَلَوَاتِكَ وَصَلَوَاتِ مَلَائِكَتِكَ الْمُقْرَبِينَ وَعِبَادِكَ
الصَّالِحِينَ وَأَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ وَأَهْلَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِينَ، وَمَنْ سَبَّحَ لَكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ مِنَ الْأَوَّلِينَ
وَالْآخِرِينَ، عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَنَبِيِّكَ
وَأَمِينِكَ وَنَجِيِّكَ وَحَبِيبِكَ وَصَفِيِّكَ وَخَاصَّتِكَ
وَصَفْوَتِكَ وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ. اللَّهُمَّ أَعْطِهِ الدَّرَجَةَ
وَالْوَسِيلَةَ مِنَ الْجَنَّةِ. وَابْعَثْهُ مَقَاماً مَحْمُوداً يَغْبِطُهُ بِهِ
الْأَوْلُونَ وَالْآخِرُونَ. اللَّهُمَّ إِنَّكَ قُلْتَ: « وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ
ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمْ
الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّاباً رَحِيماً. » وَإِنِّي أَتَيْتُ نَبِيَّكَ

مُسْتَغْفِرًا تَائِبًا مِنْ ذُنُوبِي ، وَإِنِّي أَتُوجَّهُ بِكَ إِلَى اللَّهِ رَبِّي
وَرَبِّكَ لِيَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي . »

و اگر حاجتی داری قبر آن حضرت را در پشت
شانه های خود قرار بده و رو به قبله کن و حاجت خود
را طلب کن که ان شاء الله برآورده می شود.

۵- می توانی دعا کنی به گونه ای که از امام چهارم
حضرت زین العابدین علیه السلام نقل شده که آن حضرت پشت
خود را به قبر تکیه می داد و رو به قبله می ایستاد
و عرض می کرد:

«اللَّهُمَّ إِلَيْكَ الْجَأْتُ ظَهْرِي ، وَإِلَى قَبْرِ مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ
وَرَسُولِكَ أَسْنَدْتُ ظَهْرِي ، وَالْقِبْلَةَ الَّتِي رَضَيْتَ
لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَقْبَلْتُ . اللَّهُمَّ إِنِّي أَصْبَحْتُ لَا أَمْلِكُ
لِنَفْسِي خَيْرًا مَّا أَرْجُو ، وَلَا أَدْفَعُ عَنْهَا شَرًّا مَّا أَحْذَرُ

نَفْسِي خَيْرًا مَّا أَرْجُو ، وَلَا أَدْفَعُ عَنْهَا شَرًّا مَّا أَحْذَرُ

در زیارت رسول خدا ﷺ و کیفیت آن ۱۰۹

عَلَيْهَا . وَأَصْبَحَتِ الْأُمُورُ بِيَدِكَ وَلَا فَقِيرَ أَفْقَرُ مِنِّي . إِنِّي
لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ . اللَّهُمَّ ارْزُدْنِي مِنْكَ بِخَيْرٍ
فَإِنَّهُ لَا رَادَّ لِفَضْلِكَ . اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ تُبَدِّلَ
إِسْمِي أَوْ تُغَيِّرَ جِسْمِي أَوْ تُزِيلَ نِعْمَتَكَ عَنِّي . اللَّهُمَّ
كَرِّمْنِي بِالتَّقْوَى وَجَمِّلْنِي (وَحَمِّلْنِي) بِالنَّعْمِ وَاغْمُرْنِي
بِالعَافِيَةِ وَارْزُقْنِي شُكْرَ العَافِيَةِ .

۶- وروایت شده که امام صادق علیه السلام زمانی که
به قبر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله رسیدند دست بر قبر گذاشتند
و گفتند:

«أَسْأَلُ اللَّهَ الَّذِي اجْتَبَاكَ وَاخْتَارَكَ وَهَدَاكَ وَهَدَى
بِكَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْكَ»

سپس فرمودند:

«إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ، يَا أَيُّهَا

الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلَّمُوا تَسْلِيمًا .»

مرحوم مجلسی (ره) در بحار فرموده اند که هرچند به حسب ظاهر پشت کردن به قبر پیغمبر اکرم ﷺ مخالف ادب است ولی در صورتی که با توجه به خدا باشد و غرض استمداد از حضرت رسول ﷺ باشد مانعی ندارد؛ ولی در این زمانها بهتر است به سبب تقیه ترك شود.

۷- زیارت دوم: زیارتی است که «ابراهیم بن اَبی

البلاد» از حضرت ابی الحسن ﷺ (ظاهراً امام هفتم باشند) نقل می کند. ابراهیم می گوید حضرت به من فرمودند: هنگام سلام بر پیغمبر اکرم ﷺ چه می گویی؟

عرض کردم: آنچه را می شناسم و برای ما روایت شده؛ فرمودند: می خواهی آنچه را افضل از این است به تو یاددهم؟ عرض کردم: آری؛ حضرت آن را به خط خود نوشتند و بر من خواندند بدین گونه: زمانی که در کنار قبر آن حضرت ایستادی بگو:

«أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ
أَنَّكَ مُحَمَّدٌ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ. وَأَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ،
وَأَشْهَدُ أَنَّكَ خَاتَمُ النَّبِيِّينَ، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَّغْتَ رِسَالَةَ
رَبِّكَ وَنَصَحْتَ لِأُمَّتِكَ، وَجَاهَدْتَ فِي سَبِيلِ رَبِّكَ
وَعَبَدْتَهُ حَتَّى أَتَاكَ الْيَقِينُ وَأَدَيْتَ الَّذِي عَلَيْكَ مِنَ الْحَقِّ.
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ وَنَجِييكَ
وَأَمِينِكَ وَصَفِيِّكَ وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ
عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَنْبِيَائِكَ وَرُسُلِكَ. اللَّهُمَّ سَلِّمْ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَآلِ مُحَمَّدٍ كَمَا سَلَّمْتَ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ. وَآمِنُ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَمَا مَنَنْتَ عَلَى مُوسَى وَهَارُونَ.
وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ
وَآلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.»

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَتَرَحَّمْ عَلَى
مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. اللَّهُمَّ رَبَّ الْبَيْتِ الْحَرَامِ، وَرَبَّ

الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ. وَرَبَّ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ، وَرَبَّ الْبَلَدِ
الْحَرَامِ، وَرَبَّ الْحِلِّ وَالْحَرَامِ، وَرَبَّ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ بَلَّغْ
رُوحَ مُحَمَّدٍ ﷺ مِنِّي السَّلَامُ.»

۸- زیارت سوم: زیارتی است که «بزنطی» از

امام هشتم علیه السلام نقل کرده است:

«السَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ (السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ
اللَّهِ - مصباح) السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حَبِيبَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ
يَا صَفْوَةَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِينَ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ
نَصَحْتَ لِأُمَّتِكَ وَجَاهَدْتَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَبَدْتَهُ حَتَّى
أَتَاكَ الْيَقِينُ، فَجَزَاكَ اللَّهُ أَفْضَلَ مَا جَزَى نَبِيًّا عَنْ أُمَّتِهِ،
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَفْضَلَ مَا صَلَّيْتَ عَلَى
إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.»

۹ - زیارت چهارم: زیارتی است که شیخ

کفعمی (ره) در مصباح ذکر کرده است:

«السَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ أَمِينِ اللَّهِ عَلَى وَحْيِهِ وَعَزَائِمِ
أَمْرِهِ، أَلْخَاتِمِ لِمَا سَبَقَ وَالْفَاتِحِ لِمَا اسْتَقْبَلَ وَالْمُهَيِّمِ
عَلَى ذَلِكَ كُلِّهِ وَرَحْمَةِ اللَّهِ وَبَرَكَاتِهِ. السَّلَامُ عَلَى
صَاحِبِ السَّكِينَةِ، السَّلَامُ عَلَى الْمَدْفُونِ بِالْمَدِينَةِ،
السَّلَامُ عَلَى الْمَنْصُورِ الْمُؤَيَّدِ. السَّلَامُ عَلَى أَبِي الْقَاسِمِ
مُحَمَّدٍ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.»

ضمناً مخفی نماند که برای آن حضرت زیارتهای طولانی بسیاری نقل شده است؛ ولی ما برای اختصار به همین چهار زیارت اکتفا می‌کنیم. و آنچه مهم است خضوع و خشوع و شکستن دل و ارتباط معنوی با آن بزرگواران می‌باشد. و هرکس مایل باشد می‌تواند به کتابهای مفصل از جمله بحارالانوار مرحوم مجلسی مراجعه کند.

Handwritten text in a cursive script, likely Urdu or Persian, covering the majority of the page. The text is extremely faint and illegible due to fading and low contrast.

فصل سوم

در برخی از اعمال و دعا‌هایی که در مسجد رسول الله ﷺ پس از زیارت آن حضرت وارد شده است:

۱- بر حسب حدیث صحیح حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند: «زمانی که از دعا نزد قبر پیغمبر صلی الله علیه و آله فارغ شدی به طرف منبر آن حضرت برو و دست خود را بر آن بمال، و دو قبۀ پائین آن را که مانند دو انار می باشند بر صورت و چشمان خود بمال که گفته می شود در آن

شفای چشم است. و در آنجا بایست و حمد و ثنای خدا را بجا آور و حاجت خود را طلب کن که رسول خدا ﷺ فرمودند: بین منبر من و خانه من باغی از باغهای بهشت است و منبر من بر دری از درهای بهشت واقع شده. پس از آن به طرف مقام پیغمبر ﷺ می روی و هرچه خواستی در آنجا نماز می خوانی. و هنگام ورود و خروج از مسجد صلوات بر آن حضرت بفرست و در آن مسجد بسیار نماز بخوان.»

۲- و بر حسب آنچه مرحوم مجلسی در بحار الانوار از شیخ مفید و سید بن طاووس و شهید اول و دیگران نقل کرده، پس از زیارت و دعا نزد قبر آن حضرت یازده مرتبه: «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ» بخوان، پس به طرف مقام پیغمبر ﷺ که بین قبر و منبر واقع شده برو و در کنار ستون پهلوی منبر بایست و منبر را در جلوی خود قرار

بده و چهار رکعت نماز زیارت بخوان و اگر نمی توانی
 دو رکعت بخوان. و پس از سلام و تسبیح بگو:

«اللَّهُمَّ هَذَا مَقَامُ نَبِيِّكَ وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ جَعَلْتَهُ
 رَوْضَةً مِنْ رِيَاضِ جَنَّتِكَ، وَشَرَّفْتَهُ عَلَى بَقَاعِ أَرْضِكَ
 بِرَسُولِكَ، وَفَضَّلْتَهُ بِهِ، وَعَظَّمْتَ حُرْمَتَهُ وَأَظْهَرْتَ
 جَلَالَتَهُ، وَأَوْجَبْتَ عَلَيَّ عِبَادِكَ التَّبَرُّكَ بِالصَّلَاةِ وَالِدُّعَاءِ
 فِيهِ. وَقَدْ أَقَمْتَنِي فِيهِ بِلا حَوْلٍ وَلَا قُوَّةَ كَانَ مِنِّي فِي ذَلِكَ
 إِلَّا بِرَحْمَتِكَ. اللَّهُمَّ وَكَمَا أَنَّ حَبِيبِكَ لَا يَتَقَدَّمُهُ فِي
 الْفَضْلِ خَلِيلُكَ فَاجْعَلْ إِسْتِجَابَةَ الدُّعَاءِ فِي مَقَامِ حَبِيبِكَ
 أَفْضَلَ مَا جَعَلْتَهُ فِي مَقَامِ خَلِيلِكَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِي
 هَذَا الْمَقَامِ الطَّاهِرِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدًا وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَنْ
 تُعِيدَنِي مِنَ النَّارِ وَتَمُنَّ عَلَيَّ بِالْجَنَّةِ وَتَرْحَمَ مَوْقِفِي
 وَتَغْفِرَ زَلَّتِي وَتُرْزِقِي عَمَلِي وَتُوسِعَ لِي فِي رِزْقِي وَتُدِيمَ
 عَافِيَتِي وَرُشْدِي وَتُسَبِّغَ نِعْمَتَكَ عَلَيَّ، وَتَحْفَظْنِي فِي

أَهْلِي وَمَالِي، وَتَحْرُسَنِي مِنْ كُلِّ مُتَعَدِّ عَلَيَّ وَظَالِمٍ لِي،
 وَتُطِيلَ عُمْرِي وَتُوفِّقَنِي لِمَا يُرْضِيكَ عَنِّي، وَتَعْصِمَنِي
 عَمَّا يَسْخَطُكَ عَلَيَّ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَتُوسَّلُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ
 وَأَهْلِ بَيْتِهِ حُجَجِكَ عَلَيَّ خَلْقِكَ، وَأَيَاتِكَ فِي أَرْضِكَ أَنْ
 تَسْتَجِيبَ لِي دُعَائِي وَتُبَلِّغَنِي فِي الدِّينِ وَالدُّنْيَا أَمَلِي
 وَرَجَائِي. يَا سَيِّدِي وَمَوْلَايَ قَدْ سَأَلْتُكَ فَلَاتُخَيِّبْنِي،
 وَرَجَوْتُ فَضْلَكَ فَلَاتُحْرِمْنِي، فَأَنَا الْفَقِيرُ إِلَى رَحْمَتِكَ
 الَّذِي لَيْسَ لِي غَيْرُ إِحْسَانِكَ وَتَفَضُّلِكَ، فَاسْأَلُكَ أَنْ تُحَرِّمَ
 شَعْرِي وَبَشْرِي عَلَى النَّارِ، وَتُؤْتِيَنِي مِنَ الْخَيْرِ مَا عَلِمْتُ
 مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ، وَادْفَعْ عَنِّي وَعَنْ وُلْدِي وَإِخْوَانِي
 وَإِخْوَاتِي مِنَ الشَّرِّ مَا عَلِمْتُ مِنْهُ وَمَا لَمْ أَعْلَمْ. اللَّهُمَّ
 اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدِي وَلِجَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ إِنَّكَ
 عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

۳- پس نزد منبر برو و آن را با دست خود مسح کن، و دو قبه انارى شکلِ پايين آن را بگير و بر صورت و چشمان خود بمال و کلمات فرج را بخوان:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ، سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبِّ الْأَرْضِينَ السَّبْعِ وَمَا فِيهِنَّ وَمَا بَيْنَهُنَّ وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ». پس بگو:

«أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ. وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَقَدَ بِكَ عِزَّ الْإِسْلَامِ وَجَعَلَكَ مُرْتَقَى خَيْرِ الْأَنَامِ. وَمَصْعَدَ الدَّاعِي إِلَى دَارِ السَّلَامِ. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَفَضَ بِإِنْتِصَابِكَ عَلُوَّ الْكُفْرِ وَسُمُوَّ الشَّرْكِ. وَنَكَسَ بِكَ عِلْمَ الْبَاطِلِ وَرَايَةَ الضَّلَالِ، أَشْهَدُ أَنَّكَ لَمْ تُنْصَبْ إِلَّا لِتَوْحِيدِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَتَمْجِيدِهِ،

وَتَعْظِيمِ اللَّهِ وَتَحْمِيدِهِ، وَلِمَوَاعِظِ عِبَادِ اللَّهِ وَالِدُّعَاءِ إِلَى
 عَفْوِهِ وَغُفْرَانِهِ. أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ اسْتَوْفَيْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ
 بِإِرْتِقَائِهِ فِي مَرَايِكِ وَأَسْتَوَائِهِ عَلَيْكَ حِظًّا شَرَفِكَ وَفَضْلِكَ
 وَنَصِيبَ عِزِّكَ وَذُخْرِكَ، وَنِلْتَ كَمَالَ ذِكْرِكَ وَعَظَّمَ اللَّهُ
 حُرْمَتَكَ وَأَوْجَبَ التَّمَسُّحَ بِكَ. فَكَمْ قَدْ وَضَعَ
 الْمُصْطَفَى ﷺ قَدَمَهُ عَلَيْكَ، وَقَامَ لِلنَّاسِ خَطِيبًا فَوْقَكَ،
 وَوَحَّدَ اللَّهَ وَحَمِيدَهُ. وَأَثْنِي عَلَيْهِ وَمَجَّدَهُ، وَكَمْ بَلَغَ
 عَلَيْكَ مِنَ الرُّسَالَةِ وَأَدَى مِنَ الْأَمَانَةِ وَتَلَا مِنَ الْقُرْآنِ وَقَرَأَ
 مِنَ الْفُرْقَانِ وَأَخْبَرَ مِنَ الْوَحْيِ وَبَيَّنَّ الْأَمْرَ وَالنَّهْيَ،
 وَفَصَّلَ بَيْنَ الْحَلَالِ وَالْحَرَامِ، وَأَمَرَ بِالصَّلَاةِ وَالصِّيَامِ،
 وَحَثَّ عَلَى الْجِهَادِ وَأَنْبَأَ عَنْ ثَوَابِهِ فِي الْمَعَادِ. »

۴ - پس از آن بایست در روضه که بین منبر و قبر

واقع شده و بگو:

«اللَّهُمَّ إِنَّ هَذِهِ رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ جَنَّتِكَ، وَشُعْبَةٌ مِنْ
شُعْبِ رَحْمَتِكَ الَّتِي ذَكَرَهَا رَسُولُكَ وَأَبَانَ عَنْ فَضْلِهَا
وَشَرَّفَ التَّعَبُّدَ لَكَ فِيهَا، فَقَدْ بَلَّغْتَنِيهَا فِي سَلَامَةٍ نَفْسِي
فَلَكَ الْحَمْدُ يَا سَيِّدِي عَلَى عَظِيمِ نِعْمَتِكَ عَلَيَّ فِي ذَلِكَ
وَعَلَى مَا رَزَقْتَنِيهِ مِنْ طَاعَتِكَ وَطَلَبِ مَرْضَاتِكَ وَتَعْظِيمِ
حُرْمَةِ نَبِيِّكَ ﷺ بِزِيَارَةِ قَبْرِهِ وَالتَّسْلِيمِ عَلَيْهِ وَالتَّرَدُّدِ فِي
مَشَاهِدِهِ وَمَوَاقِفِهِ. فَلَكَ الْحَمْدُ يَا مَوْلَايَ حَمْدًا يَنْتَظِمُ بِهِ
مَحَامِدُ حَمَلَةِ عَرْشِكَ وَسُكَّانِ سَمَوَاتِكَ لَكَ، وَيَقْصُرُ عَنْهُ
حَمْدٌ مِنْ مَضَى، وَيَفْضُلُ حَمْدٌ مِنْ بَقِيٍّ مِنْ خَلْقِكَ،
وَلَكَ الْحَمْدُ يَا مَوْلَايَ حَمْدٌ مَنْ عَرَفَ الْحَمْدَ لَكَ
وَالتَّوْفِيقَ لِلْحَمْدِ مِنْكَ، حَمْدًا يَمَلَأُ مَا خَلَقْتَ وَيَبْلُغُ حَيْثُ
مَا أَرَدْتَ وَلَا يَحْجُبُ عَنْكَ وَلَا يَنْقُضِي دُونَكَ وَيَبْلُغُ

أَقْصَى رِضَاكَ، وَلَا يَبْلُغُ آخِرُهُ أَوَائِلَ مَحَامِدِ خَلْقِكَ لَكَ،
وَلَكَ الْحَمْدُ مَا عُرِفَ الْحَمْدُ وَاعْتَقِدَ وَجَعَلَ ابْتِدَاءُ الْكَلَامِ
الْحَمْدُ. يَا بَاقِيَ الْعِزِّ وَالْعِظْمَةِ، وَدَائِمَ السُّلْطَانِ
وَالْقُدْرَةِ، وَشَدِيدِ الْبَطْشِ وَالْقُوَّةِ، وَنَافِذِ الْأَمْرِ
وَالْإِرَادَةِ، وَوَاسِعِ الرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ، وَرَبِّ الدُّنْيَا وَ
الْآخِرَةِ، كَمْ مِنْ نِعْمَةٍ لَكَ عَلَيَّ يَقْصُرُ عَنْ أَيْسَرِهَا حَمْدِي
وَلَا يَبْلُغُ أَذْنَاهَا شُكْرِي. وَكَمْ مِنْ صَنَائِعِ مِنْكَ إِلَيَّ لَا
يُحِيطُ بِكَثْرَتِهَا وَهَمِي وَلَا يُقَيِّدُهَا فِكْرِي. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ
نَبِيِّكَ الْمُصْطَفَى عَيْنِ الْبَرِيَّةِ طِفْلاً وَخَيْرِهَا شَاباً وَكَهْلاً،
أَطْهَرَ الْمُطَهَّرِينَ شَيْمَةً، وَأَجْوَدَ الْمُسْتَمْطَرِينَ دِيْمَةً وَأَعْظَمَ
الْخَلْقِ جُرْئُومَةً، الَّذِي أَوْضَحْتَ بِهِ الدَّلَالَاتِ وَأَقَمْتَ بِهِ
الرُّسَالَاتِ وَخَتَمْتَ بِهِ النُّبُوتِ وَفَتَحْتَ بِهِ بَابَ الْخَيْرَاتِ،
وَأَظْهَرْتَهُ مَظْهَرًا وَابْتَعَثْتَهُ نَبِيًّا وَهَادِيًا أَمِينًا مَهْدِيًّا دَاعِيًّا
إِلَيْكَ وَدَالًا عَلَيْكَ وَحُجَّةً بَيْنَ يَدَيْكَ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ

الْمَعْصُومِينَ مِنْ عِثْرَتِهِ وَالطَّيِّبِينَ مِنْ أَسْرَتِهِ وَشَرَّفَ بِهِ
 لَدَيْكَ مَنَازِلَهُمْ وَعَظَّمَ عِنْدَكَ مَرَاتِبَهُمْ، وَاجْعَلْ فِي الرَّفِيقِ
 الْأَعْلَى مَجَالِسَهُمْ، وَارْقَعْ إِلَى قُرْبِ رَسُولِكَ دَرَجَاتِهِمْ،
 وَتَمِّمْ بِلِقَائِهِ سُرُورَهُمْ وَوَقِّرْ بِمَكَانِهِ أَنْسَهُمْ. »

۵- پس به طرف مقام جبرئیل ﷺ که زیر ناودانی
 است و هنگام خارج شدن از باب فاطمه ﷺ بالای سر
 تو قرار می گیرد - و آن دری است که به طرف بقیع واقع
 شده - برو و در آنجا دو رکعت نماز بخوان و بگو:

« يَا مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَمَلَأَهَا جُنُوداً مِنَ الْمُسَبِّحِينَ
 لَهُ مِنْ مَلَائِكَتِهِ وَالْمُمَجِّدِينَ لِقُدْرَتِهِ وَعَظَمَتِهِ، وَأَفْرَغَ عَلَى
 أَبْدَانِهِمْ حُلَّ الْكِرَامَاتِ، وَأَنْطَقَ أَلْسِنَتَهُمْ بِضُرُوبِ
 اللُّغَاتِ، وَأَلْبَسَهُمْ شِعَارَ التَّقْوَى، وَقَلَّدَهُمْ قَلَائِدَ
 النُّهَى، وَجَعَلَهُمْ أَوْقَرَ أَجْنَاسِ خَلْقِهِ مَعْرِفَةَ بِوَحْدَانِيَّتِهِ

وَقُدْرَتِهِ وَجَلَالَتِهِ وَعَظَمَتِهِ . وَأَكْمَلَهُمْ عِلْمًا بِهِ وَأَشَدَّهُمْ
 فِرْقًا وَأَدْوَمَهُمْ لَهُ طَاعَةً وَخُضُوعًا وَإِسْتِكَانَةً وَخُشُوعًا .
 يَا مَنْ فَضَّلَ الْأَمِينَ جِبْرِئِيلَ عليه السلام بِخَصَائِصِهِ وَدَرَجَاتِهِ
 وَمَنَازِلِهِ وَاخْتَارَهُ لِرُوحِيهِ وَسِفَارَتِهِ وَعَهْدِهِ وَأَمَانَتِهِ
 وَإِنزَالِ كُتُبِهِ وَأَوَامِرِهِ عَلَى أَنْبِيَائِهِ وَرُسُلِهِ . وَجَعَلَهُ
 وَاسِطَةً بَيْنَ نَفْسِهِ وَبَيْنَهُمْ أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدًا
 وَآلَ مُحَمَّدٍ وَعَلَى جَمِيعِ مَلَائِكَتِكَ وَسُكَّانِ سَمَوَاتِكَ ،
 أَعْلَمُ خَلْقِكَ بِكَ وَأَخْوَفُ خَلْقِكَ لَكَ وَأَقْرَبُ خَلْقِكَ مِنْكَ
 وَأَعْمَلُ خَلْقِكَ بِطَاعَتِكَ ، الَّذِينَ لَا يَغْشَاهُمْ نَوْمُ الْعُيُونِ
 وَلَا سَهْوُ الْعُقُولِ وَلَا فِتْرَةُ الْأَبْدَانِ ، الْمَكْرَمِينَ بِجِوَارِكَ
 وَالْمُؤْتَمِنِينَ عَلَيَّ وَحَيْكَ الْمُجْتَنِبِينَ الْآفَاتِ وَالْمُوقِنِينَ
 السَّيِّئَاتِ . اللَّهُمَّ وَأَخْصِصِ الرُّوحَ الْأَمِينَ صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِ
 بِأَضْعَافِهَا مِنْكَ وَعَلَى مَلَائِكَتِكَ الْمُقْرَبِينَ وَطَبَقَاتِ
 الْكُرُوبِيِّينَ وَالرُّوحَانِيِّينَ ، وَزِدْ فِي مَرَاتِبِهِ عِنْدَكَ وَحُقُوقِهِ

الَّتِي لَهُ عَلَى أَهْلِ الْأَرْضِ بِمَا كَانَ يَنْزِلُ بِهِ مِنْ شَرَائِعِ
 دِينِكَ وَمَا بَيَّنَّتْهُ عَلَى السَّنَةِ أَنْبِيَائِكَ مِنْ مُحَلَّلَاتِكَ
 وَمُحَرَّمَاتِكَ. اللَّهُمَّ أَكْثِرْ صَلَوَاتِكَ عَلَى جِبْرِئِيلَ فَإِنَّهُ قُدْوَةٌ
 الْأَنْبِيَاءِ وَهَادِي الْأَصْفِيَاءِ وَسَادِسُ أَصْحَابِ الْكِسَاءِ.
 اللَّهُمَّ اجْعَلْ وَقُوفِي فِي مَقَامِهِ هَذَا سَبَبًا لِنِزُولِ رَحْمَتِكَ
 عَلَيَّ وَتَجَاوُزِكَ عَنِّي. «

پس بگو:

« أَيْ جَوَادُ أَيْ كَرِيمٌ، أَيْ قَرِيبُ أَيْ بَعِيدُ أَسْأَلُكَ أَنْ
 تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ وَأَنْ تُوقِّفَنِي لِبَطَاعَتِكَ وَلَا
 تُزِيلَ عَنِّي نِعْمَتَكَ، وَأَنْ تَرْزُقَنِي الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِكَ وَتُوسِّعَ
 عَلَيَّ مِنْ فَضْلِكَ وَتُغْنِيَنِي عَنْ شِرَارِ خَلْقِكَ وَتُلْهِمَنِي
 شُكْرَكَ وَذِكْرَكَ وَلَا تُخَيِّبْ يَا رَبُّ دُعَائِي وَلَا تَقْطَعْ
 رَجَائِي بِمُحَمَّدٍ وَآلِهِ. «

۶ - پس دو رکعت نماز نزد ستون «آبی لبابه» که

ستون توبه است بخوان و سپس بگو:

« بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ اللّٰهُمَّ لَا تُهِنِّیْ بِالْفَقْرِ،
 وَلَا تُذَلِّلْنِیْ بِالذِّیْنِ، وَلَا تُرَدِّدْنِیْ اِلٰی الْهَلٰکَةِ، وَاعْصِمْنِیْ
 کَیْ اَعْتَصِمَ، وَاصْلِحْنِیْ کَیْ اَنْصَلِحَ، وَاهْدِنِیْ کَیْ
 اهْتَدِیْ. اللّٰهُمَّ اَعِنِّیْ عَلٰی اجْتِهَادِ نَفْسِیْ، وَلَا تُعَذِّبْنِیْ
 بِسُوءِ ظَنِّیْ، وَلَا تُهْلِكْنِیْ وَاَنْتَ رَجَائِیْ. وَاَنْتَ اَهْلُ اَنْ
 تَغْفِرَ لِّیْ وَقَدْ اَخْطَاْتُ، وَاَنْتَ اَهْلُ اَنْ تَعْفُوْا عَنِّیْ وَقَدْ
 اَقْرَرْتُ، وَاَنْتَ اَهْلُ اَنْ تُقِیْلَ وَقَدْ عَثَرْتُ، وَاَنْتَ اَهْلُ
 اَنْ تُحْسِنَ وَقَدْ اَسَاْتُ، وَاَنْتَ اَهْلُ التَّقْوٰی وَ الْمَغْفِرَةِ
 فَوْقَیْ لِمَا تُحِبُّ وَ تَرْضٰی وَ یَسِّرْ لِی الْیَسِیْرَ وَ جَنِّبْنِیْ کُلَّ
 عَسِیْرٍ. اللّٰهُمَّ اَغْنِنِیْ بِالْحَلَالِ مِنْ الْحَرَامِ، وَبِالطَّاعَاتِ
 عَنِ الْمَعَاصِیْ، وَبِالْغِنٰی عَنِ الْفَقْرِ وَبِالْجَنَّةِ عَنِ النَّارِ،
 وَبِالْاَبْرَارِ عَنِ الْفُجَّارِ. یَا مَنْ لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْءٌ وَهُوَ

السَّمِيعُ الْبَصِيرُ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ .»

۷- در مقام جبرئیل ﷺ این دعا نیز وارد شده

است :

«يا جَوَادُ يا كَرِيمُ، يا قَرِيبُ غَيْرَ بَعِيدٍ أَسْأَلُكَ بِأَنَّكَ
أَنْتَ اللَّهُ لَيْسَ كَمِثْلِكَ شَيْءٌ أَنْ تَعْصِمَنِي مِنَ الْمَهَالِكِ،
وَأَنْ تُسَلِّمَنِي مِنَ آفَاتِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَعَوْثَاءِ السَّفَرِ
وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ، وَأَنْ تُرُدَّنِي سَالِمًا إِلَىٰ وَطَنِي بَعْدَ حَجِّ
مَقْبُولٍ وَسَعْيٍ مَشْكُورٍ وَعَمَلٍ مُتَقَبَّلٍ، وَلَا تَجْعَلْهُ آخِرَ
العَهْدِ مِنْ حَرَمِكَ وَحَرَمِ نَبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ .»

فصل چهارم

زیارت رسول خدا ﷺ هنگام وداع و خروج از مدینه:

۱ - کافی و تهذیب به سند صحیح از امام صادق علیه السلام

نقل کرده اند: زمانی که خواستی از مدینه کوچ کنی،

پس از انجام همه کارهایت غسل کن و به طرف قبر

پیامبر صلی الله علیه و آله برو، و آنچه را در اول ورود انجام داده ای

انجام بده و بگو:

«اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِيَارَةِ قَبْرِ نَبِيِّكَ فَإِنْ

تَوَفَّيْتَنِي قَبْلَ ذَلِكَ فَإِنِّي أَشْهَدُ فِي مَمَاتِي عَلَى مَا شَهِدْتُ

عَلَيْهِ فِي حَيَاتِي أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَأَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ
وَرَسُولُكَ .»

۲ - وكفعمی در مصباح فرموده اند برای وداع

پیامبر اکرم ﷺ چنین می گوئی :

«اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِيَارَةِ نَبِيِّكَ، فَإِنْ
تَوَفَّيْتَنِي قَبْلَ ذَلِكَ فَإِنِّي أَشْهَدُ فِي مَمَاتِي عَلَى مَا أَشْهَدُ
عَلَيْهِ فِي حَيَاتِي أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَأَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ
وَرَسُولُكَ وَأَنَّكَ قَدْ اخْتَرْتَهُ مِنْ خَلْقِكَ ثُمَّ اخْتَرْتَ مِنْ
أَهْلِ بَيْتِهِ الْأَيْمَةَ الطَّاهِرِينَ الَّذِينَ أَذْهَبَتْ عَنْهُمْ الرِّجْسَ
وَطَهَّرْتَهُمْ تَطْهِيراً فَأَحْشَرْنَا مَعَهُمْ وَفِي زُمْرَتِهِمْ وَتَحْتَ
لِوَائِهِمْ وَلَا تَفْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ يَا أَرْحَمَ
الرَّاحِمِينَ .»

۳- و این زیارت نیز برای وداع آن حضرت مناسب

است؛ هر چند ظاهراً در وداع از راه دور وارد شده است:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
 الْبَشِيرُ النَّذِيرُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا السَّرَاجُ الْمُنِيرُ، السَّلَامُ
 عَلَيْكَ أَيُّهَا السَّفِيرُ بَيْنَ اللَّهِ وَبَيْنَ خَلْقِهِ، أَشْهَدُ يَا رَسُولَ
 اللَّهِ أَنَّكَ كُنْتَ نُورًا فِي الْأَصْلَابِ الشَّامِخَةِ وَالْأَرْحَامِ
 الْمُطَهَّرَةِ لَمْ تُنَجَّسْكَ الْجَاهِلِيَّةُ بِأَنْجَاسِهَا وَلَمْ تُلْبَسْكَ مِنَ
 مُدْلَهَمَاتِ ثِيَابِهَا. أَشْهَدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنِّي مُؤْمِنٌ بِكَ
 وَبِالْأَئِمَّةِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِكَ، مُوقِنٌ بِجَمِيعِ مَا أَتَيْتَ بِهِ رَاضٍ
 مُؤْمِنٌ. وَأَشْهَدُ أَنَّ الْأَئِمَّةَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِكَ أَعْلَامُ الْهُدَى
 وَالْعُرْوَةُ الْوُثْقَى وَالْحُجَّةُ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا. اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ
 آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِيَارَةِ نَبِيِّكَ، وَإِنْ تَوَفَّيْتَنِي فَإِنِّي أَشْهَدُ فِي
 مَمَاتِي عَلَى مَا أَشْهَدُ عَلَيْهِ فِي حَيَاتِي أَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ
 إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، وَأَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ

وَرَسُولِكَ، وَأَنَّ الْأَئِمَّةَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ أَوْلِيَاؤُكَ وَأَنْصَارُكَ
 وَحُبُّكَ عَلَى خَلْقِكَ وَخُلْفَاؤُكَ فِي عِبَادِكَ وَأَعْلَامِكَ فِي
 بِلَادِكَ وَخِزَانُ عِلْمِكَ وَحَفَظَةُ سِرِّكَ وَتَرَاجِمُهُ وَحِيكَ.
 اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَبَلِّغْ رُوحَ نَبِيِّكَ
 مُحَمَّدٍ فِي سَاعَتِي هَذِهِ وَفِي كُلِّ سَاعَةٍ تَحِيَّةً مِنِّي وَسَلَامًا.
 وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ،
 لِاجْعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ تَسْلِيمِي عَلَيْكَ. »

فصل پنجم

در زیارت حضرت زهراء مرضیه علیها السلام و محل دفن
آن حضرت :

مخفی نماند که قبر آن مظلومه کبری علیها السلام همچون
قدر آن بزرگوار مخفی مانده و در محل آن اختلاف است :
۱ - از حضرت امام رضا علیه السلام نقل شده که آن
حضرت در اطاق خودشان دفن شدند، و زمانی که
بنی امیه مسجد پیغمبر را توسعه دادند قبر آن حضرت
در مسجد واقع شد.

۲- از حضرت امام صادق علیه السلام روایت شده که: «رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: بین قبر من و منبر من باغی از باغهای بهشت است، زیرا قبر فاطمه علیها السلام بین قبر رسول خدا صلی الله علیه و آله و منبر آن حضرت است.»

۳- شیخ صدوق (ره) فرموده: «روایات در جای قبر فاطمه علیها السلام مختلف است: برخی روایت کرده اند آن حضرت در بقیع دفن شدند؛ و برخی روایت کرده اند بین قبر رسول خدا صلی الله علیه و آله و منبر دفن شدند و اینکه پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: بین قبر من و منبر من باغی از باغهای بهشت است براین اساس است که قبر فاطمه علیها السلام بین قبر رسول خدا و منبر است؛ و برخی روایت کرده اند آن حضرت در اطاق خویش دفن شدند و زمانی که بنی امیه مسجد را توسعه دادند قبر آن

زیارت فاطمه زهراء علیها السلام ۱۳۵

حضرت در مسجد واقع شد. و این قول نزد من صحیح است.

و نظیر این کلام از شیخ مفید و شیخ طوسی نیز نقل شده است.

و اما کیفیت زیارت آن حضرت :

۱- زیارت اول: زیارت مختصری است که تهذیب آن را از حضرت ابی جعفر علیه السلام نقل کرده، (و ظاهراً مقصود، ابو جعفر دوم، امام نهم علیه السلام باشد.) حضرت به «ابراهیم عریضی» می فرماید: زمانی که به قبر جدّه ات فاطمه علیها السلام رسیدی بگو:

«يَا مُتَّحِنَةٌ اُمَّتْحَنِكَ اللهُ الَّذِي خَلَقَكَ قَبْلَ اَنْ يَخْلُقَكَ
فَوَجَدَكَ لِمَا اُمَّتْحَنِكَ صَابِرَةً وَزَعَمْنَا اَنَا لَكَ اَوْلِيَاءُ
وَمُصَدِّقُونَ وَصَابِرُونَ لِكُلِّ مَا اَتَانَا بِهِ اَبُوكَ عليه السلام وَاَتَانَا بِهِ

وَصِيَّهُ عليه السلام فَإِنَّا نَسْأَلُكَ إِن كُنَّا صَدَقْنَاكَ إِلَّا الْحَقِّتِنَا
بَتَّصَدِيقِنَا لَهُمَا بِالْبُشْرَى لِنُبَشِّرَ أَنْفُسَنَا بِأَنَّا قَدْ طَهَّرْنَا
بِوَلَايَتِكَ .»

۲ - زیارت دوم: زیارت مختصری است که در بحار

از اقبال نقل کرده:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ . السَّلَامُ عَلَيْكَ
يَا وَالِدَةَ الْحُجَّجِ عَلَى النَّاسِ أَجْمَعِينَ . السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا
الْمَظْلُومَةُ الْمَمْنُوعَةُ حَقُّهَا . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى أُمَّتِكَ وَابْنَةِ
نَبِيِّكَ وَزَوْجَةِ وَصِيِّ نَبِيِّكَ صَلَاةً تُزَلِّفُهَا فَوْقَ زُلْفَى عِبَادِكَ
الْمُكْرَمِينَ مِنْ أَهْلِ السَّمَوَاتِ وَأَهْلِ الْأَرْضِينَ .»

پس روایت شده هرکس حضرت فاطمه علیها السلام را بدین

نحو زیارت کند و استغفار کند خدا را، خداوند او را

می بخشد و داخل بهشت می کند.

۳- زیارت سوّم: زیارتی است که شیخ صدوق آن را به اضافه صلوات بر پیغمبر صلی الله علیه و آله و ائمه علیهم السلام ذکر کرده است و شیخ طوسی نیز در تهذیب اصل زیارت را ذکر کرده و فرموده در یکی از دو محل مسجد یعنی روضه که بین قبر رسول خدا صلی الله علیه و آله و منبر است، و یا جای بیت حضرت فاطمه علیها السلام می ایستی و می گویی:

«السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ نَبِيِّ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ حَبِيبِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ خَلِيلِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ صَفِيَّةِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ أَمِينِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ خَيْرِ خَلْقِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ أَفْضَلِ أَنْبِيَاءِ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَمَلَائِكَتِهِ، السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا ابْنَةَ خَيْرِ الْبَرِيَّةِ، السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ مِنَ الْأَوْلِيَيْنِ

وَالْآخِرِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا زَوْجَةَ وَاكِى اللّٰهِ وَخَيْرِ الْخَلْقِ
 بَعْدَ رَسُولِ اللّٰهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أُمَّ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ
 سَيِّدَى شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ. السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا الصَّدِيقَةُ
 الشَّهِيدَةُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا الرِّضِيَّةُ الْمَرْضِيَّةُ، السَّلَامُ
 عَلَيْكَ أَيَّتُهَا الْفَاضِلَةُ الزَّكِيَّةُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا الْحُورِيَّةُ
 الْإِنْسِيَّةُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا النَّقِيَّةُ النَّقِيَّةُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ
 أَيَّتُهَا الْمُحَدَّثَةُ الْعَلِيْمَةُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا الْمَظْلُومَةُ
 الْمَفْصُوبَةُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيَّتُهَا الْمُضْطَهَدَةُ الْمَقْهُورَةُ،
 السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ وَرَحْمَةَ اللّٰهِ
 وَبَرَكَاتِهِ. صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْكَ وَعَلَى رُوحِكَ وَبَدَنِكَ.
 أَشْهَدُ أَنَّكَ مَضَيْتِ عَلَى بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّكَ، وَأَنَّ مَنْ سَرَّكَ فَقَدْ
 سَرَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ، وَمَنْ جَفَاكَ فَقَدْ جَفَا رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ،
 وَمَنْ آذَاكَ فَقَدْ آذَى رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ، وَمَنْ وَصَلَكَ
 فَقَدْ وَصَلَ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ، وَمَنْ قَطَعَكَ فَقَدْ قَطَعَ

رَسُولَ اللَّهِ ﷺ ، لِأَنَّكَ بَضَعَهُ مِنْهُ وَرُوحَهُ الَّتِي بَيْنَ
 جَنْبَيْهِ ، كَمَا قَالَ عَلَيْهِ أَفْضَلُ سَلَامِ اللَّهِ وَصَلَوَاتِهِ . أَشْهَدُ
 اللَّهَ وَرُسُلَهُ وَمَلَائِكَتَهُ أَنِّي رَاضٍ رَاضٍ عَمَّنْ رَضِيَتْ عَنْهُ ،
 سَاخِطٌ عَلَى مَنْ سَخِطَ عَلَيْهِ ، مُتَبَرِّئٌ مِمَّنْ تَبَرَّأَتْ مِنْهُ ،
 مُوَالٍ لِمَنْ وَالَيْتِ ، مُعَادٍ لِمَنْ عَادَيْتِ ، مُبْغِضٌ لِمَنْ
 ابْغَضْتِ ، مُحَبَّبٌ لِمَنْ أَحْبَبْتِ ، وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيداً
 وَحَسِيباً وَجَازِياً وَمُثِيباً . »

۴ - پس بگو:

«اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ مُحَمَّدِ بْنِ
 عَبْدِ اللَّهِ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ ، وَخَيْرِ الْخَلَائِقِ أَجْمَعِينَ . وَصَلِّ
 عَلَى وَصِيِّهِ عَلَى بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَإِمَامِ
 الْمُسْلِمِينَ وَخَيْرِ الْوَصِيِّينَ . وَصَلِّ عَلَى فَاطِمَةَ بِنْتِ
 مُحَمَّدٍ سَيِّدَةِ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ ، وَصَلِّ عَلَى سَيِّدِي شَبَابِ

اهل الجنة الحسن والحسين . وصل على زين العابدين
 علي بن الحسين ، وصل على محمد بن علي باقر علم
 النبيين ، وصل على الصادق عن الله جعفر بن محمد ،
 وصل على كاظم الغيظ في الله موسى بن جعفر ، وصل
 على الرضا علي بن موسى ، وصل على النبي محمد بن
 علي ، وصل على النبي علي بن محمد ، وصل على
 الزكي الحسن بن علي ، وصل على الحجة القائم ابن
 الحسن بن علي . اللهم احي به العدل ، وامت به
 الجور ، وزين بطول بقائه الارض و اظهر به دينك
 وسنة نبيك حتى لا يستخفي بشيء من الحق مخافة احد
 من الخلق واجعلنا من اعوانه واشياعه ، والمقبولين في
 زمرة اوليائه يا رب العالمين . اللهم صل على محمد
 واهل بيته الذين اذهبت عنهم الرجس وطهرتهم
 تطهيراً .

و مخفی نماند که زیارتهای دیگری نیز برای آن حضرت ذکر شده، ولی برای اختصار به همین سه زیارت اکتفا می‌کنیم.

۵- برحسب آنچه نقل شده از سید بن طاووس در اقبال: پس از زیارت حضرت زهرا علیها السلام دو رکعت نماز زیارت بخوان در هر رکعت «حمد» و شصت مرتبه «قل هو الله»، و اگر نمی‌توانی در رکعت اول «حمد» و «قل هو الله» و در رکعت دوم «حمد» و «قل یا ایها الکافرون» و پس از سلام، این دعا را بخوان:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَتُوجَّهُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّنا مُحَمَّدٍ صلی الله علیه و آله وَ بِأَهْلِ بَيْتِهِ صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِمْ. وَ أَسْئَلُكَ بِحَقِّكَ الْعَظِيمِ عَلَيْهِمُ الَّذِي لَا يَعْلَمُ كُنْهَهُ سِوَاكَ. وَ أَسْئَلُكَ بِحَقِّ مَنْ حَقُّهُ عِنْدَكَ عَظِيمٌ، وَ بِأَسْمَائِكَ الْحُسْنَى الَّتِي أَمَرْتَنِي أَنْ أَدْعُوكَ بِهَا.

وَاسْتَلَّكَ بِاسْمِكَ الْاَعْظَمِ الَّذِي اَمَرْتَ بِهِ اِبْرَاهِيمَ اَنْ يَدْعُوَ
 بِهِ الطَّيْرَ فَاجَابَتْهُ . وَبِاسْمِكَ الْعَظِيمِ الَّذِي قُلْتَ
 لِلنَّارِ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَى اِبْرَاهِيمَ فَكَانَتْ بَرْدًا .
 وَيَا حَبُّ الْاَسْمَاءِ اِلَيْكَ وَاشْرَفِهَا وَاَعْظَمِهَا لَدَيْكَ
 وَاَسْرَعِهَا اِجَابَةٌ وَاَنْجَحِهَا طَلِبَةٌ ، وَيَمَا اَنْتَ اَهْلُهُ
 وَمُسْتَحِقُّهُ وَمُسْتَوْجِبُهُ وَاَتَوْسَلُّ اِلَيْكَ وَاَرْغَبُ اِلَيْكَ
 وَاَتَضَرَّعُ وَاَلِحُّ عَلَيْكَ . وَاَسْتَلُّكَ بِكِتَابِكَ الَّذِي اَنْزَلْتَهَا
 عَلَى اَنْبِيَائِكَ وَاَرْسَلْتَ صَلَوَاتِكَ عَلَيْهِمْ مِنَ التَّوْرَةِ
 وَاَلْاِنْجِيلِ وَاَلزَّبُورِ وَاَلْقُرْآنِ الْعَظِيمِ فَاِنَّ فِيهَا اِسْمَكَ
 الْاَعْظَمُ ، وَيَمَا فِيهَا مِنْ اَسْمَائِكَ الْعُظْمَى ، اَنْ تُصَلِّيَ عَلَى
 مُحَمَّدٍ وَاَلِ مُحَمَّدٍ وَاَنْ تُفَرِّجَ عَنَّا اَلِ مُحَمَّدٍ وَاَشِيْعَتِهِمْ
 وَمُحِبِّيهِمْ وَعَنِّي ، وَتَفْتَحَ اَبْوَابَ السَّمَاءِ لِدُعَائِي وَتَرْفَعَهُ
 فِي عَلِيِّينَ ، وَتَاذَنَ فِي هَذَا الْيَوْمِ وَفِي هَذِهِ السَّاعَةِ بِفَرَجِي
 وَاِعْطَاءِ اَمَلِي وَسُوْلِي فِي الدُّنْيَا وَاَلْاٰخِرَةِ . يَا مَنْ لَا يَعْلَمُ

أَحَدٌ كَيْفَ هُوَ وَقُدْرَتُهُ إِلَّا هُوَ، يَا مَنْ سَدَّ مِنَ الْهَوَاءِ
 بِالسَّمَاءِ، وَكَبَسَ الْأَرْضَ عَلَى الْمَاءِ، وَاخْتَارَ لِنَفْسِهِ
 أَحْسَنَ الْأَسْمَاءِ، يَا مَنْ سَمَى نَفْسَهُ بِالِاسْمِ الَّذِي يَقْضَى
 بِهِ حَاجَةٌ مَنْ يَدْعُوهُ، أَسْأَلُكَ بِحَقِّ ذَلِكَ الْإِسْمِ فَلَا شَفِيعَ
 أَقْوَى لِي مِنْهُ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٌ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ
 تَقْضِيَ لِي حَوَائِجِي وَتُسْمِعَ بِمُحَمَّدٍ وَعَلِيِّ وَفَاطِمَةَ
 وَالْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ وَعَلِيَّ بْنِ الْحُسَيْنِ وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ
 وَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَمُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ وَعَلِيَّ بْنِ مُوسَى
 وَمُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ وَعَلِيَّ بْنِ مُحَمَّدٍ وَالْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ
 وَالْحُجَّةَ الْمُتَنْظِرَ لِأَذْنِكَ، صَلَوَاتِكَ وَسَلَامِكَ وَرَحْمَتِكَ
 وَبَرَكَاتِكَ عَلَيْهِمْ صَوْتِي لِيَشْفَعُوا لِي إِلَيْكَ وَتَشْفَعَهُمْ فِيَّ
 وَلَا تَرُدَّنِي خَائِبًا بِحَقِّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ .»

پس حاجات خود را از خدا بخواه که ان شاء الله

برآورده می شود.

فصل ششم

زیارت ائمه بقیع علیهم السلام یعنی حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام، حضرت امام زین العابدین علیه السلام، حضرت امام محمد باقر علیه السلام و حضرت امام جعفر صادق علیه السلام که مزارشان در وسط بقیع و کنار هم قرار گرفته است:

۱- چون خواستی به زیارت این چهار امام بزرگوار بروی آنچه را از آداب زیارت از غسل و پوشیدن لباس پاک و پاکیزه و اذن دخول در فصل دوم گفته شد انجام

بدہ و بگو:

«یا مَوَالِیَّ یا ابناءَ رَسولِ اللّٰهِ عَبدِکُم وَابنُ اُمَّتِکُم
 الذَّلِیلُ بَینَ اَیْدِیکُم، وَالمُضَعَفُ فِی عُلُوِّ قَدْرِکُم
 وَالمُعْتَرِفُ بِحَقِّکُم جَائِکُم مُّسْتَجِیراً بِکُم قاصِداً
 اِلی حَرَمِکُم مُّتَقَرِّباً اِلی مَقامِکُم مُّتَوَسِّلاً اِلی اللّٰهِ تَعالی
 بِکُم. ءَاَدْخُلُ یا مَوَالِیَّ؟ ءَاَدْخُلُ یا اَوْلِیاءَ اللّٰهِ؟ ءَاَدْخُلُ یا
 مَلَائِکَةَ اللّٰهِ الْمُحَدِّقِینَ بِهَذَا الحَرَمِ الْمُقِیمِینَ بِهَذَا
 المَشْهَدِ؟»

وبا خضوع و خشوع و دل شکسته داخل شو و پای

راست را مقدم بدار و بگو:

«اللّٰهُ اَکْبَرُ کَبِیراً وَالحَمْدُ لِلّٰهِ کَثِیراً وَسُبْحانَ اللّٰهِ بُکْرَةً
 وَاصِیلاً، وَالحَمْدُ لِلّٰهِ الفَرْدِ الصِّمْدِ المَاجِدِ الاحِدِ
 المُتَفَضِّلِ المَنَّانِ المُتَطَوِّلِ الحَنَّانِ الَّذِی مَنَّ بِطَوَّلِهِ وَسَهْلَ
 زِیارةِ ساداتِی بِاحْسانِهِ وَ لَمْ یَجْعَلْنی عَن زِیارتِهِم

مَمْنُوعًا بَلْ تَطَوَّلَ وَ مَنَحَ .»

پس نزدیک قبور آن بزرگواران برو و پشت به قبله
رو به قبور مطهره کن و زیارت را بخوان .

و ما در اینجا دو زیارت را نقل می کنیم : یکی
مفصل و دیگری مختصر . زیارت اول را کافی و تهذیب
و فقیه نقل کرده اند و ما آن را از متن فقیه نقل
می کنیم .

و زیارت دوم را کفعمی (ره) در مصباح نقل کرده
است .

۲- زیارت اول :

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أئِمَّةَ الْهُدَى، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا
أَهْلَ التَّقْوَى، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا حُجَجَ اللَّهِ عَلَى أَهْلِ
الدُّنْيَا. السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَيُّهَا الْقَوَّامُونَ فِي الْبَرِيَّةِ بِالْقِسْطِ،
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الصَّفْوَةِ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ

النَّجْوَى . أَشْهَدُ أَنَّكُمْ قَدْ بَلَّغْتُمْ وَنَصَحْتُمْ وَصَبَرْتُمْ فِي
ذَاتِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَكُذِّبْتُمْ وَأَسِيءَ إِلَيْكُمْ فَعَفَرْتُمْ .
وَأَشْهَدُ أَنَّكُمْ الْأَيْمَةُ الرَّاشِدُونَ ، وَأَنَّ طَاعَتَكُمْ مَفْرُوضَةٌ ،
وَأَنَّ قَوْلَكُمْ الصِّدْقُ ، وَأَنَّكُمْ دَعَوْتُمْ فَلَمْ تُجَابُوا ،
وَأَمَرْتُمْ فَلَمْ تُطَاعُوا ، وَأَنَّكُمْ دَعَائِمُ الدِّينِ ، وَأَرْكَانُ
الْأَرْضِ ، لَمْ تَزَالُوا بِعَيْنِ اللَّهِ يَنْسَخُكُمْ فِي أَصْلَابِ
الْمُطَهَّرِينَ وَيَنْقُلُكُمْ فِي أَرْحَامِ الْمُطَهَّرَاتِ ، لَمْ تُدْنَسْكُمْ
الْجَاهِلِيَّةُ الْجَهْلَاءُ ، وَلَمْ تَشْرِكْ فِيكُمْ فِتْنُ الْأَهْوَاءِ ، طَبَّئِمُ
وَطَابَتْ مَنَبَتُكُمْ ، أَنْتُمْ الَّذِينَ مَنَّ بِكُمْ عَلَيْنَا دِيَانُ الدِّينِ
فَجَعَلَكُمْ فِي بُيُوتِ أَذْنِ اللَّهِ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ ،
وَجَعَلَ صَلَوَاتِنَا عَلَيْكُمْ رَحْمَةً لَنَا وَكَفَّارَةً لِدُنُوبِنَا إِذَا
اخْتَارَكُمُ لَنَا وَطَيَّبَ خَلْقَنَا بِمَا مَنَّ عَلَيْنَا مِنْ وِلَايَتِكُمْ ،
وَكَنَّا عِنْدَهُ بِفَضْلِكُمْ مُعْتَرِفِينَ ، وَبِتَصَدِيقِنَا إِيَّاكُمْ مُقَرِّينَ .
وَهَذَا مَقَامٌ مِنْ أَسْرَفٍ وَأَخْطَأٍ وَاسْتِكَانٍ وَأَقْرَبُ بِمَا

جَنِي، وَرَجَا بِمَقَامِهِ الْخَلَاصَ وَ أَنْ يَسْتَنْقِذَهُ بِكُمْ
 مُسْتَنْقِذُ الْهَلَكِيِّ مِنَ النَّارِ، فَكُونُوا لِي شُفَعَاءَ فَقَدْ وَقَدْتُ
 إِلَيْكُمْ إِذْ رَغِبَ عَنْكُمْ أَهْلُ الدُّنْيَا، وَ اتَّخَذُوا آيَاتِ اللَّهِ
 هُزُوءًا، وَ اسْتَكْبَرُوا عَنْهَا. يَا مَنْ هُوَ قَائِمٌ لَا يَسْهُو وَ دَائِمٌ
 لَا يَلْهُو وَ مُحِيطٌ بِكُلِّ شَيْءٍ. لَكَ الْمَنْ بِمَا وَفَّقْتَنِي وَ
 عَرَّفْتَنِي بِمَا ائْتَمَمْتَنِي عَلَيْهِ إِذْ صَدَّ عَنْهُ عِبَادُكَ، وَ جَهَلُوا
 مَعْرِفَتَهُمْ وَ اسْتَخَفُّوا بِحَقِّهِمْ وَ مَالُوا إِلَى سِوَاهُمْ، فَكَانَتْ
 الْمِنَّةُ مِنْكَ عَلَيَّ مَعَ أَقْوَامٍ خَصَصْتَهُمْ بِمَا خَصَصْتَنِي بِهِ.
 فَلَكَ الْحَمْدُ إِذْ كُنْتُ عِنْدَكَ فِي مَقَامِي مَكْتُوبًا فَلَا تَحْرِمْنِي
 مَا رَجَوْتُ وَ لَا تُخَيِّبْنِي فِيمَا دَعَوْتُ.»

پس دعا کن برای خود به آنچه دوست داری و هشت
 رکعت نماز در مسجدی که آنجا هست بجا آور.

نویسنده این رساله می گوید: این هشت رکعت
 نماز، عبارت است از چهار دو رکعت نماز زیارت برای

چهار امام، و چون فعلاً در آنجا مسجدی وجود ندارد مانعی ندارد به قصد رجاء پس از خروج از بقیع در جای دیگر خوانده شود.

۳ - زیارت دوم ائمه بقیع علیهم السلام :

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا خُزَانَ عِلْمِ اللَّهِ وَحَفَظَةَ سِرِّهِ
وَتَرَاجِمَةَ وَحْيِهِ، أَتَيْتُكُمْ يَا بَنِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَارِفًا
بِحَقِّكُمْ مُسْتَبْصِرًا بِشَانِكُمْ مُعَادِيًا لِأَعْدَائِكُمْ، يَا بَنِي أَنْتُمْ
وَأُمِّي، صَلَّى اللَّهُ عَلَيَّ أَرْوَاحِكُمْ وَأَبْدَانِكُمْ. اللَّهُمَّ إِنِّي
أَتَوَلَّى آخِرَهُمْ كَمَا تَوَلَّيْتُ أَوْلَهُمْ وَأَبْرَأُ مِنْ كُلِّ وَلِيَجَةٍ
دُونَهُمْ، آمَنْتُ بِاللَّهِ وَكَفَرْتُ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَاللَّاتِ
وَالْعُزَّى وَكُلِّ نِدٍّ يُدْعَى مِنْ دُونِ اللَّهِ.»

فصل هفتم

زیارت ائمه بقیع هنگام وداع:

۱ - «السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَيُّمَّةَ الْهُدَىٰ وَرَحْمَةُ اللَّهِ
وَبَرَكَاتُهُ، اسْتَوْدِعُكُمْ اللَّهَ وَأَقْرَأُ عَلَيْكُمْ السَّلَامَ، آمَنَّا
بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَبِمَا جِئْتُمْ بِهِ وَدَلَّلْتُمْ عَلَيْهِ، اللَّهُمَّ
فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ.»

پس خدا را بخوان و از خدا بخواه آخرین زیارت تو

نباشد.

۲- زیارتی است که در فقیه و تهذیب در ذیل

زیارت جامعه به عنوان وداع ذکر کرده اند و ما آن را از

فقیه نقل می کنیم:

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ سَلَامٌ مُودَعٍ لَا سَتْمٍ وَلَا قَالَ وَلَا مَالٍ
وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ بَيْتِ النَّبُوَّةِ إِنَّهُ حَمِيدٌ
مَجِيدٌ، سَلَامٌ وَلِيَّ لَكُمْ غَيْرِ رَاغِبٍ عَنْكُمْ، وَلَا مُسْتَبَدِلٍ
بِكُمْ، وَلَا مُؤَثِّرٍ عَلَيْكُمْ، وَلَا مُنْحَرِفٍ عَنْكُمْ، وَلَا زَاهِدٍ
فِي قُرْبِكُمْ، لَا جَعَلَهُ اللَّهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِيَارَةِ قُبُورِكُمْ،
وَإِتْيَانِ مَشَاهِدِكُمْ. وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَحَشْرَنِي اللَّهُ فِي
زُمرَّتِكُمْ، وَأوردَنِي حَوْضِكُمْ، وَجَعَلَنِي فِي حِزْبِكُمْ،
وَأَرْضَاكُم عَنِّي وَمَكَنَّنِي فِي دَوْلَتِكُمْ، وَأَحْيَانِي فِي
رَجْعَتِكُمْ، وَمَلَكَنِي فِي أَيَّامِكُمْ، وَشَكَرَ سَعْيِي بِكُمْ،
وَغَفَرَ ذَنْبِي بِشَفَاعَتِكُمْ، وَأَقَالَ عَثْرَتِي بِمَحَبَّتِكُمْ،
وَأَعَزَّنِي كَعْبِي بِمُؤَالَاتِكُمْ، وَشَرَّفَنِي بِطَاعَتِكُمْ، وَأَعَزَّنِي

بِهِدَاكُمْ. وَجَعَلَنِي مِمَّنْ انْقَلَبَ مُفْلِحاً مُنْجِحاً، غَانِماً
 سَالِماً، مُعَافَاً غَنِيّاً فَائِزاً بِرِضْوَانِ اللَّهِ وَفَضْلِهِ وَكِفَايَتِهِ
 بِأَفْضَلِ مَا يَنْقَلِبُ بِهِ أَحَدٌ مِنْ زُوَّارِكُمْ وَمَوَالِيكُمْ
 وَمُحِبِّكُمْ وَشَيْعَتِكُمْ، وَرَزَقَنِي اللَّهُ الْعُودَ ثُمَّ الْعُودَ أَبَدًا
 مَا أَبْقَانِي رَبِّي، بِنِيَّةِ صَادِقَةٍ وَإِيمَانٍ وَتَقْوَى وَإِخْبَاتٍ
 وَرِزْقٍ وَاسِعٍ حَلَالٍ طَيِّبٍ. اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ
 زِيَارَتِهِمْ وَذِكْرِهِمْ وَالصَّلَاةِ عَلَيْهِمْ، وَأَوْجِبْ لِي الْمَغْفِرَةَ
 وَالرَّحْمَةَ وَالْخَيْرَ وَالْبَرَكَاتِ وَالسَّقْوَى وَالْفَوْزَ وَالنُّورَ
 وَالْإِيمَانَ وَحُسْنَ الْإِجَابَةِ، كَمَا أَوْجِبْتَ لِأَوْلِيَائِكَ
 الْعَارِفِينَ بِحَقِّهِمُ الْمُوجِبِينَ طَاعَتَهُمْ، الرَّاغِبِينَ فِي
 زِيَارَتِهِمُ الْمُتَّقِرِّبِينَ إِلَيْكَ وَإِلَيْهِمْ. يَا بِي أَنْتُمْ وَأُمِّي
 وَنَفْسِي وَأَهْلِي وَمَالِي، اجْعَلُونِي فِي هَمِّكُمْ،
 وَصَيْرُونِي فِي حَزْبِكُمْ وَأَدْخِلُونِي فِي شَفَاعَتِكُمْ،
 وَادْكُرُونِي عِنْدَ رَبِّكُمْ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

وَأَبْلَغُ أَرْوَاحَهُمْ وَأَجْسَادَهُمْ مِثْلِي السَّلَامُ. وَالسَّلَامُ عَلَيْهِ
وَعَلَيْهِمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ. وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَأَلِهِ وَسَلَّمَ كَثِيرًا، وَحَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ.

فصل هشتم

زیارت ابراهیم فرزند رسول خدا ﷺ و فاطمه بنت اسد مادر حضرت امیر علیه السلام و حضرت حمزه عموی آن دو بزرگوار و سایر شهدای احد:

۱- زیارت ابراهیم فرزند رسول خدا ﷺ
 ابراهیم فرزند رسول خدا ﷺ بود از ماریه قبطیه که پیغمبر اکرم ﷺ به او بسیار علاقه داشت و نزدیک بود دو ساله شود که از دنیا رفت و در بقیع دفن شد؛

وزیارت آن حضرت بر حسب آنچه مرحوم مجلسی در بحار الانوار از شیخ مفید و سید ابن طاووس و دیگران نقل کرده بدین نحو است:

«السَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَى نَبِيِّ اللَّهِ،
السَّلَامُ عَلَى حَبِيبِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَى صَفِيِّ اللَّهِ،
السَّلَامُ عَلَى نَجِيِّ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ
سَيِّدِ الْأَنْبِيَاءِ وَخَاتِمِ الْمُرْسَلِينَ وَخَيْرَةِ اللَّهِ مِنْ خَلْقِهِ فِي
أَرْضِهِ وَسَمَائِهِ، السَّلَامُ عَلَى جَمِيعِ أَنْبِيَاءِ اللَّهِ وَرُسُلِهِ،
السَّلَامُ عَلَى السُّعْدَاءِ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ، السَّلَامُ
عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
الرُّوحُ الزَّكَوِيُّ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّفْسُ الشَّرِيفَةُ،
السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا السَّلَاةُ الطَّاهِرَةُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
النَّسَمَةُ الزَّكَوِيَّةُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ خَيْرِ الْوَرَى، السَّلَامُ
عَلَيْكَ يَا ابْنَ النَّبِيِّ الْمُجْتَبَى، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ

الْمُبْعُوثِ إِلَى كَافَّةِ الْوَرَى، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الْبَشِيرِ
 النَّذِيرِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ السَّرَّاجِ الْمُنِيرِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ
 يَا ابْنَ الْمُؤَيَّدِ بِالْقُرْآنِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الْمُرْسَلِ إِلَى
 الْإِنْسِ وَالْجَانِّ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ صَاحِبِ الرَّايَةِ
 وَالْعَلَامَةِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الشَّفِيعِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ،
 السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ مَنْ حَبَاهُ اللَّهُ بِالْكَرَامَةِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ
 وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ اخْتَارَ اللَّهُ لَكَ دَارَ
 أَنْعَامِهِ قَبْلَ أَنْ يَكْتُبَ عَلَيْكَ أَحْكَامَهُ أَوْ يُكَلِّفَكَ حَلَالَهُ
 وَحَرَامَهُ، فَتَقَلَّكَ إِلَيْهِ طَيِّباً زَاكِياً مَرْضِياً طَاهِراً مِنْ كُلِّ
 نَجَسٍ، مُقَدَّساً مِنْ كُلِّ دَنَسٍ، وَبَوَّأَكَ جَنَّةَ الْمَأْوَى،
 وَرَفَعَكَ إِلَى الدَّرَجَاتِ الْعُلَى، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ صَلَوةً
 يُقَرِّبُهَا عَيْنَ رَسُولِهِ، وَيَبْلُغُهُ أَكْبَرَ مَأْمُولِهِ. اللَّهُمَّ اجْعَلْ
 أَفْضَلَ صَلَواتِكَ وَأَزْكَاها، وَأَنْمَى بَرَكاتِكَ وَأَوْفاها عَلَى
 رَسُولِكَ وَنَبِيِّكَ وَخَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ مُحَمَّدٍ خَاتَمِ

النَّبِيِّنَ، وَعَلَى مَا نَسَلَ مِنْ أَوْلَادِهِ الطَّيِّبِينَ وَعَلَى مَا خَلَّفَ
 مِنْ عِثْرَتِهِ الطَّاهِرِينَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، اَللّٰهُمَّ
 اِنِّىْ اَسْتَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ صَفِيْكَ وَاِبْرَاهِيْمَ نَجْلِ نَبِيِّكَ اَنْ
 تَجْعَلَ سَعْيِيْ بِهِمْ مَشْكُوْرًا، وَذَنْبِيْ بِهِمْ مَغْفُوْرًا وَحَيَاتِيْ
 بِهِمْ سَعِيْدَةً، وَعَافِيَّتِيْ بِهِمْ حَمِيْدَةً، وَحَوَائِجِيْ بِهِمْ
 مَقْضِيَّةً، وَاَفْعَالِيْ بِهِمْ مَرْضِيَّةً وَاُمُوْرِيْ بِهِمْ مَسْعُوْدَةً،
 وَشُئُوْنِيْ بِهِمْ مَحْمُوْدَةً، اَللّٰهُمَّ وَاَحْسِنْ لِيْ التَّوْفِيْقَ،
 وَنَفْسُ عَنِّيْ كُلَّ هَمٍّ وَضَيْقٍ، اَللّٰهُمَّ جَنِّبْنِيْ عِقَابَكَ،
 وَاْمَنْحِنِيْ ثَوَابَكَ، وَاَسْكِنْنِيْ جَنَّاتِكَ وَاَرْزُقْنِيْ رِضْوَانَكَ
 وَاَمَانَكَ، وَاَشْرِكْ فِيْ صَالِحِ دُعَائِيْ وَالِدِيَّ وَوَلَدِيَّ
 وَجَمِيْعَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ الْاَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْاَمْوَاتِ
 اِنَّكَ وَلِيُّ الْبَاقِيَاتِ الصَّالِحَاتِ. اٰمِيْنَ رَبَّ الْعٰلَمِيْنَ. »

پس از آن حاجات خود را طلب کن و دو رکعت نماز
 زیارت نیز بخوان.

۲ - زیارت فاطمه بنت اسد مادر مولی
امیرالمؤمنین علیه السلام در کنار ائمه بقیع علیهم السلام:

«السَّلَامُ عَلَى نَبِيِّ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ،
السَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ، السَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ
سَيِّدِ الْأَوْلِيَاءِ، السَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ سَيِّدِ الْآخِرِينَ، السَّلَامُ
عَلَى مَنْ بَعَثَهُ اللَّهُ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَى فَاطِمَةَ بِنْتِ أَسَدِ
الْهَاشِمِيَّةِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الصَّدِيقَةُ الْمَرْضِيَّةُ، السَّلَامُ
عَلَيْكَ أَيُّهَا التَّقِيَّةُ النَّقِيَّةُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْكَرِيمَةُ
الرَّضِيَّةُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا كَافِلَةَ مُحَمَّدٍ خَاتِمِ النَّبِيِّينَ،
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَالِدَةَ سَيِّدِ الْوَصِيِّينَ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مَنْ
ظَهَرَتْ شَفَقَتُهَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ خَاتِمِ النَّبِيِّينَ، السَّلَامُ
عَلَيْكَ يَا مَنْ تَرَبَّيْتُهَا لِوَلِيِّ اللَّهِ الْأَمِينِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ

وَعَلَى رُوحِكَ وَبَدَنِكَ الطَّاهِرِ، أَلْسَلَامُ عَلَيْكَ وَعَلَى
وَلَدِكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

أَشْهَدُ أَنَّكَ أَحْسَنْتِ الْكِفَالَهَ وَأَدَيْتِ الْأَمَانَةَ،
وَاجْتَهَدْتِ فِي مَرْضَاتِ اللَّهِ وَبَالَغْتِ فِي حِفْظِ
رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَارِفَةً بِحَقِّهِ، مُؤْمِنَةً بِصِدْقِهِ، مُعْتَرِفَةً
بِنُبُوَّتِهِ، مُسْتَبْصِرَةً بِنِعْمَتِهِ، كَافِلَةً بِتَرْبِيَّتِهِ، مُشْفِقَةً عَلَى
نَفْسِهِ وَاقِفَةً عَلَى خِدْمَتِهِ، مُخْتَارَةً رِضَاهُ. وَأَشْهَدُ أَنَّكَ
مَضَيْتِ عَلَى الْإِيمَانِ وَالتَّمَسُّكِ بِأَشْرَفِ الْأَدْيَانِ رَاضِيَةً
مَرْضِيَةً طَاهِرَةً زَكِيَّةً تَقِيَّةً نَقِيَّةً، فَرَضِي اللَّهُ عَنْكَ وَأَرْضَاكَ،
وَجَعَلَ الْجَنَّةَ مَنْزِلَكَ وَمَأْوِيكَ. اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَانْفَعْنِي بِزِيَارَتِهَا، وَتُبِّئْنِي عَلَى مَحَبَّتِهَا،
وَلَا تَحْرِمْنِي شَفَاعَتَهَا وَشَفَاعَةَ الْأَيْمَةِ مِنْ ذُرِّيَّتِهَا،
وَارْزُقْنِي مُرَافَقَتَهَا وَاحْشُرْنِي مَعَهَا وَمَعَ أَوْلَادِهَا الطَّاهِرِينَ.
اَللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْهُ آخِرَ الْعَهْدِ مِنْ زِيَارَتِي إِيَّاهَا وَارْزُقْنِي

الْعُودَ إِلَيْهَا أَبَدًا مَا أَبْقَيْتَنِي، وَإِذَا تَوَفَّيْتَنِي فَأَحْشُرْنِي فِي
زَمْرَتِهَا وَأَدْخِلْنِي فِي شَفَاعَتِهَا بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ .
اللَّهُمَّ بِحَقِّهَا عِنْدَكَ وَمَنْزِلَتِهَا لَدَيْكَ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ
وَلِجَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ . وَآتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً
وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنَا بِرَحْمَتِكَ عَذَابَ النَّارِ .»

پس دو رکعت نماز زیارت بجا آور و برای آنچه

می خواهی دعا کن .

۳- زیارت حضرت حمزه عموی پیغمبر اکرم ﷺ در احد:

مرحوم محدث قمی از رساله فخریه فخرالمحققین نقل می کند که: «مستحب است زیارت حمزه و سایر شهدای احد؛ زیرا از حضرت رسول ﷺ روایت شده: هر که زیارت کند مرا و زیارت نکند عمم حمزه را به من جفا کرده است.»

و از شیخ مفید(ره) نقل می کند که پیامبر اکرم ﷺ در زمان حیات خود امر کردند به زیارت حمزه و خودشان به زیارت آن حضرت و سایر شهدای می رفتند، و حضرت زهراء ﷺ نیز پس از وفات پیغمبر صبحگاه و شبانگاه به زیارت حمزه ﷺ می رفتند.

و اما كيفيت زيارت آن حضرت :

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَمَّ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا
 خَيْرَ الشُّهَدَاءِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَسَدَ اللَّهِ وَأَسَدَ رَسُولِهِ،
 أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ جَاهَدْتَ فِي اللَّهِ عِزًّا وَجَلًّا، وَجَدْتَ بِنَفْسِكَ
 وَتَصَحَّحْتَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَكُنْتَ فِيهِمَا عِنْدَ اللَّهِ سُبْحَانَهُ
 رَاغِبًا، بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي، أَتَيْتُكَ مُتَقَرِّبًا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ
 بِذَلِكَ رَاغِبًا إِلَيْكَ فِي الشَّفَاعَةِ، أَبْتَغِي بِزِيَارَتِكَ خَلَاصَ
 نَفْسِي مَتَّعُوذًا بِكَ مِنْ نَارِ اسْتَحَقَّهَا مِثْلِي بِمَا جَنَيْتُ عَلَى
 نَفْسِي هَارِبًا مِنْ ذُنُوبِي الَّتِي احْتَطَبْتُهَا عَلَى ظَهْرِي، فَرِعَا
 إِلَيْكَ رَجَاءَ رَحْمَةِ رَبِّي، أَتَيْتُكَ مِنْ شِقَّةٍ بَعِيدَةٍ طَالِبًا فَكَأَنَّكَ
 رَقَبْتِي مِنَ النَّارِ، وَقَدْ أَوْقَرْتَ ظَهْرِي ذُنُوبِي وَأَتَيْتُ مَا
 اسْتَخَطَّ رَبِّي، وَلَمْ أَجِدْ أَحَدًا أَفْزَعُ إِلَيْهِ خَيْرًا لِي مِنْكُمْ أَهْلَ
 بَيْتِ الرَّحْمَةِ، فَكُنْ لِي شَفِيعًا يَوْمَ فَقْرِي وَحَاجَتِي فَقَدْ

سِرْتُ إِلَيْكَ مَحْزُونًا، وَأَتَيْتُكَ مَكْرُوبًا، وَسَكَبْتُ عُبْرَتِي
عِنْدَكَ بَاكِئًا، وَصِرْتُ إِلَيْكَ مُفْرَدًا وَأَنْتَ مِمَّنْ أَمَرَنِي اللَّهُ
بِصَلَاتِهِ، وَحَثَّنِي عَلَى بِرِّهِ، وَدَلَّنِي عَلَى فَضْلِهِ، وَهَدَانِي
لِحُبِّهِ، وَرَغَّبَنِي فِي الْوِفَادَةِ إِلَيْهِ وَالْهَمْنِي طَلَبَ الْحَوَائِجِ
عِنْدَهُ، أَنْتُمْ أَهْلُ بَيْتٍ لَا يَشْقَى مَنْ تَوَلَّاهُمْ، وَلَا يَخِيبُ مَنْ
آتَاكُمْ، وَلَا يَخْسِرُ مَنْ يَهْوَيْكُمْ وَلَا يَسْعُدُ مَنْ عَادَاكُمْ.»

پس رو به قبله بایست و دو رکعت نماز زیارت

بخوان.

۴ - زیارت سایر شهدای احد :

«السَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ، السَّلَامُ عَلَى نَبِيِّ اللَّهِ ،
السَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، السَّلَامُ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ
الطَّاهِرِينَ ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَيُّهَا الشُّهَدَاءُ الْمُؤْمِنُونَ ، السَّلَامُ
عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ بَيْتِ الْإِيمَانِ وَالتَّوْحِيدِ ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا
أَنْصَارَ دِينِ اللَّهِ وَأَنْصَارَ رَسُولِهِ عَلَيْهِ وَآلِهِ السَّلَامُ ، سَلَامٌ
عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ، أَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ
اخْتَارَكُمْ لِدِينِهِ وَاصْطَفَاكُمْ لِرَسُولِهِ ، وَأَشْهَدُ أَنَّكُمْ قَدْ
جَاهَدْتُمْ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ وَدَبِيتُمْ عَنْ دِينِ اللَّهِ وَعَنْ
نَبِيِّهِ وَجَدْتُمْ بِأَنْفُسِكُمْ دُونَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّكُمْ قُتِلْتُمْ عَلَى
مِنْهَاجِ رَسُولِ اللَّهِ فَجَزَاكُمْ اللَّهُ عَنْ نَبِيِّهِ وَعَنْ الْإِسْلَامِ
وَأَهْلِهِ أَفْضَلَ الْجَزَاءِ ، وَعَرَفْنَا وَجُوهَكُمْ فِي مَحَلِّ رِضْوَانِهِ
وَمَوْضِعِ إِكْرَامِهِ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصَّادِقِينَ وَالشُّهَدَاءِ

وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا. أَشْهَدُ أَنَّكُمْ حِزْبُ
 اللَّهِ، وَأَنَّ مَنْ حَارَبَكُمْ فَقَدْ حَارَبَ اللَّهَ، وَأَنَّكُمْ لَمِنَ
 الْمُقْرَبِينَ الْفَائِزِينَ، الَّذِينَ هُمْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ،
 فَعَلَى مَنْ قَتَلَكُمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ.
 أَتَيْتُكُمْ يَا أَهْلَ التَّوْحِيدِ زَائِرًا وَبِحَقِّكُمْ عَارِفًا، وَبِزِيَارَتِكُمْ
 إِلَى اللَّهِ مُتَقَرِّبًا، وَبِمَا سَبَقَ مِنْ شَرِيفِ الْأَعْمَالِ وَمَرْضَى
 الْأَفْعَالِ عَالِمًا، فَعَلَيْكُمْ سَلَامُ اللَّهِ وَرَحْمَتُهُ وَبَرَكَاتُهُ،
 وَعَلَى مَنْ قَتَلَكُمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَغَضَبُهُ وَسَخَطُهُ، اللَّهُمَّ
 انْفَعْنِي بِزِيَارَتِهِمْ وَتَبَّتْ نِيَّ عَلَى قَصْدِهِمْ وَتَوَفَّنِي عَلَى مَا
 تَوَقَّيْتَهُمْ عَلَيْهِ وَاجْمَعْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فِى مُسْتَقَرِّ دَارِ
 رَحْمَتِكَ، أَشْهَدُ أَنَّكُمْ لَنَا فَرَطٌ وَنَحْنُ بِكُمْ لَاحِقُونَ.»

و بسیار «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ» بخوان؛ و برای هر شهیدی که

او را زیارت می کنی دو رکعت نماز زیارت بخوان.

فصل نهم

زیارت سایر مساجد و مشاهد مدینه منوره:

برحسب حدیث صحیح، حضرت امام صادق علیه السلام فرمودند: «رفتن به هیچ یک از مشاهد (مدینه) را ترک نکن: «مسجد قبا»، زیرا مسجدی است که از روز اول بر اساس تقوی پایه گذاری شده؛ و «مشربه مادر ابراهیم» و «مسجد فضیخ» و «قبور شهداء» و «مسجد احزاب» که همان مسجد فتح است.»

و نیز فرمودند: به ما خبر رسیده پیامبر صلی الله علیه و آله

زمانی که به زیارت قبور شهدا می رفتند می فرمودند:

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ»

و در مسجد فتح بگو:

«يَا صَرِيحَ الْمَكْرُوبِينَ وَيَا مُجِيبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّينَ
اَكْشِفْ هَمِّيْ وَغَمِّيْ وَكَرْبِيْ كَمَا كَشَفْتَ عَنْ نَبِيِّكَ هَمَّهُ
وَغَمَّهُ وَكَرْبَهُ وَكَفَيْتَهُ هَوْلَ عَدُوِّهِ فِيْ هَذَا الْمَكَانِ.»

و در حدیث دیگر وارد شده: از امام صادق علیه السلام سؤال

شد: ما به زیارت مسجدها که در اطراف مدینه است

می رویم به کدام از آنها ابتدا کنیم؟ فرمودند: به مسجد

قبا و در آن بسیار نماز بخوان، زیرا اول مسجدی است

که پیامبر صلی الله علیه و آله در آن نماز خوانده؛ پس به مشربۀ مادر

ابراهیم برو و در آنجا نماز بخوان که آنجا محل سکونت

و نماز رسول خدا بوده؛ و زمانی که از این ناحیه فارغ

شدی به طرف احد برو و در مسجدی که نزدیک

سنگلاخ است نماز بخوان، پس به طرف قبر حمزه برو

زیارت سایر مساجد و مشاهد مدینه منوره..... ۱۶۹

وبر او سلام کن و سپس به طرف قبور سایر شهدا برو.

مخفی نماند که به غرفه و به باغچه «مشربه» گفته می‌شده و مشربه امّ ابراهیم محل سکونت «ماریه» قبطیه» مادر ابراهیم فرزند رسول خدا ﷺ بوده، و در نتیجه یکی از منازل مسکونی آن حضرت بوده و بعد به صورت مسجد درآمده است.

و «مسجد فضیخ» نزدیک مسجد قبا بوده؛ و «فضیخ» به معنای درخت خرماست و چون در آن مسجد درخت خرما وجود داشته به آن مسجد فضیخ می‌گفته‌اند، و روایت شده که داستان ردّ شمس در آن مسجد واقع شده و از این جهت به آن «مسجد ردّ شمس» نیز می‌گفته‌اند. (و غیر از این مسجد، مسجد دیگری در محله بنی نضیر هست که نقل شده پیامبر اکرم ﷺ در جنگ با بنی نضیر شش روز در آنجا نماز گذارده‌اند

و به آن نیز «مسجد فضیخ» می گویند.

و در ناحیه احد یک مسجد نزدیک سنگلاخ مدینه واقع شده که به آن مسجد «حرّه» می گویند؛ و دیگری در کنار کوه احد که پیامبر اکرم ﷺ هنگام جنگ احد در آنجا نماز خوانده اند. و «مسجد احزاب» که به آن مسجد فتح گفته می شده نیز در جنگ احزاب محل نماز آن حضرت بوده است.

و نیز از مساجد مشهوره مدینه «مسجد امیرالمؤمنین (علیه السلام)» در مقابل قبر حمزه و «مسجد مباحله» و «مسجد سلمان» می باشد.

و از جمله مساجدی که بسیار تاکید شده که در آن نماز خوانده شود «مسجد غدیر» است که در غدیر خم در وسط راه بین مکه و مدینه بوده، و در آنجا پیامبر اکرم ﷺ امیرالمؤمنین (علیه السلام) را به امامت منصوب فرمودند. ولی چنانکه گذشت بیش از همه نسبت

زیارت سایر مساجد و مشاهد مدینه منوره..... ۱۷۱

به نماز در مسجد قبا تاکید شده، و برحسب روایت
وارد: رسول خدا ﷺ فرمودند: «هر کس به مسجد قبا
آید و دو رکعت نماز در آن بجا آورد ثواب یک عمره
دارد.»

و بالاخره در مدینه و اطراف آن به مناسبت‌های
مختلف مساجد بسیاری بنا شده و همه آنها دارای
شرافت و برکات بوده و هر یک از آنها یادآور خاطره
و داستانی مهم و تاریخی از خاطرات و داستانهای
پیامبر اکرم ﷺ و اهل بیت آن حضرت ﷺ و دیگر یاران
با ارزش و فداکار اسلام و توحید می باشد که با کمی
عده و امکانات در سخت ترین شرایط از حریم مقدس
نبوت و قرآن و ولایت در برابر اکثریت طالب دنیا
و مقام دفاع کرده اند. و زیارت چنین اماکن مقدس در
حقیقت موجب احیای ارزشهای معنوی فراموش شده
و الگو قرار دادن آن بزرگواران و تأسی به آنان می باشد

واز این جهت رفتن به آن مساجد بسیار مفید و با ارزش است؛ هر چند متأسفانه برخی از آنها مخروبه شده است. و بجاست زوآر محترم به زیارت هریک از آنها موفق شدند علاوه بر توجه به ریشه تاریخی آن لا اقل دو رکعت نماز تحیت بجا آورند و برای خود و خویشان و یاران و گذشتگان و همه مسلمین گرفتار دعا کنند.

فصل دهم

زیارت امین الله و زیارت وارث و دو زیارت از
زیارات جامعه و نیز دعاء کمیل:

۱ - زیارت «امین الله» که برحسب حدیث معتبر،

امام زین العابدین علیه السلام آن را با دعای آن نزد قبر مولیٰ

امیرالمؤمنین علیه السلام خواندند؛ و برحسب نقل جابر از

امام پنجم می توان آن را نزد قبور سایر ائمه علیهم السلام نیز

خواند (البته در این صورت جمله سلام بر

امیرالمؤمنین از آن حذف می شود). و مرحوم مجلسی آن

را از صحیحترین زیارتها شمرده اند؛ و ما آن را از بحار به نقل از کامل الزیارات نقل می کنیم، بدین گونه که حضرت زین العابدین علیه السلام بر قبر امیرالمؤمنین علیه السلام ایستادند، پس گریستند و گفتند:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ،
السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَمِينَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَحُجَّتَهُ عَلَى عِبَادِهِ،
أَشْهَدُ أَنَّكَ جَاهَدْتَ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ، وَعَمِلْتَ بِكِتَابِهِ،
وَاتَّبَعْتَ سُنْنَ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، حَتَّى دَعَاكَ اللَّهُ
إِلَى جِوَارِهِ، وَقَبَضَكَ إِلَيْهِ بِاخْتِيَارِهِ، وَالزَّمَ أَعْدَائِكَ
الْحُجَّةَ فِي قَتْلِهِمْ إِيَّاكَ، مَعَ مَا لَكَ مِنَ الْحُجَجِ الْبَالِغَةِ عَلَى
جَمِيعِ خَلْقِهِ، اللَّهُمَّ فَاجْعَلْ نَفْسِي مُطْمَئِنَّةً بِقَدْرِكَ،
رَاضِيَةً بِقَضَائِكَ، مُوَلَّعَةً بِذِكْرِكَ وَدُعَائِكَ، مُحِبَّةً لِبَصْفَةِ
أَوْلِيَائِكَ مَحْبُوبَةٍ فِي أَرْضِكَ وَسَمَائِكَ، صَابِرَةً عَلَى نُزُولِ
بَلَائِكَ شَاكِرَةً لِفَوَاضِلِ نِعْمَائِكَ، ذَاكِرَةً لِسَوَابِغِ آلَائِكَ،

مُشْتَاقَةً إِلَى فَرْحَةٍ لِقَائِكَ، مُتَزَوِّدَةً التَّقْوَى لِيَوْمِ جَزَائِكَ،
مُسْتَنْتَةً بِسُنَنِ أَوْلِيَائِكَ، مُفَارِقَةً لِأَخْلَاقِ أَعْدَائِكَ، مَشْفُوعَةً
عَنِ الدُّنْيَا بِحَمْدِكَ وَثَنَائِكَ. »

پس صورت خود را بر قبر نهادند و گفتند:

«اللَّهُمَّ إِنَّ قُلُوبَ الْمُخْبِتِينَ إِلَيْكَ وَالْهَيْهَةَ، وَسَبُلَ
الرَّاعِبِينَ إِلَيْكَ شَارِعَةً، وَأَعْلَامَ الْقَاصِدِينَ إِلَيْكَ وَاضِحَةً،
وَأَفْتِدَةَ الْعَارِفِينَ مِنْكَ فَازِعَةً، وَأَصْوَاتَ الدَّاعِينَ إِلَيْكَ
صَاعِدَةً، وَأَبْوَابَ الْإِجَابَةِ لَهُمْ مُفْتَحَةً، وَدَعْوَةَ مَنْ نَاجَاكَ
مُسْتَجَابَةً، وَتَوْبَةَ مَنْ أَنَابَ إِلَيْكَ مَقْبُولَةً وَعِيبَرَةَ مَنْ بَكَى
مِنْ خَوْفِكَ مَرْحُومَةً، وَالْإِغَاثَةَ لِمَنْ اسْتَعَاثَ بِكَ
مَوْجُودَةً، وَالْإِعَانَةَ لِمَنْ اسْتَعَانَ بِكَ مَبْدُولَةً، وَعِدَاتِكَ
لِعِبَادِكَ مُنْجِزَةً، وَزَكَلَ مَنْ اسْتَقَالَكَ مُقَالَةً، وَأَعْمَالَ
الْعَامِلِينَ لَدَيْكَ مَحْفُوظَةً، وَأَرْزَاقَ الْخَلَائِقِ مِنْ لَدُنْكَ
نَازِلَةً وَعَوَائِدَ الْمَزِيدِ إِلَيْهِمْ وَاصِلَةً، وَذُنُوبَ الْمُسْتَغْفِرِينَ

مَغْفُورَةٌ وَحَوَائِجَ خَلَقِكَ عِنْدَكَ مَقْضِيَّةً، وَجَوَائِزَ
السَّائِلِينَ عِنْدَكَ مُؤَفَّرَةً، وَعَوَائِدَ الْمَزِيدِ مُتَوَاتِرَةً، وَمَوَائِدَ
الْمُسْتَطْعِمِينَ مُعَدَّةً، وَمَنَاهِلَ الظَّمَاءِ لَدَيْكَ مُتْرَعَةً، اَللّٰهُمَّ
فَاَسْتَجِبْ دُعَائِي، وَاَقْبَلْ ثَنَائِي، وَاَعْطِنِي جَزَائِي،
وَاجْمَعْ بَيْنِي وَبَيْنَ اَوْلِيَائِي، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَعَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ
وَالْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ عليهم السلام اِنَّكَ وَاكِيٌّ نِعْمَائِي وَمُنْتَهَى مُنَايَ
وَعَايَةَ رَجَائِي فِي مُنْقَلَبِي وَمُنَاوَايَ، اَنْتَ اِلٰهِي وَسَيِّدِي
وَمَوْلَايَ اِغْفِرْ لْاَوْلِيَائِنَا وَكُفَّ عَنَّا اَعْدَائِنَا، وَاشْغَلْهُمْ عَنَّا
اِذَا نَا، وَاظْهِرْ كَلِمَةَ الْحَقِّ وَاجْعَلْهَا الْعُلْيَا وَاذْحِضْ
كَلِمَةَ الْبَاطِلِ وَاجْعَلْهَا السُّفْلَى، اِنَّكَ عَلِيٌّ كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ. »

- ۲ - «زیارت وارث» که از امام صادق علیه السلام برای زیارت امام حسین علیه السلام نقل شده است؛ و چون این زیارت با خصوصیتی که نقل شده در کربلا بر مزار آن حضرت خوانده می شود ما در اینجا مقداری را که متعارف است از راه دور به قصد رجاء می خوانند برای استفاده حجاج محترم نقل می کنیم.

زیارت خود آن حضرت:

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ آدَمَ صَفْوَةَ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ نُوحٍ نَبِيِّ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ مُوسَى كَلِيمِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ عِيسَى رُوحِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ مُحَمَّدٍ حَبِيبِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بَنَ مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفَى، السَّلَامُ

عَلَيْكَ يَا بْنَ عَلِيٍّ الْمُرْتَضَى، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بْنَ فَاطِمَةَ
 الزَّهْرَاءِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا بْنَ خَدِيجَةَ الْكُبْرَى، السَّلَامُ
 عَلَيْكَ يَا ثَارَ اللَّهِ وَابْنَ ثَارِهِ وَالْوَثَرَ الْمُوْتُورَ. أَشْهَدُ أَنَّكَ
 قَدْ أَقَمْتَ الصَّلَاةَ، وَآتَيْتَ الزَّكَاةَ، وَأَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ،
 وَنَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَأَطَعْتَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ حَتَّى آتَيْتَكَ
 الْيَقِينَ، فَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلَتْكَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً ظَلَمَتْكَ، وَ
 لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً سَمِعَتْ بِذَلِكَ فَرَضِيَتْ بِهِ. يَا مَوْلَايَ يَا
 أَبَا عَبْدِ اللَّهِ، أَشْهَدُ أَنَّكَ كُنْتَ نُورًا فِي الْأَصْلَابِ الشَّامِخَةِ
 وَالْأَرْحَامِ الْمُطَهَّرَةِ، لَمْ تُنْجَسْكَ الْجَاهِلِيَّةُ بِأَنْجَاسِهَا وَ
 لَمْ تُلْبَسْكَ مِنْ مُدْلَهِمَاتِ ثِيَابِهَا، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ مِنْ دَعَائِمِ
 الدِّينِ وَأَرْكَانِ الْمُؤْمِنِينَ. وَأَشْهَدُ أَنَّكَ الْإِمَامُ الْبَرُّ التَّقِيُّ
 الرَّضِيُّ الزَّكِيُّ الْهَادِي الْمَهْدِيُّ. وَأَشْهَدُ أَنَّ الْأَئِمَّةَ مِنْ
 وَلكِ كَلِمَةُ التَّقْوَى، وَأَعْلَامُ الْهُدَى، وَالْعُرْوَةُ الْوُثْقَى،
 وَالْحُجَّةُ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا. وَأَشْهَدُ اللَّهُ وَمَلَائِكَتُهُ وَ

أَنْبِيَاءَهُ وَرُسُلَهُ أَنِّي بِكُمْ مُؤْمِنٌ وَبِأَيَابِكُمْ، مُوقِنٌ بِشَرَايِعِ
 دِينِي وَخَوَاتِيمِ عَمَلِي. وَقَلْبِي لِقَلْبِكُمْ سَلِمٌ، وَأَمْرِي
 لِأَمْرِكُمْ مُتَّبِعٌ، صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ، وَعَلَى أَرْوَاحِكُمْ وَ
 عَلَى أَجْسَادِكُمْ، وَعَلَى أَجْسَامِكُمْ وَعَلَى شَاهِدِكُمْ وَعَلَى
 غَائِبِكُمْ، وَعَلَى ظَاهِرِكُمْ وَعَلَى بَاطِنِكُمْ.»

زيارت حضرت على بن الحسين عليهما السلام :

«السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا
 ابْنَ نَبِيِّ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عليهما السلام،
 السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ الْحُسَيْنِ الشَّهِيدِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا
 الشَّهِيدُ وَابْنُ الشَّهِيدِ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْمَظْلُومُ وَابْنُ
 الْمَظْلُومِ، لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً قَتَلَتْكَ، وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً ظَلَمَتْكَ،
 وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً سَمِعَتْ بِذَلِكَ فَرَضِيَتْ بِهِ.»

زیارت سایر شهدای کربلا:

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَوْلِيَاءَ اللَّهِ وَ أَحِبَّائَهُ، السَّلَامُ
 عَلَيْكُمْ يَا أَصْفِيَاءَ اللَّهِ وَ أَوْدَائَهُ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَنْصَارَ
 دِينِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَنْصَارَ رَسُولِ اللَّهِ، السَّلَامُ
 عَلَيْكُمْ يَا أَنْصَارَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عليه السلام، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا
 أَنْصَارَ فَاطِمَةَ سَيِّدَةِ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا
 أَنْصَارَ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الزَّكِيِّ النَّاصِحِ، السَّلَامُ
 عَلَيْكُمْ يَا أَنْصَارَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ بِأَبِي أَنْتُمْ وَأُمِّي، طِبُّكُمْ وَ
 طَابَتِ الْأَرْضُ الَّتِي فِيهَا دُفِنْتُمْ، وَ فُزْتُمْ فَوْزاً عَظِيماً
 فَيَا بَيْتِي كُنْتُ مَعَكُمْ فَأَفُوزَ مَعَكُمْ.»

۳ - «زیارت جامع مختصر» که در کافی و فقیه و تهذیب از حضرت امام رضا علیه السلام نقل شده و برای همه ائمه علیهم السلام مناسب است خوانده شود، و ما آن را از فقیه نقل می کنیم:

«السَّلَامُ عَلَىٰ أَوْلِيَاءِ اللَّهِ وَاصْفِيَاءِهِ، السَّلَامُ عَلَىٰ أَمْنَاءِ اللَّهِ وَأَحِبَّائِهِ، السَّلَامُ عَلَىٰ أَنْصَارِ اللَّهِ وَخُلَفَائِهِ، السَّلَامُ عَلَىٰ مَحَالِّ مَعْرِفَةِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَىٰ مَسَاكِينِ ذِكْرِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَىٰ مُظْهِرِي أَمْرِ اللَّهِ وَنَهْيِهِ، السَّلَامُ عَلَىٰ الدُّعَاةِ إِلَى اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَىٰ الْمُسْتَقْرِئِينَ فِي مَرَضَاتِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَىٰ الْمُخْلِصِينَ فِي طَاعَةِ اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَىٰ الْأَدِلَاءِ عَلَى اللَّهِ، السَّلَامُ عَلَى الَّذِينَ مَنَّ وَالَاهُمْ فَقَدْ وَالَى اللَّهُ، وَمَنْ عَادَاهُمْ فَقَدْ عَادَى اللَّهَ، وَمَنْ عَرَفَهُمْ فَقَدْ عَرَفَ اللَّهَ، وَمَنْ جَهَلَهُمْ فَقَدْ جَهَلَ اللَّهَ، وَمَنْ اعْتَصَمَ بِهِمْ فَقَدْ

اعْتَصَمَ بِاللَّهِ، وَمَنْ تَخَلَّى مِنْهُمْ فَقَدْ تَخَلَّى مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ. وَأَشْهَدُ اللَّهَ أَنِّي سَلِمٌ لِمَنْ سَأَلْتُمْ، وَحَرْبٌ لِمَنْ حَارَبْتُمْ، مُؤْمِنٌ بِسِرِّكُمْ وَعَلَانِيَتِكُمْ، مَفْوُضٌ فِي ذَلِكَ كُلِّهِ إِلَيْكُمْ، لَعَنَ اللَّهُ عَدُوَّ آلِ مُحَمَّدٍ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ، وَأَبْرَأُ إِلَى اللَّهِ مِنْهُمْ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ.

این زیارت در همه زیارتهای مشاهد مشرفه کافی است؛ و بسیار صلوات بر پیامبر اکرم ﷺ و آل او علیهم السلام بفرست، و هر یک را نام ببر، و از دشمنان شان بیزاری جوی، و هر دعائی که می خواهی اختیار کن، برای خود و همه مؤمنین و مؤمنات.

۴ - «زیارت جامعه کبیره» که در فقیه و تهذیب از امام دهم علیه السلام نقل شده:

شیخ صدوق (ره) در فقیه از موسی بن عبداللّه نخعی نقل می کند که به حضرت امام علی النقی علیه السلام عرض کردم: به من تعلیم فرمائید کلام بلیغ و کاملی را که در زیارت هر یک از شما آن را بخوانم.

فرمودند: هنگامی که به درب (حرم) رسیدی بایست و در حالی که با غسل باشی شهادتین را بگو؛ و زمانی که وارد شدی و قبر را مشاهده کردی بایست و سی مرتبه «اللّه اکبر» بگو؛ پس کمی راه برو در حال آرامش و وقار و قدمها را کوتاه بردار؛ پس بایست و سی مرتبه «اللّه اکبر» بگو؛ پس به قبر نزدیک شو و چهل مرتبه «اللّه اکبر» بگو تا جمعاً صد مرتبه شود؛ و سپس بگو:

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ بَيْتِ النَّبُوَّةِ، وَمَعْدِنِ الرَّسَالَةِ،
 وَمُخْتَلَفِ الْمَلَائِكَةِ، وَمَهْبِطِ الْوَحْيِ، وَمَعْدِنِ الرَّحْمَةِ،
 وَخَزَانِ الْعِلْمِ، وَمُنْتَهَى الْحِلْمِ، وَأُصُولِ الْكَرَمِ، وَقَادَةَ
 الْأُمَمِ، وَأَوْلِيَاءِ النَّعْمِ، وَعُنَاصِرِ الْأَبْرَارِ، وَدَعَائِمِ
 الْأَخْيَارِ، وَسَاسَةِ الْعِبَادِ، وَأَرْكَانِ الْبِلَادِ، وَأَبْوَابِ
 الْإِيمَانِ، وَأُمْنَاءِ الرَّحْمَنِ، وَسُلَالَةِ النَّبِيِّينَ، وَصَفْوَةَ
 الْمُرْسَلِينَ، وَعِثْرَةَ خَيْرَةِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَرَحْمَةَ اللَّهِ
 وَبَرَكَاتِهِ. السَّلَامُ عَلَى أئِمَّةِ الْهُدَى، وَمَصَابِيحِ الدُّجَى،
 وَأَعْلَامِ التَّقَى، وَذَوِي النَّهْيِ، وَأَوْلِي الْحِجَى، وَ
 كَهْفِ الْوَرَى، وَوَرَثَةِ الْأَنْبِيَاءِ، وَالْمَثَلِ الْأَعْلَى،
 وَالِدَعْوَةِ الْحُسْنَى، وَحُجَجِ اللَّهِ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
 وَالْأَوْلَى، وَرَحْمَةِ اللَّهِ وَبَرَكَاتِهِ. السَّلَامُ عَلَى مَحَالِّ
 مَعْرِفَةِ اللَّهِ، وَمَسَاكِينِ بَرَكَاتِهِ، وَمَعَادِنِ حِكْمَةِ اللَّهِ،
 وَحَفَظَةِ سِرِّ اللَّهِ، وَحَمَلَةِ كِتَابِ اللَّهِ وَأَوْصِيَاءِ نَبِيِّ اللَّهِ، وَ

ذُرِّيَّةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ، وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ. أَسْلَامٌ عَلَى
الدُّعَاةِ إِلَى اللَّهِ، وَالْأَدْلَاءِ عَلَى مَرَضَاتِ اللَّهِ،
وَالْمُسْتَقْرِّينَ فِي أَمْرِ اللَّهِ، وَالتَّامِّينَ فِي مَحَبَّةِ اللَّهِ،
وَالْمُخْلِصِينَ فِي تَوْحِيدِ اللَّهِ، وَالْمُظْهِرِينَ لِأَمْرِ اللَّهِ وَ
نَهْيِهِ، وَعِبَادِهِ الْمُكْرَمِينَ، الَّذِينَ لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ
بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ، وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

أَسْلَامٌ عَلَى الْأَئِمَّةِ الدُّعَاةِ، وَالْقَادَةِ الْهُدَاةِ، وَالسَّادَةِ
الْوَلَاةِ، وَالذَّادَةِ الْحُمَاةِ، وَأَهْلِ الذِّكْرِ وَأَوْلِي الْأَمْرِ
وَبَقِيَّةِ اللَّهِ وَخَيْرَتِهِ وَحِزْبِهِ وَعَيْبَتِهِ عِلْمِهِ، وَحُجَّتِهِ
وَصِرَاطِهِ وَنُورِهِ، وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، كَمَا شَهِدَ
اللَّهُ لِنَفْسِهِ وَشَهِدَتْ لَهُ مَلَائِكَتُهُ وَأَوْلُو الْعِلْمِ مِنْ خَلْقِهِ،
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ. وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
الْمُنْتَجَبُ وَرَسُولُهُ الْمُرْتَضَى، أَرْسَلَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ

الْحَقَّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ،
 وَأَشْهَدُ أَنَّكُمْ الْأَئِمَّةُ الرَّاشِدُونَ الْمَهْدِيُّونَ الْمَعْصُومُونَ
 الْمَكْرَمُونَ الْمُقْرَبُونَ الْمُتَّقُونَ الصَّادِقُونَ الْمُصْطَفَوْنَ
 الْمُطِيعُونَ لِلَّهِ، الْأَقْوَامُونَ بِأَمْرِهِ، الْعَامِلُونَ بِإِرَادَتِهِ،
 الْأَفَائِزُونَ بِكَرَامَتِهِ، إِصْطَفَاكُمْ بِعِلْمِهِ، وَارْتَضَاكُمْ لِغَيْبِهِ،
 وَاخْتَارَكُمْ لِسِرِّهِ، وَاجْتَبَيْكُمْ بِقُدْرَتِهِ، وَأَعَزَّكُمْ بِهَدَاةِ،
 وَخَصَّكُمْ بِبُرْهَانِهِ، وَانْتَجَبَكُمْ لِنُورِهِ، وَأَيَّدَكُمْ بِرُوحِهِ،
 وَرَضِيَكُمْ خُلَفَاءَ فِي أَرْضِهِ، وَحُجَجَاءَ عَلَى بَرِيَّتِهِ، وَ
 أَنْصَارًا لِدِينِهِ، وَحَفَظَةً لِسِرِّهِ، وَخَزَنَةَ لِعِلْمِهِ، وَ
 مُسْتَوْدَعًا لِحِكْمَتِهِ، وَتَرَاجِمَةً لِرُوحِيهِ، وَارْكَانًا لِتَوْحِيدِهِ،
 وَشُهَدَاءَ عَلَى خَلْقِهِ، وَأَعْلَامًا لِعِبَادِهِ، وَمَنَارًا فِي بِلَادِهِ،
 وَأَدْلَاءَ عَلَى صِرَاطِهِ، عَصَمَكُمْ اللَّهُ مِنَ الزَّلْزَلِ، وَآمَنَكُمْ
 مِنَ الْفِتَنِ، وَطَهَّرَكُمْ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَذْهَبَ عَنْكُمْ الرَّجْسَ
 (أَهْلَ الْبَيْتِ) وَطَهَّرَكُمْ تَطْهِيرًا. فَعَظَّمْتُمْ جَلَالَهُ،

وَاكْبَرْتُمْ شَأْنَهُ، وَمَجَّدْتُمْ كَرَمَهُ، وَأَدَمْتُمْ ذِكْرَهُ، وَوَكَّدْتُمْ
 مِيثَاقَهُ، وَأَحْكَمْتُمْ عَقْدَ طَاعَتِهِ، وَنَصَحْتُمْ لَهُ فِي السِّرِّ وَ
 الْعَلَانِيَةِ، وَدَعَوْتُمْ إِلَى سَبِيلِهِ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ
 الْحَسَنَةِ، وَبَدَلْتُمْ أَنْفُسَكُمْ فِي مَرْضَاتِهِ، وَصَبَرْتُمْ عَلَى مَا
 أَصَابَكُمْ فِي جَنْبِهِ، وَأَقَمْتُمْ الصَّلَاةَ، وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ،
 وَأَمَرْتُمْ بِالْمَعْرُوفِ، وَنَهَيْتُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَجَاهَدْتُمْ فِي
 اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ، حَتَّى أَعْلَنْتُمْ دَعْوَتَهُ، وَبَيَّنْتُمْ فَرَائِضَهُ، وَ
 أَقَمْتُمْ حُدُودَهُ، وَنَشَرْتُمْ شَرَائِعَ أَحْكَامِهِ، وَسَنَنْتُمْ سُنَّتَهُ،
 وَصَبَرْتُمْ فِي ذَلِكَ مِنْهُ إِلَى الرِّضَا، وَسَلَّمْتُمْ لَهُ الْقَضَاءَ، وَ
 صَدَقْتُمْ مِنْ رُسُلِهِ مَنْ مَضَى، فَالرَّاعِبُ عَنْكُمْ مَارِقٌ، وَ
 اللَّازِمُ لَكُمْ لَاحِقٌ، وَالْمُقَصِّرُ فِي حَقِّكُمْ زَاهِقٌ، وَالْحَقُّ
 مَعَكُمْ وَفِيكُمْ وَمِنْكُمْ وَالْيَكْمُ، وَأَنْتُمْ أَهْلُهُ وَمَعْدِنُهُ، وَ
 مِيرَاثُ التُّبُوَّةِ عِنْدَكُمْ، وَإِيَابُ الْخَلْقِ إِلَيْكُمْ وَحِسَابُهُمْ
 عَلَيْكُمْ، وَفَصْلُ الْخِطَابِ عِنْدَكُمْ، وَأَيَاتُ اللَّهِ لَدَيْكُمْ،

وَعَزَائِمُهُ فِيكُمْ، وَنُورُهُ وَبُرْهَانُهُ عِنْدَكُمْ وَأَمْرُهُ إِلَيْكُمْ.
 مَنْ وَالَاكُمْ فَقَدْ وَالَى اللَّهَ، وَمَنْ عَادَاكُمْ فَقَدْ عَادَى اللَّهَ،
 وَمَنْ أَحْبَبَكُمْ فَقَدْ أَحَبَّ اللَّهَ، وَمَنْ أَبْغَضَكُمْ فَقَدْ أَبْغَضَ
 اللَّهَ، وَمَنْ اعْتَصَمَ بِكُمْ فَقَدْ اعْتَصَمَ بِاللَّهِ. أَنْتُمْ الصِّرَاطُ
 الْأَقْوَمُ، وَشُهَدَاءُ دَارِ الْفَنَاءِ، وَشُفَعَاءُ دَارِ الْبَقَاءِ، وَ
 الرَّحْمَةُ الْمَوْصُولَةُ، وَالْآيَةُ الْمَخْزُونَةُ وَالْأَمَانَةُ
 الْمَحْفُوظَةُ، وَالْبَابُ الْمُبْتَلَى بِهِ النَّاسُ. مَنْ آتَيْكُمْ نَجَى،
 وَمَنْ لَمْ يَأْتِكُمْ هَلَكَ، إِلَى اللَّهِ تَدْعُونَ، وَعَلَيْهِ تَدُلُّونَ،
 وَبِهِ تُؤْمِنُونَ، وَلَهُ تُسَلِّمُونَ، وَبِأَمْرِهِ تَعْمَلُونَ، وَإِلَى
 سَبِيلِهِ تُرْشِدُونَ، وَبِقَوْلِهِ تَحْكُمُونَ، سَعَدَ مَنْ وَالَاكُمْ، وَ
 هَلَكَ مَنْ عَادَاكُمْ، وَخَابَ مَنْ جَحَدَكُمْ، وَضَلَّ مَنْ
 فَارَقَكُمْ، وَفَازَ مَنْ تَمَسَّكَ بِكُمْ، وَأَمِنَ مَنْ لَجَأَ إِلَيْكُمْ،
 وَسَلِّمَ مَنْ صَدَّقَكُمْ، وَهُدِيَ مَنْ اعْتَصَمَ بِكُمْ، مَنْ
 اتَّبَعَكُمْ فَالْجَنَّةُ مَاوِيهِ، وَمَنْ خَالَفَكُمْ فَالنَّارُ مَثْوِيهِ، وَ

مَنْ جَحَدَكُمْ كَافِرٌ، وَمَنْ حَارَبَكُمْ مُشْرِكٌ، وَمَنْ رَدَّ
 عَلَيْكُمْ فِي أَسْفَلِ دَرَكٍ مِنَ الْجَحِيمِ. أَشْهَدُ أَنْ هَذَا سَابِقٌ
 لَكُمْ فِيمَا مَضَى، وَجَارٍ لَكُمْ فِيمَا بَقِيَ، وَأَنَّ أَرْوَاحَكُمْ
 وَنُورَكُمْ وَطَيِّبَتَكُمْ وَاحِدَةٌ، طَابَتْ وَطَهَّرَتْ بَعْضُهَا مِنْ
 بَعْضٍ، خَلَقَكُمْ اللَّهُ أَنْوَاراً فَجَعَلَكُمْ بِعَرْشِهِ مُحَدِّقِينَ حَتَّى
 مَنْ عَلَيْنَا بِكُمْ، فَجَعَلَكُمْ فِي بُيُوتِ أَذْنِ اللَّهِ أَنْ تُرْفَعَ وَ
 يُذَكَّرَ فِيهَا أَسْمُهُ، وَجَعَلَ صَلَوَاتِنَا عَلَيْكُمْ، وَمَا خَصَّنَا بِهِ
 مِنْ وَلَايَتِكُمْ، طَيِّباً لِخَلْقِنَا، وَطَهَارَةً لَأَنْفُسِنَا، وَتَرْكِيَةً
 لَنَا، وَكَفَّارَةً لِدُنُوبِنَا، فَكُنَّا عِنْدَهُ مُسَلِّمِينَ بِفَضْلِكُمْ، وَ
 مَعْرُوفِينَ بِتَصَدِيقِنَا إِيَّاكُمْ، فَبَلَغَ اللَّهُ بِكُمْ أَشْرَفَ مَحَلٍّ
 الْمُكْرَمِينَ، وَأَعْلَى مَنَازِلِ الْمُقْرَبِينَ، وَأَرْفَعَ دَرَجَاتِ
 الْمُرْسَلِينَ، حَيْثُ لَا يَلْحَقُهُ لَاحِقٌ، وَلَا يَفُوقُهُ فَائِقٌ، وَلَا
 يَسْبِقُهُ سَابِقٌ، وَلَا يَطْمَعُ فِي إِدْرَاكِهِ طَامِعٌ، حَتَّى لَا يَبْقَى
 مَلِكٌ مُقْرَبٌ، وَلَا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ، وَلَا صِدِّيقٌ وَلَا شَهِيدٌ،

وَلَا عَالِمٌ وَلَا جَاهِلٌ، وَلَا دَنِيٌّ وَلَا فَاضِلٌ وَلَا مُؤْمِنٌ
 صَالِحٌ، وَلَا فَاجِرٌ طَالِحٌ، وَلَا جَبَّارٌ عَنِيدٌ، وَلَا شَيْطَانٌ
 مَرِيدٌ، وَلَا خَلْقٌ فِيمَا بَيْنَ ذَلِكَ شَهِيدٌ الْأَعْرَفَهُمْ جَلَالَةٌ
 أَمْرِكُمْ، وَعَظِيمٌ خَطَرِكُمْ، وَكَبِيرٌ شَأْنِكُمْ، وَتَمَامٌ
 نُورِكُمْ، وَصِدْقٌ مَقَاعِدِكُمْ، وَثَبَاتٌ مَقَامِكُمْ، وَشَرَفٌ
 مَحَلِّكُمْ وَمَنْزِلَتِكُمْ عِنْدَهُ، وَكَرَامَتِكُمْ عَلَيْهِ، وَخَاصَّتِكُمْ
 لَدَيْهِ، وَقُرْبٌ مَنْزِلَتِكُمْ مِنْهُ. بِأَبِي أَنْتُمْ وَأُمِّي وَأَهْلِي
 وَمَالِي وَأُسْرَتِي. أَشْهَدُ اللَّهَ وَأَشْهَدُكُمْ أَنِّي مُؤْمِنٌ بِكُمْ
 وَبِمَا آمَنْتُمْ بِهِ، كَافِرٌ بَعْدُوكُمْ وَبِمَا كَفَرْتُمْ بِهِ، مُسْتَبْصِرٌ
 بِشَأْنِكُمْ وَبِضَلَالَةٍ مَنْ خَالَفَكُمْ، مُوَالٍ لَكُمْ وَلَاوِلِيَاءِكُمْ،
 مُبْغِضٌ لِأَعْدَائِكُمْ وَمَعَادٍ لَهُمْ، سَلِيمٌ لِمَنْ سَالَمَكُمْ، (و)
 حَرْبٌ لِمَنْ حَارَبَكُمْ، مُحَقِّقٌ لِمَا حَقَّقْتُمْ، مُبْطِلٌ لِمَا
 أَبْطَلْتُمْ، مُطِيعٌ لَكُمْ، عَارِفٌ بِحَقِّكُمْ، مُقِرٌّ بِفَضْلِكُمْ،
 مُحْتَمِلٌ لِعِلْمِكُمْ، مُحْتَجِبٌ بِذِمَّتِكُمْ، مُعْتَرِفٌ

بِكُمْ، وَمُؤْمِنٍ بِأَيَابِكُمْ، مُصَدِّقٍ بِرَجْعَتِكُمْ، مُنْتَظِرٍ
لَا مَرَكُمْ، مُرْتَقِبٍ لِدَوْلَتِكُمْ، آخِذٍ بِقَوْلِكُمْ، عَامِلٍ
بِأَمْرِكُمْ، مُسْتَجِيرٍ بِكُمْ، زَائِرٍ لَكُمْ، لَائِدٌ عَائِدٌ بِقُبُورِكُمْ،
مُسْتَشْفِعٌ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِكُمْ، وَ مُتَقَرِّبٌ بِكُمْ إِلَيْهِ، وَ
مُقَدِّمٌ أَمَامَ طَلِبَتِي وَ حَوَائِجِي وَ أَرَادَتِي فِي كُلِّ أَحْوَالِي
وَ أُمُورِي، مُؤْمِنٌ بِسِرِّكُمْ وَ عِلَانِيَتِكُمْ، وَ شَاهِدٌ كُمْ وَ
غَائِبِكُمْ، وَ أَوْلِكُمْ وَ آخِرِكُمْ، وَ مَفُوضٌ فِي ذَلِكَ كُلِّهِ
إِلَيْكُمْ، وَ مُسَلِّمٌ فِيهِ مَعَكُمْ، وَ قَلْبِي لَكُمْ سَلِيمٌ، وَ رَأْيِي
لَكُمْ تَبَعٌ، وَ نُصْرَتِي لَكُمْ مُعَدَّةٌ، حَتَّى يُحْيِيَ اللَّهُ دِينَهُ
بِكُمْ، وَ يَرُدِّكُمْ فِي أَيَّامِهِ، وَ يَظْهَرَكُمْ لِعَدْلِهِ، وَ يُمْكِّنْكُمْ
فِي أَرْضِهِ، فَمَعَكُمْ مَعَكُمْ لَا مَعَ عَدُوِّكُمْ، آمَنْتُ بِكُمْ
وَ تَوَلَّيْتُ آخِرَكُمْ بِمَا تَوَلَّيْتُ بِهِ أَوْلَكُمْ، وَ بَرَّيْتُ إِلَى اللَّهِ
عَزَّ وَجَلَّ مِنْ أَعْدَائِكُمْ، وَ مِنْ الْجَبْتِ وَ الطَّاغُوتِ،
وَ الشَّيَاطِينِ وَ حَزْبِهِمُ الظَّالِمِينَ لَكُمْ، أَلْجَاحِدِينَ

لِحَقِّكُمْ، وَالْمَارِقِينَ مِنْ وَلَايَتِكُمْ، وَالغَاصِبِينَ
لَارْتِيَتِكُمْ، الشَّاكِّينَ فِيكُمْ، الْمُنْحَرِفِينَ عَنْكُمْ، وَمِنْ كُلِّ
وَكِبْجَةٍ دُونِكُمْ، وَكُلِّ مُطَاعٍ سِوَاكُمْ، وَمَنْ الْأَيْمَةَ الَّذِينَ
يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ، فَثَبَّتَنِي اللَّهُ أَبَدًا مَا حَيَّيْتُ عَلَى
مُؤَالَاتِكُمْ وَمَحَبَّتِكُمْ وَدِينِكُمْ، وَوَفَّقَنِي لِطَاعَتِكُمْ، وَ
رَزَقَنِي شَفَاعَتِكُمْ، وَجَعَلَنِي مِنْ خِيَارِ مَوَالِيكُمُ التَّابِعِينَ
لِمَا دَعَوْتُمْ إِلَيْهِ، وَجَعَلَنِي مِمَّنْ يَقْتَصُّ آثَارَكُمْ، وَيَسْلُكُ
سَبِيلَكُمْ، وَيَهْتَدِي بِهَدْيِكُمْ، وَيُحْشَرُ فِي زَمْرَتِكُمْ، وَ
يَكْرُ فِي رَجْعَتِكُمْ، وَيَمْلِكُ فِي دَوْلَتِكُمْ، وَيُشْرَفُ فِي
عَافِيَتِكُمْ، وَيُمْكِنُ فِي أَيَّامِكُمْ وَتَقَرُّ عَيْنُهُ غَدًا بِرُؤْيَتِكُمْ.
يَا بِي أَنْتُمْ وَأُمِّي وَنَفْسِي وَأَهْلِي وَمَالِي. مَنْ أَرَادَ اللَّهُ
بِدَاءِ بَيْتِكُمْ، وَمَنْ وَحَدَهُ قَبْلَ عَنَّاكُمْ، وَمَنْ قَصَدَهُ تَوَجَّهَ
بِكُمْ. مَوَالِيَّ لَا أُحْصِي ثَنَائِكُمْ، وَلَا أَبْلُغُ مِنَ الْمَدْحِ
كُنْهَكُمْ، وَمِنْ الْوَصْفِ قَدْرَكُمْ، وَأَنْتُمْ نُورُ الْأَخْيَارِ،

وَهْدَاةُ الْأَبْرَارِ، وَحُجَجُ الْجَبَّارِ، بِكُمْ فَتَحَ اللَّهُ وَبِكُمْ
يَخْتِمُ، وَبِكُمْ يُنَزَّلُ الْغَيْثَ، وَبِكُمْ يُمَسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ
عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ، وَبِكُمْ يُنْفَسُ النَّهْمُ وَيُكْشَفُ
الضَّرُّ، وَعِنْدَكُمْ مَا نَزَلَتْ بِهِ رُسُلُهُ، وَهَبِطَتْ بِهِ مَلَائِكَتُهُ،
وَإِلَى جَدِّكُمْ بُعِثَ الرُّوحُ الْأَمِينُ، (واگر زیارت
امیرالمؤمنین علیه السلام باشد بگو: «وَالِیٰ اَخِيكَ بُعِثَ الرُّوحُ
الْاَمِينُ» .) اَتَاكُمْ اللهُ مَا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ،
طَاطَا كُلُّ شَرِيفٍ لِشَرَفِكُمْ، وَبَخَعَ كُلُّ مُتَكَبِّرٍ لِبَطَاعَتِكُمْ،
وَخَضَعَ كُلُّ جَبَّارٍ لِفَضْلِكُمْ، وَذَلَّ كُلُّ شَيْءٍ لَكُمْ، وَ
أَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِكُمْ، وَفَازَ الْفَائِزُونَ بِوِلَايَتِكُمْ .
بِكُمْ يُسَلَّكُ إِلَى الرِّضْوَانِ، وَعَلَى مَنْ جَحَدَ وَوَلَايَتِكُمْ
غَضَبُ الرَّحْمَنِ، بِأَبِي أَنْتُمْ وَأُمِّي وَنَفْسِي وَاهْلِي وَ
مَالِي، ذِكْرُكُمْ فِي الذَّاكِرِينَ، وَأَسْمَاؤُكُمْ فِي الْأَسْمَاءِ، وَ
أَجْسَادُكُمْ فِي الْأَجْسَادِ، وَأَرْوَاحُكُمْ فِي الْأَرْوَاحِ،

وَأَنْفُسِكُمْ فِي النَّفُوسِ، وَأَثَارِكُمْ فِي الْأَثَارِ، وَقُبُورِكُمْ
 فِي الْقُبُورِ، فَمَا أَحَلَى أَسْمَائِكُمْ، وَأَكْرَمَ أَنْفُسِكُمْ. وَ
 أَعْظَمَ شَأْنِكُمْ، وَأَجَلَّ خَطْرِكُمْ، وَأَوْفَى عَهْدِكُمْ.
 كَلَامِكُمْ نُورٌ، وَأَمْرِكُمْ رُشْدٌ، وَوَصِيَّتِكُمْ التَّقْوَى، وَ
 فِعْلِكُمْ الْخَيْرُ، وَعَادَتِكُمْ الْإِحْسَانُ، وَسَجِيَّتِكُمْ الْكِرَامُ،
 وَشَأْنِكُمْ الْحَقُّ وَالصَّدْقُ وَالرَّفْقُ، وَقَوْلِكُمْ حُكْمٌ وَ
 حَتْمٌ، وَرَأْيِكُمْ عِلْمٌ وَحِلْمٌ وَحَزْمٌ، إِنْ ذَكَرَ الْخَيْرُ كُنْتُمْ
 أَوْلَاهُ، وَأَصْلُهُ وَقَرَعُهُ، وَمَعْدِنُهُ، وَمَأْوَاهُ وَمُنْتَهَاهُ. بِأَبِي
 أَنْتُمْ وَأُمِّي وَنَفْسِي، كَيْفَ أَصِفُ حُسْنَ ثَنَائِكُمْ،
 وَأُحْصِي جَمِيلَ بَلَائِكُمْ، وَبِكُمْ أَخْرَجْنَا اللَّهَ مِنَ الدُّلِّ،
 وَفَرَجْنَا عَنَّا غَمْرَاتِ الْكُرُوبِ، وَأَنْقَذْنَا مِنْ شَفَا جُرْفِ
 الْهَلَكَاتِ وَمِنَ النَّارِ. بِأَبِي أَنْتُمْ وَأُمِّي وَنَفْسِي،
 بِمُؤَالَاتِكُمْ عَلَّمَنَا اللَّهُ مَعَالِمَ دِينِنَا، وَأَصْلَحَ مَا كَانَ فَسَدَ
 مِنْ دُنْيَانَا، وَبِمُؤَالَاتِكُمْ تَمَّتِ الْكَلِمَةُ وَعَظُمَتِ النُّعْمَةُ وَ

أَتَلَقْتَ الْفُرْقَةَ، وَبِمُؤَالَاتِكُمْ تُقْبَلُ الطَّاعَةُ الْمُفْتَرَضَةُ،
 وَلَكُمْ الْمَوَدَّةُ الْوَاجِبَةُ، وَالدرَجَاتُ الرَّفِيعَةُ، وَالْمَقَامُ
 الْمَحْمُودُ، وَالْمَقَامُ الْمَعْلُومُ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَالْجَاهُ
 الْعَظِيمُ، وَالشَّانُ الْكَبِيرُ، وَالشَّفَاعَةُ الْمَقْبُولَةُ. رَبَّنَا آمَنَّا
 بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ. رَبَّنَا
 لَا تَزُغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ
 أَنْتَ الْوَهَّابُ. سُبْحَانَ رَبَّنَا إِنْ كَانَ وَعْدُ رَبَّنَا لِمَفْعُولٍ.
 يَا وَكِيَّ اللَّهِ إِنْ بَيْنِي وَبَيْنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ذُنُوبٌ لَا يَأْتِي
 عَلَيْهَا إِلَّا رِضَاكُمْ، فَبِحَقِّ مَنْ أْتَمَنَّاكُمْ عَلَى سِرِّهِ،
 وَأَسْتَرْعَاكُمْ أَمْرَ خَلْقِهِ، وَقَرْنَ طَاعَتَكُمْ بِطَاعَتِهِ، لِمَا
 اسْتَوْهَبْتُمْ ذُنُوبِي، وَكُنْتُمْ شُفَعَائِي، فَإِنِّي لَكُمْ مُطِيعٌ.
 مَنْ أَطَاعَكُمْ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ، وَمَنْ عَصَاكُمْ فَقَدْ عَصَى
 اللَّهَ، وَمَنْ أَحَبَّكُمْ فَقَدْ أَحَبَّ اللَّهَ، وَمَنْ أَبْغَضَكُمْ فَقَدْ
 أَبْغَضَ اللَّهَ. اللَّهُمَّ إِنِّي لَوْ وَجَدْتُ شُفَعَاءَ أَقْرَبَ إِلَيْكَ مِنْ

مُحَمَّدَ وَ أَهْلَ بَيْتِهِ الْأَخْيَارِ، الْأَيْمَةَ الْأَبْرَارِ لَجَعَلْتُهُمْ
 شُفَعَائِي، فَبِحَقِّهِمُ الَّذِي أَوْجِبْتَ لَهُمْ عَلَيْكَ، أَسْأَلُكَ أَنْ
 تُدْخِلَنِي فِي جُمْلَةِ الْعَارِفِينَ بِهِمْ وَ بِحَقِّهِمْ، وَ فِي زُمْرَةِ
 الْمَرْحُومِينَ بِشَفَاعَتِهِمْ، إِنَّكَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ. وَ صَلَّى
 اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ (تَسْلِيمًا) كَثِيرًا، وَ حَسْبُنَا
 اللَّهُ وَ نِعْمَ الْوَكِيلُ.»

۵- «دعای کمیل» که به آن «دعای خضر» نیز

می گویند:

در شب پانزدهم شعبان و شبهای جمعه خوانده
 می شود، و مضامین عالیه آن بهترین گواه است بر
 صحت آن.

مرحوم مجلسی در زاد المعاد فرموده اند: از
 بهترین دعاهاست، و از اقبال سید بن طاووس نقل
 کرده که امیر المؤمنین علیه السلام به کمیل فرمودند: «در

هر شب جمعه یا در هر ماه یا در هر سال یک مرتبه، یا در عمر یک مرتبه بخوان تا کفایت شر دشمنان شود، و یاری شوی و روزی داده شوی، و البته آمرزیده شوی. «
 و شیخ طوسی علیه الرحمة در مصباح المتهدّد فرموده اند: کمیل، امیر المؤمنین علیه السلام را دید در شب پانزدهم شعبان در حال سجده این دعا را می خواندند و این است اصل دعا:

« بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِیْ وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَ بِقُوَّتِكَ الَّتِیْ قَهَرْتَ بِهَا کُلَّ شَیْءٍ، وَ خَضَعَ لَهَا کُلُّ شَیْءٍ، وَ ذَلَّ لَهَا کُلُّ شَیْءٍ، وَ یَجْبَرُ وِتِّکَ الَّتِیْ غَلَبْتَ بِهَا کُلَّ شَیْءٍ، وَ بَعِزَّتِکَ الَّتِیْ لَا یَقُومُ لَهَا شَیْءٌ، وَ یَعْظَمُتِکَ الَّتِیْ مَلَأَتْ کُلَّ شَیْءٍ، وَ یَسْئَلُطَانِکَ الَّذِیْ عَلَا کُلَّ شَیْءٍ وَ یُوجِّهُکَ الْبَاقِیَ بَعْدَ فَنَاءِ کُلِّ شَیْءٍ وَ بِاَسْمَائِکَ الَّتِیْ مَلَأَتْ اَرْکَانَ کُلِّ شَیْءٍ، وَ یَعْلَمِکَ الَّذِیْ اَحَاطَ بِکُلِّ

شَيْءٍ، وَبِنُورِ وَجْهِكَ الَّذِي أَضَاءَ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ.

يَا نُورُ يَا قُدُّوسُ يَا أَوَّلَ الْأَوَّلِينَ وَيَا آخِرَ الْآخِرِينَ

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَهْتِكُ الْعِصَمَ. اللَّهُمَّ

اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُنْزِلُ النَّقَمَ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ

الَّتِي تُغَيِّرُ النَّعَمَ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَحْبِسُ

الدُّعَاءَ. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تُنْزِلُ الْبَلَاءَ. اللَّهُمَّ

اغْفِرْ لِي كُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ، وَكُلَّ خَطِيئَةٍ أَخْطَأْتُهَا.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ بِذِكْرِكَ، وَأَسْتَشْفَعُ بِكَ إِلَى

نَفْسِكَ، وَأَسْأَلُكَ بِجُودِكَ أَنْ تُدْنِيَنِي مِنْ قُرْبِكَ، وَأَنْ

تُوزِعَنِي شُكْرَكَ، وَأَنْ تُلْهِمَنِي ذِكْرَكَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ

سُؤَالَ خَاضِعٍ مُتَدَلِّلٍ خَاشِعٍ: أَنْ تُسَامِحَنِي وَتَرْحَمَنِي

وَتَجْعَلَنِي بِقِسْمِكَ رَاضِيًا قَانِعًا، وَفِي جَمِيعِ الْأَحْوَالِ

مُتَوَاضِعًا. اللَّهُمَّ وَأَسْأَلُكَ سُؤَالَ مَنْ اشْتَدَّتْ فَاقَتُهُ،

وَأَنْزَلَ بِكَ عِنْدَ الشَّدَائِدِ حَاجَتَهُ، وَعَظَّمَ فِيهَا عِنْدَكَ

رَغْبَتُهُ. اَللّٰهُمَّ عَظْمَ سُلْطَانِكَ وَ عَلا مَكَانِكَ، وَ خَفِيَّ
مَكْرِكَ وَ ظَهَرَ اَمْرِكَ، وَ غَلَبَ قَهْرِكَ، وَ جَرَتْ قُدْرَتُكَ،
وَ لَا يُمَكِّنُ الْفِرَارُ مِنْ حُكُومَتِكَ. اَللّٰهُمَّ لَا اَجِدُ لِذُنُوبِيْ
غَافِرًا، وَ لَا لِقَبَائِحِيْ سَاتِرًا، وَ لَا لِشَيْءٍ مِنْ عَمَلِي الْقَبِيْحِ
بِالْحَسَنِ مُبَدِّلًا غَيْرَكَ. لَا اِلَهَ اِلَّا اَنْتَ، سُبْحَانَكَ
وَ بِحَمْدِكَ. ظَلَمْتُ نَفْسِيْ، وَ تَجَرَّاتُ بِجَهْلِيْ، وَ سَكَنْتُ
اِلَى قَدِيْمٍ ذِكْرِكَ لِيْ وَ مِنْكَ عَلَيَّ. اَللّٰهُمَّ مَوْلَايَ كَمْ مِنْ
قَبِيْحٍ سَتَرْتَهُ وَ كَمْ مِنْ فَادِحٍ مِنَ الْبَلَاءِ اَقْلَنَهُ وَ كَمْ مِنْ عِثَارٍ
وَقَيْتَهُ وَ كَمْ مِنْ مَكْرُوهِ دَفَعْتَهُ وَ كَمْ مِنْ ثَنَاءٍ جَمِيْلٍ لَسْتُ
اَهْلًا لَهُ نَشَرْتَهُ. اَللّٰهُمَّ عَظْمَ بَلَائِيْ، وَ اَفْرَطَ بِيْ سَوْءِ
حَالِيْ، وَ قَصُرْتَ بِيْ اَعْمَالِيْ، وَ قَعَدْتَ بِيْ اَغْلَالِيْ،
وَ حَسَبْتَنِيْ عَنْ نَفْعِيْ بَعْدُ اَمَلِيْ، وَ خَدَعْتَنِي الدُّنْيَا
بِغُرُورِهَا، وَ نَفْسِيْ بِجِنَايَتِهَا. وَ مِطَالِيْ، يَا سَيِّدِيْ
فَاَسْئَلُكَ بِعِزَّتِكَ اَنْ لَا يَحْجُبَ عَنْكَ دُعَائِيْ سَوْءَ عَمَلِيْ وَ

فِعَالِي . وَلَا تَفْضَحْنِي بِخَفِيِّ مَا أَطَّلَعْتَ عَلَيْهِ مِنْ سَرِّي ،
وَلَا تُعَاجِلْنِي بِالْعُقُوبَةِ عَلَى مَا عَمِلْتُهُ فِي خَلَوَاتِي ؛ مِنْ
سُوءِ فِعَالِي وَإِسَائَتِي وَدَوَامِ تَفْرِيطِي وَجَهَالَتِي ، وَكَثْرَةِ
شَهَوَاتِي وَغَفْلَتِي . وَكُنِ اللَّهُمَّ بِعِزَّتِكَ لِي فِي كُلِّ
الْأَحْوَالِ رَتْوْفًا ، وَعَلَى فِي جَمِيعِ الْأُمُورِ عَطُوفًا .

إِلَهِي وَرَبِّي مَنْ لِي غَيْرُكَ أَسْأَلُهُ كَشْفَ ضُرِّي ،
وَالنَّظَرَ فِي أَمْرِي .

إِلَهِي وَمَوْلَايَ أَجْرَيْتَ عَلَيَّ حُكْمًا اتَّبَعْتُ فِيهِ هَوَى
نَفْسِي ، وَلَمْ أَحْتَرِسْ (فِيهِ) مِنْ تَزْيِينِ عَدُوِّي ، فَغَرَّنِي بِمَا
أَهْوَى وَأَسْعَدَهُ عَلَيَّ ذَلِكَ الْقَضَاءُ ، فَتَجَاوَزْتُ بِمَا جَرَى
عَلَيَّ مِنْ ذَلِكَ ، بَعْضَ حُدُودِكَ ، وَخَالَفْتُ بَعْضَ أَوْامِرِكَ .
فَلِكِ الْحَمْدُ (الْحُجَّةُ) عَلَيَّ فِي جَمِيعِ ذَلِكَ وَلَا حُجَّةَ لِي فِيهَا
جَرَى عَلَيَّ فِيهِ قَضَاؤُكَ ، وَالزَّمَنِي حُكْمُكَ وَبَلَاؤُكَ . وَقَدْ
أَتَيْتُكَ يَا إِلَهِي ، بَعْدَ تَقْصِيرِي وَإِسْرَافِي عَلَيَّ نَفْسِي ، مُعْتَذِرًا

نَادِمًا مُنْكَسِرًا مُسْتَقْبِلًا مُسْتَغْفِرًا مُنِيئًا مُقِرًّا مُذْعِنًا مُعْتَرِفًا،
لَا أَجِدُ مُقْرَأً مِمَّا كَانَ مِنِّي، وَلَا مَفْرَعًا أَتَوَجَّهُ إِلَيْهِ فِي أَمْرِي؛
غَيْرَ قَبُولِكَ عُذْرِي، وَإِدْخَالِكَ إِيَّايَ فِي سَعَةِ رَحْمَتِكَ.

اللَّهُمَّ فَاقْبَلْ عُذْرِي، وَارْحَمْ شِدَّةَ ضُرِّي، وَفُكِّنِي
مِنْ شِدَّةِ وِتَاقِي. يَا رَبُّ ارْحَمْ ضَعْفَ بَدَنِي وَرِقَّةَ جِلْدِي
وَدِقَّةَ عَظْمِي. يَا مَنْ بَدَأَ خَلْقِي وَذَكَرْتَنِي وَتَرَبَّيْتَنِي وَبَرَّيْتَنِي
وَتَغَذَّيْتَنِي، هَبْنِي لِابْتِدَاءِ كَرَمِكَ وَسَالِفِ بَرِّكَ بِي.

يَا إِلَهِي وَسَيِّدِي وَرَبِّي، أَتْرَاكَ مُعَذِّبِي بِسَارِكٍ بَعْدَ
تَوْحِيدِكَ وَبَعْدَ مَا انْطَوَى عَلَيْهِ قَلْبِي مِنْ مَعْرِفَتِكَ وَلَهْجِ
بِهِ لِسَانِي مِنْ ذِكْرِكَ وَاعْتَقَدَهُ ضَمِيرِي مِنْ حُبِّكَ وَبَعْدَ
صِدْقِ اعْتِرَافِي وَدُعَائِي خَاضِعًا لِرُبُوبِيَّتِكَ.

هَيْهَاتَ! أَنْتَ أَكْرَمُ مِنْ أَنْ تُضَيِّعَ مَنْ رَبَّيْتَهُ، أَوْ تُبْعِدَ
مَنْ أَدْنَيْتَهُ، أَوْ تُشَرِّدَ مَنْ أَوَيْتَهُ، أَوْ تُسَلِّمَ إِلَيْهِ الْبَلَاءَ مِنْ
كَفَيْتَهُ وَرَحِمْتَهُ. وَلَيْتَ شِعْرِي يَا سَيِّدِي وَإِلَهِي وَمَوْلَايَ

أُتْسَلِّطُ النَّارَ عَلَى وَجْهِ خَرْتِ لِعِظْمَتِكَ سَاجِدَةً وَعَلَى
 أَلْسُنٍ نَطَقَتْ بِتَوْحِيدِكَ صَادِقَةً وَبِشُكْرِكَ مَادِحَةً وَعَلَى
 قُلُوبٍ اعْتَرَفَتْ بِإِلَهِيَّتِكَ مُحَقِّقَةً وَعَلَى ضَمَائِرَ حَوَتْ مِنْ
 الْعِلْمِ بِكَ حَتَّى صَارَتْ خَاشِعَةً وَعَلَى جَوَارِحَ سَعَتْ إِلَى
 أَوْطَانِ تَعْبُدِكَ طَائِعَةً وَأَشَارَتْ بِاسْتِغْفَارِكَ مُذْعِنَةً؟!

ما هكذا الظنُّ بِكَ وَلَا أُخْبِرُنَا بِفَضْلِكَ عَنْكَ. يَا
 كَرِيمُ يَا رَبُّ، وَأَنْتَ تَعْلَمُ ضَعْفِي عَنْ قَلِيلٍ مِنْ بَلَاءِ
 الدُّنْيَا وَعُقُوبَاتِهَا وَمَا يَجْرِي فِيهَا مِنَ الْمَكَارِهِ عَلَى
 أَهْلِهَا؛ عَلَى أَنَّ ذَلِكَ بَلَاءٌ وَمَكْرُوهٌ، قَلِيلٌ مَكْتُهُ، يَسِيرٌ
 بَقَائُهُ، قَصِيرٌ مُدَّتُهُ. فَكَيْفَ احْتِمَالِي لِبَلَاءِ الْآخِرَةِ وَجَلِيلِ
 وَقُوعِ الْمَكَارِهِ فِيهَا؟ وَهُوَ بَلَاءٌ تَطُولُ مُدَّتُهُ وَيَدُومُ مَقَامُهُ
 وَلَا يُخَفَّفُ عَنْ أَهْلِهِ، لِأَنَّهُ لَا يَكُونُ إِلَّا عَنْ غَضَبِكَ
 وَأَنْتِ قَامِكِ وَسَخَطِكَ وَهَذَا مَا لَا تَقُومُ لَهُ السَّمَاوَاتُ
 وَالْأَرْضُ. يَا سَيِّدِي، فَكَيْفَ لِي، وَأَنَا عَبْدُكَ الضَّعِيفُ

الدَّلِيلُ الْحَقِيرُ الْمَسْكِينُ الْمُسْتَكِينُ؟

ياِ الهی وَ رَبِّي وَ سَيِّدِي وَ مَوْلَايَ لِيَايَ الْأُمُورِ إِلَيْكَ
 أَشْكُو وَ لِمَا مِنْهَا أَضْجُ وَ أَبْكِي؟ لِيَا لَيْمَ الْعَذَابِ وَ شِدَّتِهِ أَمْ
 لِطُولِ الْبَلَاءِ وَ مُدَّتِهِ فَلَتِنُ صَبْرَتِنِي لِلْعُقُوبَاتِ مَعَ أَعْدَائِكَ
 وَ جَمَعْتَ بَيْنِي وَ بَيْنَ أَهْلِ بِلَائِكَ وَ فَرَّقْتَ بَيْنِي وَ بَيْنَ
 أَحِبَّائِكَ وَ أَوْلِيَائِكَ. فَهَبْنِي يَا الهی وَ سَيِّدِي وَ مَوْلَايَ
 وَ رَبِّي، صَبْرْتُ عَلَى عَذَابِكَ، فَكَيْفَ أَصْبِرُ عَلَى فِرَاقِكَ؟
 وَ هَبْنِي (ياِ الهی) صَبْرْتُ عَلَى حَرِّ نَارِكَ، فَكَيْفَ أَصْبِرُ
 عَنِ النَّظَرِ إِلَى كَرَامَتِكَ؟ أَمْ كَيْفَ أَسْكُنُ فِي النَّارِ وَ رَجَائِي
 عَفْوُكَ؟ فَبِعِزَّتِكَ يَا سَيِّدِي وَ مَوْلَايَ، أُنْسِمُ صَادِقاً لَتِنُ
 تَرَكْتَنِي نَاطِقاً، لَأَضِجَنَّ إِلَيْكَ بَيْنَ أَهْلِهَا ضَجِيجَ الْأَمِلِينَ
 وَ لَأَصْرُخَنَّ إِلَيْكَ صُرَاخَ الْمُسْتَصْرِخِينَ وَ لَأَبْكِينَ عَلَيْكَ
 بُكَاءَ الْفَاقِدِينَ وَ لَأُنَادِيَنَّكَ أَيْنَ كُنْتَ، يَا وَلِيَّ الْمُؤْمِنِينَ،
 يَا غَايَةَ آمَالِ الْعَارِفِينَ، يَا غِيَاثَ الْمُسْتَغِيثِينَ، يَا حَبِيبَ

قُلُوبِ الصَّادِقِينَ وَ يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ ، أَفْتَرَاكَ سُبْحَانَكَ يَا
 إِلَهِي وَيَحْمَدُكَ ، تَسْمَعُ فِيهَا صَوْتَ عَبْدٍ مُسْلِمٍ سُجِنَ فِيهَا
 بِمُخَالَفَتِهِ وَ ذَاقَ طَعْمَ عَذَابِهَا بِمَعْصِيَتِهِ وَ حُسْنَ بَيْنِ أَطْبَاقِهَا
 بَجْرَمِهِ وَ جَرِيرَتِهِ وَ هُوَ يَضِجُ إِلَيْكَ ضَجِيجٌ مُؤَمِّلٌ لِرَحْمَتِكَ
 وَ يُنَادِيكَ بِلسَانِ أَهْلِ تَوْحِيدِكَ وَ يَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِرُبُوبِيَّتِكَ .
 يَا مَوْلَايَ ! فَكَيْفَ يَبْقَى فِي الْعَذَابِ وَ هُوَ يَرْجُو مَا
 سَلَفَ مِنْ حِلْمِكَ ؟ أَمْ كَيْفَ تُولِمُهُ النَّارُ وَ هُوَ يَأْمَلُ فَضْلَكَ
 وَ رَحْمَتَكَ ؟ أَمْ كَيْفَ يُحْرِقُهُ لَهيبُهَا وَ أَنْتَ تَسْمَعُ صَوْتَهُ
 وَ تَرَى مَكَانَهُ ؟ أَمْ كَيْفَ يَشْتَمِلُ عَلَيْهِ زَفِيرُهَا وَ أَنْتَ تَعْلَمُ
 ضَعْفَهُ ؟ أَمْ كَيْفَ يَتَّقَلُّقُ بَيْنَ أَطْبَاقِهَا وَ أَنْتَ تَعْلَمُ صِدْقَهُ ؟
 أَمْ كَيْفَ تَزْجُرُهُ زَبَانِيَّتُهَا وَ هُوَ يُنَادِيكَ يَا رَبِّهِ ؟ أَمْ كَيْفَ
 يَرْجُو فَضْلَكَ فِي عِتْقِهِ مِنْهَا ، فَتَرْكُهُ فِيهَا ؟
 هَيْهَاتَ ! مَا ذَلِكَ الظَّنُّ بِكَ وَ لَا الْمَعْرُوفُ مِنْ
 فَضْلِكَ ، وَ لَا مُشَبِّهٌ لِمَا عَامَلْتَ بِهِ الْمُوَحِّدِينَ مِنْ بَرِّكَ

وَإِحْسَانِكَ . فَبِالْيَقِينِ أَقْطَعُ لَوْلَا مَا حَكَمْتَ بِهِ مِنْ تَعْذِيبِ
 جاحِدِكَ وَ قَضَيْتَ بِهِ مِنْ إِخْلَادِ مُعَانِدِكَ ، لَجَعَلْتَ النَّارَ
 كُلَّهَا بَرْدًا وَسَلَامًا ، وَمَا كَانَ لِأَحَدٍ فِيهَا مَقْرَأً وَلَا مُقَامًا .
 لَكِنَّكَ تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُكَ ، أَقْسَمْتُ أَنْ تَمْلَأَهَا مِنْ
 الْكَافِرِينَ ، مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ، وَأَنْ تُخَلِّدَ فِيهَا
 الْمُعَانِدِينَ . وَأَنْتَ جَلَّ ثَنَاؤُكَ قُلْتَ مُبْتَدَأً وَ تَطَوَّلْتَ
 بِالْإِنْعَامِ مُتَكَرِّمًا : « أَقْمَنُ كَانَ مُؤْمِنًا ، كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا ، لَا
 يَسْتَوُونَ . »

إِلَهِي وَ سَيِّدِي فَاسْئَلُكَ بِالْقُدْرَةِ الَّتِي قَدَّرْتَهَا
 وَبِالْقَضِيَّةِ الَّتِي حَتَمْتَهَا وَ حَكَمْتَهَا وَ غَلَبْتَ مَنْ عَلَيْهِ
 أَجْرَيْتَهَا ، أَنْ تَهَبَ لِي فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ ،
 كُلَّ جُرْمٍ أَجْرَمْتُهُ وَ كُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتُهُ وَ كُلَّ قَبِيحٍ اسْرَرْتُهُ
 وَ كُلَّ جَهْلٍ عَمِلْتُهُ ، كَتَمْتُهُ أَوْ أَعْلَنْتُهُ ، أَخْفَيْتُهُ أَوْ أَظْهَرْتُهُ ،
 وَ كُلَّ سَيِّئَةٍ أَمَرْتَ بِإِثْبَاتِهَا الْكِرَامَ الْكَاتِبِينَ الَّذِينَ وَكَلْتَهُمْ

بِحِفْظِ مَا يَكُونُ مِنِّي وَجَعَلْتَهُمْ شُهُوداً عَلَيَّ مَعَ
 جَوَارِحِي، وَكُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيَّ مِنْ وَرَائِهِمْ،
 وَالشَّاهِدَ لِمَا خَفِيَ عَنْهُمْ، وَبِرَحْمَتِكَ أَخْفَيْتَهُ وَبِفَضْلِكَ
 سَتَرْتَهُ. وَأَنْ تُؤَقِّرَ حَظِي مِنْ كُلِّ خَيْرٍ أَنْزَلْتَهُ، أَوْ إِحْسَانَ
 فَضَلْتَهُ، أَوْ بَرَّ نَشَرْتَهُ، أَوْ رِزْقٍ بَسَطْتَهُ، أَوْ ذَنْبٍ تَغْفِرُهُ، أَوْ
 خَطَا تَسْتُرُهُ.

يَا رَبُّ يَا رَبُّ يَا رَبُّ! يَا إِلَهِي وَسَيِّدِي وَمَوْلَايَ
 وَمَالِكِ رِقِّي، يَا مَنْ بِيَدِهِ نَاصِيَتِي، يَا عَلِيمًا بِضُرِّي
 وَمَسْكَنَتِي، يَا خَبِيرًا بِفَقْرِي وَفَاقَتِي!
 يَا رَبُّ يَا رَبُّ يَا رَبُّ! أَسْأَلُكَ بِحَقِّكَ وَقُدْسِكَ
 وَأَعْظَمِ صِفَاتِكَ وَأَسْمَائِكَ، أَنْ تَجْعَلَ أَوْقَاتِي مِنَ اللَّيْلِ
 وَالنَّهَارِ بِذِكْرِكَ مَعْمُورَةً وَبِخِدْمَتِكَ مَوْصُولَةً وَأَعْمَالِي
 عِنْدَكَ مَقْبُولَةً، حَتَّى تَكُونَ أَعْمَالِي وَأَوْرَادِي كُلُّهَا وِرْدًا
 وَاحِدًا، وَحَالِي فِي خِدْمَتِكَ سَرْمَدًا. يَا سَيِّدِي! يَا مَنْ

عَلَيْهِ مَعُولِي، يَا مَنْ إِلَيْهِ شَكَوْتُ أَحْوَالِي!

يَا رَبُّ يَا رَبُّ يَا رَبُّ يَا رَبُّ! قَوِّ عَلَيَّ خِدْمَتِكَ جَوَارِحِي
وَأَشَدُّ عَلَيَّ الْعَزِيمَةَ جَوَانِحِي، وَهَبْ لِي الْجِدَّ فِي
خَشْيَتِكَ، وَالِدَّوَامَ فِي الْإِتِّصَالِ بِخِدْمَتِكَ، حَتَّى أَسْرَحَ
إِلَيْكَ فِي مِيَادِينِ السَّابِقِينَ وَأُسْرِعَ إِلَيْكَ فِي الْبَارِزِينَ،
وَأَشْتَاقَ إِلَى قُرْبِكَ فِي الْمُشْتَاقِينَ، وَأَدْنُوَ مِنْكَ دُنُوَّ
الْمُخْلِصِينَ، وَأَخَافُكَ مَخَافَةَ الْمُوقِنِينَ، وَاجْتَمَعَ فِي
جَوَارِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ.

اللَّهُمَّ وَمَنْ أَرَادَنِي بِسُوءٍ فَأَرِدْهُ، وَمَنْ كَادَنِي فَكِدْهُ،
وَاجْعَلْنِي مِنْ أَحْسَنِ عِبِيدِكَ نَصِيباً عِنْدَكَ، وَأَقْرَبِهِمْ
مَنْزِلَةً مِنْكَ، وَأَخْصِهِمْ زُلْفَةً لَدَيْكَ، فَإِنَّهُ لَا يُنَالُ ذَلِكَ إِلَّا
بِفَضْلِكَ وَجُدْلِي بِجُودِكَ، وَاعْظِفْ عَلَيَّ بِمَجْدِكَ،
وَاحْفَظْنِي بِرَحْمَتِكَ، وَاجْعَلْ لِسَانِي بِذِكْرِكَ لَهْجَاءً،
وَقَلْبِي بِحُبِّكَ مُتِيماً، وَمَنْ عَلَيَّ بِحُسْنِ اجَابَتِكَ، وَأَقْلُنِي

عَثْرَتِي، وَاغْفِرْ زَلَّتِي، فَإِنَّكَ قَضَيْتَ عَلَيَّ عِبَادِكَ بِعِبَادَتِكَ
 وَأَمَرْتَهُمْ بِدُعَائِكَ وَضَمِنْتَ لَهُمُ الْجَابَةَ، فَإِلَيْكَ يَا رَبُّ
 نَصَبْتُ وَجْهِي، وَإِلَيْكَ يَا رَبُّ مَدَدْتُ يَدِي، فَبِعِزَّتِكَ
 اسْتَجِبْ لِي دُعَائِي، وَبَلِّغْنِي مُنَايَ، وَلَا تَقْطَعْ مِنِّي
 فَضْلِكَ رَجَائِي، وَاكْفِنِي شَرَّ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ مِنْ أَعْدَائِي.
 يَا سَرِيعَ الرِّضَا! اغْفِرْ لِمَنْ لَا يَمْلِكُ إِلَّا الدُّعَاءَ، فَإِنَّكَ
 فَعَالٌ لِمَا تَشَاءُ. يَا مَنْ اسْمُهُ دَوَاءٌ وَذِكْرُهُ شِفَاءٌ وَطَاعَتُهُ
 غِنَى! اِرْحَمْ مَنْ رَأْسُ مَالِهِ الرَّجَاءُ وَسِلَاحُهُ الْبُكَاءُ.
 يَا سَابِغَ النِّعَمِ، يَا دَافِعَ النِّقَمِ، يَا نُورَ الْمُسْتَوْحِشِينَ فِي
 الظُّلَمِ، يَا عَالِمًا لَا يُعَلِّمُ! صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ،
 وَافْعَلْ بِي مَا أَنْتَ أَهْلُهُ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ وَالْأَائِمَّةِ
 الْمَيَامِينِ مِنْ آلِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا كَثِيرًا.